

Muqeddes Kitab

Injil 27-qisim

«Wehiy»

© Muqeddes Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyghurche Kalam Terjimisi»

Injil 27-qisim

«Wehiy»

Kirish söz

Miladiye 95-96-yillar. Rosul Yuhannaning ömrining axirqi yilliri, belkim toqsan nechche yashqa kirgen waqti bolsa kérek (oqurmenler alliqachan uning Injildiki Eysaning terjimihali bolghan «Yuhanna» dégen bayanini we «Yuhanna yazghan xetler» dégen qisimlarni oqughan bolsa kérek). Yuhanna shunche yashanghan bolsimu, yenila zor küch bilen her yerde, bolupmu Efesus shehiri we uning etrapidiki yurtlarda Mesihni jakarlamaqta idi. Rim impériyeside turuwatqan jamaetlerge nisbeten bu zamanlar zulmetlik we qiyin idi. U waqitta Domitiyan impérateur («Qeyser») bolup Xudaning xelqige ziyankeshlik yetküzüwatatti; pütün impériyede Mesihge étiqad baghliganlar étiqadi tüpeylidin zindangha tashlinip yaki ölüm jazasigha mehkum qilinipla qalmay, belki rimliqlarning «sirk»liride reswa qilinip, tirik halda köydürüp öltürülüwatatti, shir-yolwas qatarliq yirtquch haywanlar yaki gladiator-chélishchiler bilen élishishqa sélinip, yaki bashqa herxil esheddiy yollar bilen ölümge tutup bériliwatatti. Impérateur özi her yili ««rebning küni» dep atilidighan alahide bir künni békitip, shu künide barliq puqralirini özi toghruluq: «Qeyser Rebtur!» dep étirap qilip, isriq sélishqa mejbur qilatti. Mesihge sadıq bolghanlar elwette undaq qilmighachqa, türlük rehimsizliklerge uchrımaqta idi.

Rosul Yuhanna Patmos dégen kichik aralgha qamalghanidi (u yer belkim birxil «emgek lagéri» bolsa kérek). Impérateur puqralirining sejde qilishini qobul qilmaqchi bolghan del ashu «Rebning küni»de, Reb Eysa Mesih Yuhannagha körünüp uninggha hazir aldimizda turghan bu wehiyni tapshurdi we bu kitab «Wehiy» dep ataldi. Tapshurulghan Wehiyning köpinchisi «bésharetlik», yeni kelgüsıdiki ishlar, bolupmu Mesih dunyagha qaytip kélishtin awwalqi zamanlar toghruluqtur. Halbuki, kitabning birinchi qismi Eysa Mesih Yuhanna arqiliq «Kichik Asiya» (hazirqi Türkiye)diki yette jamaetke yazghan yette parche xettin terkiib tapıdu. Yuhanna özi bu yette jamaet bilen zich munasiwette bolup kelgen. Yuhannaning bu xetlerde, shundaqla kitabning köp qismida bolghan roli peqet anglihanlıri we körgenlırini xatirilesh idi, xalas. Mumkinchiliki barki, u «Wehiy»ni tapshuruwalghan yaki yazghan chaghda, bu yette jamaet uningdin hal sorash üçün yette «elchi» (belkim ular arisidiki yétekchi yaki aqsaqallar)ni ewetken bolushi mumkin.

Kitabning köp qismi bésharetler bolghini bilen, bezi bésharetler tarixтики rohiy jehettin muhim bolghan weqelernimu chüshendürüp bérıdu. Bu Wehiy **«Rebning qul-xızmetkarlıri»** — shu waqıttiki mömin bendiliri üçün, shundaqla bizlernimu qiyin künlerimizde rıghbetlendürüş üçün bérilgendur. Omumiyy jehettin kitabning mezmunini yighinchaghlıghanda:

«Mesihge ishengenler üçün ehwallar deslepte barghanséri betterlishıdu, andin Mesih dunyagha kelgende tesewwur qilghili bolmaydighan derijide yaxshi bolup kétıdu; Mesihge ishenmigenlerning ishliri belkim waqıtlıq yaxshi bolushi mumkin, lékin Mesih kélışning aldikeynide tesewwur qilghili bolmaydighan derijide xarablıshıp, pajielik bolıdu» déyishke bolıdu.

«Wehiy»

Emeliyette «Wehiy» pütkül muqeddes yazmilargha toluq maslashqan, zörür bolghan xatimidur. Ushbu kitabta, Xudaning Tewrattiki barliq bésharetlerde ayan qilinghan yaki peqet puritilghan meqset-muddialirining tentenilik we shan-shereplik halda toluq emelge ashurulushliri körsitilidu; Chömüldürgüchi Yehya we Mesihning Özi bésharet qilghan «Xudaning padishahliqi»ning yer yüzide namayan qilinishi körülide; shuningdin kéyin bolghan yéngi asman-zémin körülide we barliq gunah-rezillikning axirqi tégishlik jazagha tartilishlirimu körünidu.

Pütkül muqeddes yazmilarning axirqi qismi bolghan Injilning axirqi Wehiyidiki munu axirqi ayetlerde biz mundaq qorqunchluq sözlerni oquymiz: —

«Menki bu kitabtiki bésharetning sözlirini anglighanlarga guwahliq béríp agahlandurimenki: Kimdikim bu sözlerge birnémini qoshsa, Xuda uninggha bu kitabta yézilghan balayi’apetlerni qoshidu. Kimdikim bu bésharetlik kitabning sözliridin birer sözni élip tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilghan hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan nésiwisini élip tashlaydu» (22:18-19).

Xudaning hemmini bashquridighan, barliq insanlarning pilanlirining üstide turidighan pilanida bu sözler pütkül muqeddes yazmilar (Tewrat, Zebur, Injil)ning axirida kélidu. Shunga bu sözlerni peqet Wehiy kitabigha baghliq bolupla qalmay, belki pütkül Injil, shundaqla pütkül Muqeddes Kitabqa baghliq dep qaraymiz. Shunga «Wehiy»ni Xudaning axirqi menzil kitabı, yeni insanlarga nazil qilinghan axirqi yazma kitab, dep ishinimiz. Derweqe, kitabni oqup chiqqandin kéyin, uningdiki ademni heyran qaldurarliq mezmungha, yeni axirqi zamandiki ishlar we Xudaning tüp meqset-muddialirining emelge ashurulushlirigha qarap, uninggha yene bashqa mezmunlarni qoshushqimu layiq bolarmu, deymiz.

«Wehiy»ge sherh bermekchi bolghanlarning beziliri ushbu kitabni chüshinish intayin tes dep aghringhan. Biz undaq qarimaymiz. Kitabtiki nurghun bésharetler «simwolluq shekil»de bolghan. Bu simwollarni chüshinishning achquchliri asasen Tewrat we shuningdek Mesihning Injildiki «töt bayan»ida xatirilengen, axirqi zamanlar toghruluq telimliride tépilidu. Xuda Tewrat Özi bendilirige alliqachan yetküzgen, shundaqla Reb Özi bergen, «töt bayan»da xatirilengen bu qimmatlik bésharet-telimlerni istiqamet qilip chüshinishke waqit ajritishni éghir körgenlerge nisbeten «Wehiy»ni oqush derweqe téximu bash qaturidighan ish bolidu. Lékin Xuda alliqachan nazil qilghan bésharetlerni chüshinishke bérilgenler üçün «Wehiy»ning özimu öz menisini échip béridu, dégen ishenchimiz bar.

Eysaning munu sirliq sözliri buning bir misaldur: **«Kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu» (Mat.) 13:12)**

Shundaqtimu, ishengenlerdin eng sebiylirimu gerche kitabtiki tepsilatlarini anche chüshenmisimu, kitabni oqughinida bext tapidu, dep ishinimiz (1:3). Birinchidin, Mesihning we bendilirining axirqi ghelibisi kitabta éniq ashkarilinu; ikkinchidin, oqurmenlerge bésharet qilinghan weqelerdin (gerche tepsilatlarini deslepte éniq chüshenmisimu) köp qimmatlik rohiy prinsiplar yorutulidu we üçinchidin, bésharet qilinghan weqelerdin oqurmenler öz zamanidiki bezi xeterlik weziyetlerni bayqiyalaydu, shundaqla bular toghruluq agahlandurulidu.

«Wehiy»

Gerche qarishimizche bésharetlarning köpinchisi axirqi künlarni körsetsimu, her dewrdiki étiqadchilar bu bésharetlarning tarixta «qisman emelge ashurulush»lirini bayqap kéliwatidu. Mushundaq «qisman emelge ashurulush»lirini axirqi zamanlardiki bésharet qilinghan weqerlarning «aldin körsitilgen kölenggüsi» dégili bolidu. Xuda buyrusa «qoshumche söz»imizde buninggha bezi misallarni keltürimiz. Shuningdek oqurmenlerge kitabta yetküzülgén omumiy uqumlar we uningdiki ajayib qurulma toghruluq toxtilimiz, shundaqla bésharetlerni yéship échishi üçün Tewrattiki bésharetlerdin bezi achquqlar bilen teminleybiz. Bu munasiwet bilen bezi ayetlarning yénigha shu ayetlerni aydinglashturuwélish üçün Tewrattiki munasiwetlik bésharetler yaki telimlarning ornini kichik herpler bilen izahlap körsitimiz. Elwette, bu izahatirimizni toluq dep ketkili bolmaydu. «Wehiy»ni tetqiq qilghan bir alim: «Wehiy»ning tékistide Tewrattiki sözlerni ochuq neqil keltürgen yaki tékistning ichige mas halda qisturghan mingdin artuq jay bar» dep hésablaydu.

Mezmun: —

1. Muqeddime — deslepki bésharet (1-bab 1-8-ayetler)
2. Yuhanna Reb Eysa Mesihni köridü (1-bab 9 -20-ayetler)
3. Yette jamaetke yézilghan yette parche xet (2-, 3-bablar)
4. Yette möhür bilen péchetlengen oram yazma (4-babtin 8-bab 1-ayetkiche)
5. Yette kanay (8-bab 2-ayettin 11-babqiche)
6. Alamet bolghan ayal, yette bashliq ejdiha we ikki diwe (12-, 13-bablar)
7. 144000 sadiq qul-xizmetkar; «orma» waqti keldi (14-bab)
8. «Yette chine», yette «axirqi balayi'apet» (15-16-bablar)
9. Babilning gumran bolushi (17-babtin 19:4-ayetkiche)
10. Saxta peyghember, diwe we Iblisning tartqan jazasi; (19:5-21)
11. Mesihning yer yüzide ming yilliq höküm sürüshi (20:1-6)
12. Axirqi sinaq we axirqi höküm (20:7-15)
13. Yéngi asman, yéngi zémin (21:1 — 22:5)
14. Xatime (22:6-21)

Mushu mezmunlarni bashqa bir shekilge keltürsek, asasiy qurulma peyda bolidu: —

Wehiy — mezmun-qurulushi

Muqeddime — Yuhannaning Rebni körüshi	(1) (1-bab)
Yuhannagha «yette jamaet»ke béghishlanghan «yette xet» tapshurulidu	(2) (2-, 3-bab)
«Dehshetlik azab-oqubet»tin keyinki waqit — ershtiki bir körünüş	(3) (4-, 5-bab)
Yette péchettin alte péchet échilidu	(4) (6-bab)
«Axiret» bolidu	
«Qisturma» wehiy — 144000 we «zor bir top ademler»	(5) (7-bab)
Yettinchi péchet échilidu	(6) (8:1)
Yette kanaydin alte kanay chélinidu	(7) (8:1-9:21)
«Qisturma» Wehiy — Yuhannaning köprek béshareti bérishi üçhün Yene bir oram yazma tapshurulidu	(8) (10-bab)
Yérusalém, axirqi 1260 kün, «ikki guwahchi»	(9) (11-bab)
Yettinchi kanay chélinidu	
«Axiret» bolidu	
Keynige qarash — tarix; Iblis we Israil; «Dehshetlik azab-oqubet»ning aldinqi yérimi	(10) (12-bab)
Diwe we saxta peyghember; «Dehshetlik azab-oqubet»ning keyinki yérimi	(11) (13-bab)
144000; 3 perishtining xewiri; axirqi ikki orma orulush;	(12) (14-bab)
«Axiret» bolidu	
«Yette chine»diki yette balayi’apet tonushturulidu.	(13) (15-bab)
«Yette chine» tökülidu; Reb bosughigha kélip qaldi;	(14) (16-bab)
«Axiret» bolidu	
Keynige qarash — Babil, pahishe ayal	(15) (17-, 18-bab)
Rebning qaytip kélishining tepsilatiri;	(16) (19-bab)
«Axiret» bolidu	
Sheytanning baghlinishi; ming yilliq seltenet	(17) (20-bab)
Axirqi sinaq, axirqi soraq	
Yéngi asman, yéngi zémin	(18) (21-22-bab)

Wehiy

1¹ Bu kitob Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda Uninggha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüsida yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üçün tapshurghan wehiydur. Mesih buni Öz perishtisini ewetip quli Yuhannagha alametler bilen ayan qildi.² Yuhanna bolsa Xudaning söz-kalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki guwahliqqa körgenlirining hemmisige guwahliq berdi.³ Bu bésharetni oqup bergüchi we uning sözlirini anglap, uningda yézilghanlarga itaet qilghuchi bextliktur! Chünki wehiyning waqti yéqindur.

Rosul Yuhannaning «Kichik Asiya»diki yette jamaetke yollighan salamliri we xetliri

⁴ Menki Yuhannadin Asiya ölkisidiki yette jamaetke salam! Hazir bar bolghan, ötkendimu bolghan hem kelgüsida Kelgüchidin, Uning textining aldidiki yette Rohtin.⁵ we sadiq Guwahchi, ölümdin tunji Tirilgüchi, jahandiki padishahlarning Hökümrani bolghan Eysa Mesihning silerge méhir-shepqu we xatirjemlik bolghay.

Emdi bizni söygüchi, yeni Öz qéni bilen bizni gunahlimizdin yughan.⁶ we bizni bir padishahliqqa uyushturup, Öz Atisi Xudagha kahinlar qilghangha barliq shan-sherep we küch-qudret ebedil'ebedgiche bolghay, amin!

⁷ Mana, U bulutlar bilen kélidu, shundaqla her bir köz, hetta Uni sanjighanlarmu Uni köridu. Yer yüzidiki pütkül qebile-xelq U seweblik ah-zar kötüridu. Shundaq bolidu, amin!

⁸ Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime we Xatime Özümürmen, hazir bar bolghan, burunmu bar bolghan hem kelgüsidiimu bar Bolghuchidürmen, shundaqla Hemmige Qadirdürmen, deydu Perwerdigar Xuda.

Tirilgen Mesihning Yuhannagha körünüshi

⁹ Silerning qérindishinglar hem siler bilen birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we sewr-taqtettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki Yuhanna Xudaning söz-kalami we Eysa-

1:1 «Bu kitob Eysa Mesihning wehiysi» — «Eysa Mesihning wehiysi» hem Eysa Mesih toghrisida hem Uningdin kelgen wehiydur. «Xuda Uninggha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüsida yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üçün tapshurghan wehiydur» — Xudaning «qul-xizmetkarliri» Injilda Xudaning «qulluq»ida bolghanlar, yeni mejburiy halda emes, belki muhebbetning türkiside chin könglidin shundaq talliwalghanlarni körsitidu, elwette.

1:3 «wehiyning waqti yéqindur» — «wehiyning waqti» dégen, bu ishlarning emelge ashidighan waqti.

1:3 Weh. 22:7,10.

1:4 «Uning textining aldidiki yette Rohtin... méhir-shepqu we xatirjemlik bolghay» — «yette» dégen sanning kamaletke yetken, mukemmel dégen menisi bolup, bezi alimlar bu «yette Roh» Xudaning Muqeddés Rohining yette teripini körsitidu, dep qaraydu (5:6ni we «Yesh.» 11:2ni körüng). Bashqilar ularni yette perishtini körsitidu, dep qaraydu. Beziler: «yette tereplik Roh» yaki «yette tereplimilik Roh» dep terjime qilidu.

1:4 Mis. 3:14; Weh. 1:8; 4:8; 11:17; 16:5.

1:5 «ölümdin tunji Tirilgüchi» — grék tilida mushu yerdiki «tunji» adette «birinchi bolup tughulghan»ni körsitidu. Söznizing toluq menisi toghruluq «Kol.» 1:16-17 we 18-ayettiki izahatlarni körüng. «Öz qéni bilen bizni gunahlimizdin yughan» — yaki «Öz qéni bilen bizni gunahlimizdin azad qilghan».

1:5 Yesh. 55:4; Ros. 20:28; 1Kor. 15:20; Kol. 1:18; Ibr. 9:12,14; 1Pét. 1:19; 1Yuha. 1:7; Weh. 3:14; 5:9.

1:6 «munasiwetlik ayetler» — «Mis.» 19:6.

1:6 Rim. 12:1; 1Pét. 2:5, 9; Weh. 5:10.

1:7 «hetta Uni sanjighanlarmu Uni köridu» — yaki «yeni Uni sanjighanlarmu Uni köridu». «munasiwetlik ayetler» — «Dan.» 7:13; «Zek.» 12:10

1:7 Dan. 7:13; Zek. 12:10; Mat. 24:30; 25:31; Yuh. 19:37; Ros. 1:11; 1Tés. 1:10; 2Tés. 1:10; Yeh. 14.

1:8 «Men «Alfa» we «Oméga»...dürmen» — grék tilida «alfa» birinchi herp, «oméga» axirqi herptur. Démek, Xuda bash we axirdur. Bezi kona köchürülmilerde «Muqeddime we Xatime Özümürmen» dégen sözler tépilmaydu.

1:8 Yesh. 41:4; 44:6; Weh. 21:6; 22:13.

ning guwahliqi wejidan Patmos dégen aralda mehbus bolup turup qalghandim..¹⁰ «Rebning küni»de men Rohning ilkige élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük bir awazni anglidim..¹¹ Bu awaz: «Körüdighanliringni kitab qilip yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus, Smirna, Pergamum, Tiyyatira, Sardis, Filadélfiye we Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi.

¹² Munga söz qilghan awazning kimning ikenlikini körüş üchün keynimge buruldum. Burulghinimda, közüme yette altun chiraghdan..¹³ we ularning otturida uchisigha putlirighiche chüshüp turidighan ton kiygen, köksige altun kemer baghligghan Insan'oghliha oxshaydighan biri köründi..¹⁴ Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta qardek ap'aq idi we közliri goya yalqunlap turghan ottek idi..¹⁵ Putliri xumdanda tawlinip parqirighan tuchqa oxshaytti, awazi sharqirap éqiwatqan nurghun sularning awazidek idi..¹⁶ U ong qolida yette yultuz tutqan bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qilich chiqip turatti. Chirayi xuddi quyashning toluq küchide parlighandek yarqin idi..

¹⁷ Uni körginimde, ayighigha ölüktek yiqildim. U ong qolini üstümge tegküzüp mundaq dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axirqisi..¹⁸ hemde hayat Bolghuchi Özümduymen. Men ölgenidim, emma mana, Men ebedil'ebedgiche hayatturmen, ölüm we tehtisaraning achquchliri qolumdidur!..¹⁹ Shuning üchün, körgen ishlarni, hazir boluwatqan ishlarni we bulardin kéyin bolidighan ishlarni yézip qaldur..²⁰ Sen ong qolumda körgen yette yultuzning we yette altun chiraghdanning siri mana mundaq — yette yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan bolsa yette jamaettur..

1:9 «Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar» — démek, Eysa Mesihde bolghanlar choqum hem Uning nami wejidan azab-oqubet tartidu, shundaqla Uning sewr-taqitidin küch élishi kérek bolidu, hem Uningda bolghan padishahliqtin behrimen bolidu. «Eysaning guwahliqi wejidin» — démek «Eysa toghrisidiki guwahliq»; bashqa xil menisi «Eysa (Özi) bergén guwahliq». «Patmos dégen aralda mehbus bolup turup qalghandim» — Patmos rimliqlarning dehshtelik «emgek lagiri» bolghan türme idi. Yuhanna mezkur kitabni yéziwatqanda Patmos arilidin azad qilinghan bolushi mumkin.

1:10 ««Rebning küni»de men Rohning ilkige élinishim bilen...» — «Rebning küni» yaki «reblik kün». Alimlar bu toghruluq üch pikirde bolidu: — (1) Rebning küni yekshenbe küni (Reb ölümdin tirilgen küni)ni körsitidu; (2) Tewratqa köp tilgha élinghan, qiyamet künni öz ichige alghan axirqi zamanlardiki axirqi dehshtelik azab-oqubetlik künlarni, yeni «Perwerdigarning küni»ni körsitidu, mushu közqarash boyiche bolghanda Yuhanna Rohta kötürülüp kelgüsidiiki zamanlarga yöktilip «Perwerdigarning küni»ni köridu; (3) shu waqitlarda her yilning bir künde Rim impératori (shu waqitta Domitiyan idi) barliq puqralirini öziye sejde qildurup: «Qeyser rebtur!» dep étirap qilip, xushbuy sélisheqa mejbur qilatti. Shunga shu küni «Rebning küni» dep atalghan. Bizningche «Rebning küni» del shu künni körsitidu; lékin kinayilik hem hejwiylik ish shuki, Reb del shu künde (2-közqarashtikidek) Özining, yeni «Perwerdigarning küni»ni ayan qilishni layiq kördi. «Men Rohning ilkige élinishim bilen...» — «Roh» Xudaning Rohi, Muqaddes Rohni körsitidu.

1:10 Weh. 4:2.

1:11 «Smirna» — hazirqi Türkiyedeki «Izmir». «Körüdighanliringni kitab qilip yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus, Smirna, Pergamum, Tiyyatira, Sardis, Filadélfiye we Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» — bu yette sheherning hemmisi bir düglekte bir-birige yandash jaylashqanidi. Rosul Yuhanna yashanghanda Efesus shehiride makanlashqanidi. «Qoshume söz» we xeritini körüng.

1:12 «munasiwetlik ayetler» — «Mis.» 25:31-40.

1:13 «köksige altun kemer baghligghan Insan'oghli» — yaki «köksige altun kemer baghligghan insanning bir oggli». «Dan.» 7:13ni we izahatini körüng.

1:13 Ez. 1:26; Dan. 7:13; Weh. 14:14.

1:14 Dan. 7:9; Weh. 19:12.

1:15 Weh. 14:2.

1:16 «munasiwetlik ayet» — «Dan.» 7:13.

1:16 Yesh. 49:2; Ef. 6:17; Ibr. 4:12; Weh. 2:16; 19:15.

1:17 Yesh. 41:4; 44:6; 48:12.

1:18 Ayup 12:14; Yesh. 22:22; Rim. 6:9; Weh. 3:7; 20:1.

1:20 «yette yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan bolsa yette jamaettur» — «elchiliri» bashqa xil terjimisi: «perishtiliri». Grék tilida hem ibraniy tilida «perishte» we «elchi» bir söz bilen ipadilinidu (perishtilerg Xudaning elchiliri bolghach). Bizningche mushu yerde jamaetler ewetken elchilerni körssetse kérek, chünki perishtilerg xet yézish hajetsiz idi. Yette elchi Patmos ariligha bérp Yuhannadin hal sorashqa kelgen bolushi mumkin.

«Wehiy»

Eysa Mesihning xétini
tapshuruwalghan
«Kichik Asiya»diki
yette jamaet
(«Wehiy» 2-3-bab)

«Wehiy»

Efesustiki jamaetke yézilghan xet

2¹ — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
«Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun chiraghdanning otturisida Mangghuchi mundaq deydu:

² — Séning ejir-emelliringni, tartqan japaliringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlarning qilmishlirigha chidap turalmaydighanliqingni, shundaqla rusol bolmisimu özlirini rusol dep ativalghanlarni sinap, ularning yalghanchi bolghanliqini tonughanliqingnimu bilimen..

³ Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanliqingni, Méning namim wejedin japa-musheqqetke berdashliq bergenlikingni emma érinmigenlikingni bilimen.⁴ Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki deslepki méhir-muhebbettin waz kechting.⁵ Shunga qaysi halettin yiqilip chüshkenlikingni ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta qilghin. Bolmisa yéninggha kélimen we towa qilmisang chiraghdéningni jayidin yötkiwétimen..⁶ Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlirining qilmishliridin senmu nepretlinisen..

⁷ Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilarni Xudaning jennitining otturisidiki hayatliq derixining méwiliridin yéyishke muyesser qilimen».

Izmirdiki jamaetke yézilghan xet

⁸ — Izmirdiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

«Awwalqisi we Axirqisi, ölgen we Tirilgüchi mundaq deydu:..

⁹ — Séning azab-oqubetliringni we namratliqingni bilimen (lékin sen bay!), Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning töhmetlirininimu bilimen..

¹⁰ Aldingda chékidighan azab-oqubetlerdin qorqma. Mana, Iblis aranglardin beziliringlarni sinilishinglar üçün yéqinda zindangha tashlitidu. Siler on kün qiynilisiler. Taki ölgüche sadiq bolghin, Men sanga hayatliq tajini kiydürimen.

¹¹ Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar ikkinchi ölümning ziyinigha hergiz uchrimaydu!»..

Pergamumdiki jamaetke yézilghan xet

¹² — Pergamumdiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

«Ikki bisliq ötkür qilichi bar Bolghuchi mundaq deydu:

¹³ — Men sen olturghan yerni, yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen. Shundaqtimu, sen

2:2 «Séning ejir-emelliringni, tartqan japaliringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlarning qilmishlirigha chidap turalmaydighanliqingni... bilimen» — bu toluq söz elchige éytilghini bilen shübhisizki, pütkül jamaetke (bir adem süpitide) éytildi.

2:5 «... bolmisa yéninggha kélimen we towa qilmisang chiraghdéningni jayidin yötkiwétimen» — Efesusta hazir jamaet bolmayla qalmay, hetta sheher özi xarabilik bolidu.

2:6 «Men Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlirining qilmishliridin senmu nepretlinisen» — «Nikolas terepdarliri»ning kim ikenlik hazir éniq emes. Beziler ularni «Ros.», 5:6-ayettiki «Nikolas» isimlik jamaet xizmetkari bilen munasiwetlik dep qaraydu; lékin bizningche buninggha éniq ispat tépilmidi. Héchbolmighanda ular étiqadchilarni jinsiy buzuqluqqa azdurmaqchi bolghanidi (14-15-ayetni körüng).

2:6 Weh. 2:15

2:7 Yar. 2:9; Weh. 22:2.

2:8 «Izmir» — kona ismi «Smirna».

2:8 Yesh. 41:4; 44:6; Weh. 1:17.

2:9 «... Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning töhmetlirininimu bilimen» — impérator Domitiyan höküm sürgen bezi waqitlarda birsi özining Yehudiy ikenlikini ispatliyalsa, ziyankeshlikke uchrimasliqi kérek dégen bir qanun küchke ige idi; shübhisizki, bezi «étiqadchilar» we bashqilar bu qanundin qalaymiqan paydilinip ziyankeshlikdin qéchip, shundaqla bashqilarghimu ziyani yetküzgenidi.

2:11 Mat. 13:9.

2:12 Weh. 1:16; 2:16.

Méning namimni ching tutup, hetta sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni Sheytan turghan jayda qetl qilinghan künlerdimu, Manga qilghan étiqadingdin ténip ketmiding. ¹⁴ Lékin sanga shu birnechche étirazim barki, aranglarda Balaamning telimige egeshkenlerdin beziler bolmaqta — Balaam bolsa Balaqqa Israillarni butqa atap qurbanliq qilinghan göshni yéyish we jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni ögetkenidi. ¹⁵ Shuninggha oxshash, silerning aranglarda Nikolas terepdarlirining telimini tutqanlarmu bar. ¹⁶ Shuning üçün, towa qil! Undaq qilmi-sang, yéninggha téz arida bérip, aghzimdiki qilichim bilen shulargha hujum qilimen..

¹⁷ Quliqui barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup qoyghan mannadin bérimen we herbirige birdin aq tash bérimen. Tash üstide yéngi bir isim pütüklük bolidu, shu isimni uni qobul qilghan kishidin bashqa héchkim bilmeydu»..

Tiyatiradiki jamaetke yézilghan xet

¹⁸ — Tiyatiradiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

«Közliri yalqunlighan otqa we putliri parqiray tuchqa oxshaydighan Xudaning Oghli mundaq deydu:

¹⁹ — Séning emelliringni, méhir-muhebbitingni, étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-taqit-ingni, shundaqla hazirqi emelliringning awwalqidin éship chüshüwatqanliqinimu bilimen.

²⁰ Lékin, sanga shu bir étirazim barki, özi peyghember dep atwalghan ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun qul-xizmetkarlirimgha telim bérip, ularni jinsiy buzuqluq qilishqa we butqa atap nezir qilinghan göshni yéyishke azdurmaqta. ²¹ Men uninggha towa qilghudek waqit bergenidim, lékin u öz buzuqluqigha towa qilishni xalimaydu. ²² Emdi mana, Men uni éghir késel ornigha tashlap yatquzimen we uning bilen zina qilghanlar qilmishlirigha towa qilmisa, ularnimu éghir azabqa chömdürimen. ²³ Uning perzentlirininimu ejellik késel bilen urimen. Shu chaghta, barliq jamaetler niyet-nishanlarni we qelblarni közitip tekshürgüchining Özüm ikenlikimni, shundaqla Méning herbiringlarga qilghan emeliyitinglarga yarisha yanduridighanliqimni bilidu. ²⁴⁻²⁵ Lékin, Tiyatiradiki qalghanlarga, yeni bu telimni qobul qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmi-genler), yeni silerge shuni éytimenki: Özünglarda bar bolghanni Men kelgüche ching tutun-glar. Üstünglarga buningdin bashqa yükni artmaymen. ²⁶ Ghelibe qilghuchilarga, yeni emellirimni axirghiche ching tutqan kishilerge bolsa, ulargha pütkül ellerge hakim bolush hoquqini bérimen. ²⁷ Mana bu Atam Manga bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: —

2:14 «munasiwetlik ayetler» — «Chöl.» 22-24-bab, 31:16.

2:14 Chöl. 22:23; 24:14; 25:1; 31:16.

2:15 Weh. 2:6

2:16 Yesh. 49:2; Ef. 6:17; Ibr. 4:12; Weh. 1:16.

2:17 «ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup qoyghan mannadin bérimen» we herbirige birdin aq tash bérimen» — «manna» — Israillar chöl-bayawanda yürgen waqtda Xuda ulargha asmandin chüshürgen kündülük uzuqluq idi («Mis.» 16:32-36-ayetlerge we «Yuh.» 6:48-58-ayetlerge qaralsun).

2:17 Mis. 16:4-36.

2:18 Weh. 1:14,15.

2:20 «munasiwetlik ayetler» — «1Pad.» 16-, 18-19-, 21-bab.

2:20 1Pad. 16:31; 2Pad. 9:7.

2:22 «mana, Men uni éghir késel ornigha tashlap yatquzimen» — grék tilida: «mana, Men uni kariwatqa tashlaymen».

2:23 «uning perzentlirininimu ejellik késel bilen urimen» — «perzentliri» bolsa jismaniy yaki rohiy jehettinmu bolushi mumkin. «barliq jamaetler niyet-nishanlarni we qelblarni közitip tekshürgüchining Özüm ikenlikimni... bilidu» — «niyet-nishanlar» — grék tilida «börekler» bilen ipadilidu. «munasiwetlik ayet» — «Yer.» 17:10.

2:23 1Sam. 16:7; 1Tar. 28:9; 29:17; Zeb. 7:9; 62:12; Yer. 11:20; 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Ros. 1:24; Rim. 2:6; 14:12; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Weh. 20:12.

2:24-25 Weh. 3:11.

«U ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu»....

²⁸ Men uninggha tang yultuzinimu ata qilimen. ²⁹ Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

Sardistiki jamaetke yézilghan xet

3¹ — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

— «Xudaning yette Rohi we yette yultuzining Igisi Bolghuchi mundaq deydu:

— Séning emelliringni we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyungning barliqini, lékin emeliyetke ölük ikenlikingni bilimen. ² Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma öley dep qalghan xisletliringni kücheyt; chünki Xudayim aldida emelliringning tügel emeslikini bildim. ³ Uning üçün söz-kalamni qandaq qobul qilip anghlighiningni yadinggha keltürüp, uni ching tutup towa qilghin. Lékin oyghanmisang Men oghridek üstüngge kélimen we sen qaysi saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen. ⁴ Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküz-migen birnechche shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen bille mangidu, chünki ular buninggha layiqtur. ⁵ Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni kiyidu. Men ularning namini hayatliq deptiridin hergiz öchürmeymen, belki ularning namini Atam Xudaning we Uning perishtilirining aldida ochuq étirap qilimen.

⁶ Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

Filadéliyedikiki jamaetke yézilghan xet

⁷ — Filadéliyedikiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

«Muqeddes we Heqiqiy Bolghuchi, shundaqla Dawutning achquchigha ige Bolghuchi, achsam héchkim yapalmaydu, yapsam héchkim achalmaydu degüchi munu ishlarni deydu:..

⁸ — Séning emelliringni bilimen. Séning bir'az küchüng bolghach söz-kalamimgha itaet qilghining we namimdin ténip ketmigingni üçün, aldingda héchkim yapalmaydighan bir ishkni échip qoydum. ⁹ Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dep atiwalghan yalghanchilarni bolsa shundaq aqiwetke qaldurimenki, ularni kélip séning ayighinggha bash uridighan we Méning séni söygenlikimni bilidighan qilimen. ¹⁰ Sen Méning sewr-taqet yolumdiki söz-kalamimni saqlap emel qilishing üçün bu dunyadiki insanlarni sinashqa pütkül yer yüzige chüshidighan wabalıq sinaqning waqit-saiti kelgende séni uningdin

2:27 «U ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup,...» — yaki «U ularni shahane tömür hasa bilen padichidek bashqurup,...». «U ularni ... sapal qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu» — bu ayet «Zeb.» 2:9-ayettin élinghan bolup, bu yerdiki «ular» Xuda bilen qarshilashqan «yat eller»ni körsitidu. «munasiwetlik ayetler» — «Zeb.» 2:8-9, «Weh.» 12:5, 19:15.

2:27 Zeb. 2:8-9.

3:1 Weh. 1:14, 16.

3:3 «Lékin oyghanmisang Men oghridek üstüngge kélimen we sen qaysi saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen» — «oghridek kélimen...»: bir qétim Sardis shehiri dushmaning hujumi astida turuwatqanda «sépil-istihkamimiz héch bösülmes» dep xatirjemlikte uxlawatqanda dushman «oghridek» kirip uni ishghal qilghan.

3:3 Mat. 24:43; 1Tés. 5:2; 2Pét. 3:10; Weh. 3:19; 16:15.

3:4 «Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküz-migen birnechche shexs bar» — «kiyimlirige dagh tegküz-migen» dégen ibare köchme menide, exlaqni körsitidu. «...birnechche shexs bar» — grék tilida «... birnechche namlar bar».

3:5 Mis. 32:32; Zeb. 69:28; Mat. 10:32; Luqa 12:8; Fil. 4:3; Weh. 20:12; 21:27.

3:7 «...shundaqla Dawutning achquchigha ige bolghuchi» — Eysa Mesih jismani yehette Dawut padishahning ewladi bolup, u Xudaning padishahliqigha kirish derwasizining achquchidur. «Yesh.» 22:20-25ni körüng.

3:7 Ayup 12:14; Yesh. 22:22; Weh. 1:18; 3:14.

3:8 «séning bir'az küchüng bolghach...» — bashqa birxil terjimisi: «küchüng ajiz bolsimu,...».

3:9 «Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dep atiwalghan yalghanchilar...» — 2:9diki izahatni körüng.

3:9 Weh. 2:9; Pend. 14:19

saqlap qoghdap qalimen..

¹¹ Men pat arida kélimen. Tajingni héchkimning tartiwalmasliqi üçhün, özüngde bar bolghanni ching tutqin. ¹² Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimning ibadexanisigha tüwrük qilimenki, u u yerdin esla chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimning namini, Xudayimning shehiringning namini, yeni ershtin — Xudaning yénidin chüshidighan yéngi Yérusalémning namini we Méning yéngi namimni yazimen.

¹³ Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

Laodikiyadiki jamaetke yézilghan xet

¹⁴ — Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: —

«Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi, Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi mundaq deydu: ¹⁵ Séning emelliringni bilimenki, sen soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq, ya qiziq bolushungni xalayttiml.

¹⁶ Sen ya soghuq ya qiziq emes, belki ilman bolghanliqning üçhün, séni aghzimdin hö qilimen.

¹⁷ Sen bay adammen, döletmen boldum, héch nersige hajetmen emesmen dégingen bilen özüngning ghérib, bichare, yoqsul, kor we yalingach ikenlikingni bilmigeckhe, ¹⁸ bay bolushung üçhün otta tawlanghan altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üçhün kiygüzülüşüngge aq kiyim-kécek, körüşhüng üçhün közliringge sürtüşke tutiyani mendin sétiwélishingni nesihet qilimen. ¹⁹ Men kimni söysem, shuning eyibini körsitip terbiyileyen; shuning üçhün qizghin köyüp-piship towa qil. ²⁰ Mana, Men hazir ishi aldida turup, ishi kni qéqiwatimen. Eger biri awazimni anglap ishi kni achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu Men bilen bille ghizalinidu. ²¹ Ghelibe qilghuchini bolsa, Menmu ghelibe qilip, Atamning textide uning

3:10 «Méning sewr-taqitimdiki söz-kalamni saqlap emel qilishing üçhün...» — «Méning sewr-taqet yolumdiki söz-kalamim» yaki (1) xush xewerning özi (chünki uni ching tutup saqlash üçhün herhalda köp sewr-taqet kérek); yaki (2) Mesihning alahide sewr-taqetlik bolush emrlirini; yaki (3) Xudaning pütkül söz-kalamini körsitidu (unimu ching tutushqa ajayib sewr-taqet bolush kérek). Bizningche bu söz yuqiriqi üç jehetning hemmisini öz ichige alidu. Mesihning özining sewr-taqiti bizge bolmisa, biz «sewr-taqitimdiki söz-kalam»ni héch tutalmaymiz, elwette. «**pütkül yer yüzige chüshürüldighan sinaq waqit-saiti**» — yaki (1) impéror Trajan yürgüzgen ziyankeshlerni, yaki (2) tarixiki bizge hazir namelum bashqa bir mezigilni, yaki (3) kelgüsidi «dehshetlik azab-oqubet»ni körsitidu (mesilen «Mat.» 24:9-22). «**munasiwetlik ayetler**» — «Yesh.» 26:20-21.

3:11 Weh. 2:25.

3:12 1Pad. 7:21; Weh. 21:2,10; 22:4.

3:14 «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi, Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi» — «Amin» sözining menisi «shundaq bolsun» bolup, bu yerde Eysa Mesihning Xudaning barliq we de pilanlirining «amin», yeni ularning emelge éshishining kapaliti ikenlikni tekitlengen. («2Kor.» 1:20).

—«Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi» dégenning bashqa terjimisi «Xuda yaratqan kainatning idare qilghuchisi». Bunngha oxshash söz «Kol.» 1:15, 18-ayette tépilidu, shu ayetlerdiki izahatlarnimu körüng).

3:14 Kol. 1:15; Weh. 1:5, 6.

3:15 «Séning emelliringni bilimenki, sen soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq, ya qiziq bolushungni xalayttiml.» — Laodikiya shehride yaxshi su menbisi yoq idi. Etrapidiki sheherlerdinissiq su (turuba arqiliq) yetkülsé ilman bolup qalatti; soghuq su yetkülsüsimu soghuq emes, belki ilman bolup qalatti; ular özliri bu ilman suni yaxshi körmeytti.

3:18 «Körüşhüng üçhün közliringge sürtüşke tutiyani mendin sétiwélishingni nesihet qilimen» — «közliringge sürtüşke tutiya» grék tilida «közliringni mesihleydighan tutiya...» yaki «közliringni Mesih qilidighan tutiya...». «**bay bolushung üçhün otta tawlanghan altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üçhün kiygüzülüşüngge aq kiyim-kécek, körüşhüng üçhün közliringge sürtüşke tutiyani Mendin sétiwélishingni nesihet qilimen**» — Laodikiya shehiri eslide: (1) intayin bay. Ular nighun nighun bankiliri bar idi. Bay ikenlikining bir misali, miladiye 17-yili qattiq yer tewresh tüpeylidin Filadelfiye, Sardis we Laodikiya sheherliri intayin éghir ziyangha uchirighachqa Rim hökümiti ulargha nighun yardem pul ewetti. Laodikiya shehiridikiler pulimiz bar dep bu pulni ret qildi; (2) ularning chirayliq yungluq kiyim-kécek ishlesh bilen dangqi chiqqan; (3) ularning ünümlük birxil köz melhiminingmu dangqi chiqqanidi.

3:18 2Kor. 5:3; Weh. 7:13; 16:15; 19:8.

3:19 Ayup 5:17; Pend. 3:12; Ibr. 12:5.

3:20 «Eger biri awazimni anglap ishi kni achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu Men bilen bille ghizalinidu» — grék tilida «ghizalinish» dégen söz adette kechlik tamaqni körsitidu.

bilen birge olturghinimdek, unimu textimde Men bilen birge olturushqa muyesser qilimen..

²² Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!».

Ershtiki ibadet

⁴ Andin men qariwidim, mana, asmanda bir ishik échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay awazigha oxshap kétidighan awaz manga: «Bu yaqqa chiq, sanga bulardin kéyin yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitey» dédi² we derhal men Rohning ilkide boldum; mana, ershte bir text, textte bir zat olturatti.³ Textte olturghuchining qiyapiti yéshil qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning chörisini zumrettek bir hesen-hüsen orap turatti..

⁴ Textning etrapida yene yigirme töt text bar idi. Textlerde aq kiyimler bilen kiyingen, bashlirigha altun taj taqalghan yigirme töt aqsqaqal olturatti.⁵ Texttin chaqmaqlar chéqip, türlük awazlar we güldürmamilar anglinip turatti. Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti; bular Xudaning yette Rohi idi..⁶ Textning aldi xuddi xrustaldek parqirap turidighan, süzük eynek déngizdek idi. Textning otturisi we textning chöriside, aldi we keyni közler bilen tolghan töt hayat mexluq turatti..⁷ Birinchi mexluq shirgha, ikkinchi mexluq buqigha oxshaytti. Üchinchi mexluqning yüzi ademning chirayigha oxshaytti. Tötinchi mexluq perwaz qiliwatqan bürkütke oxshaytti.⁸ Töt hayat mexluqning herbirining altidin qaniti bar idi; ularning pütün bedinining chörisi hetta ich teripimu közler bilen tolghanidi; ular kéche-kündüz toxtimay: —

«Muqeddes, muqeddes, muqeddestur,
Bar bolghan, hazirmu bar hem kelgüsidimu Bolghuchi,
Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda!» — déyishetti..

⁹ Hayat mexluqlar textte olturghan ebedil'ebed hayat Bolghuchini ulughlap, Uninggha hörmet-shewket we teshekkür izhar qilghinida,¹⁰ yigirme töt aqsqaqal textte olturghuchining ayighigha yiqilip ebedil'ebed hayat Bolghuchigha bash qoyup sejde qilatti, tajlirini textning aldigha tashlap qoyup, mundaq déyishetti: —

¹¹ «Sen, i Perwerdigarimiz we Xudayimiz,
Shan-sherep, hörmet-shöhret we qudretke layiqturesen.
Chünki Özüng hemmini yaratting,
Ularining hemmisi iradeng bilen mewjut idi we yaritildi!».

3:21 Mat. 19:28; 1Kor. 6:2.

3:22 «Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» — bu yette jamaetning bashqabir ehmiyiti, yeni bésharetlik ehmiyiti toghruluq «qoshumche söz»imizni körüng.

4:2 «derhal men Rohning ilkide boldum» — «Rohning ilkide» grék tilda «Rohta». Démek, Muqeddes Rohning ilkide we ilhami astida bolghan.

4:3 «munasiwetlik ayetler» — «Ez.» 1:26-28.

4:4 «textlerde aq kiyimler bilen kiyingen, bashlirigha altun taj taqalghan yigirme töt aqsqaqal olturatti» — «aqsqaqallar» kimler? Alimlarning pikri: yaki (1) ular Mesihning jamaitini bildüridu; yaki (2) Tewrat dewridiki étiqadi bilen yol bashlighuchilarni körsitidu. Biz (2)-pikirge mayilmiz, chünki kéyinki bablarda jamaet aqsqaqallardin ayrim körünidu (7:9-17, 19:1-10), «Ibr.» 11-bab, bolupmu 2-ayetnimu körüng.

4:5 «Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti; bular Xudaning yette rohi idi» — bezi alimlar bu yette Roh yette perishtini körsitidu, dep qaraydu, bashqilar Xudaning Muqeddes Rohining yette teripini körsitidu, dep qaraydu (6:5ni we «Yesh.» 11:2ni körüng). «munasiwetlik ayetler» — «Mis.» 19:16, «Zek.» 3:9, 4:10.

4:6 «munasiwetlik ayetler» — «Ez.» 1:4-28.

4:6 Weh. 15:2.

4:8 «Töt hayat mexluqning herbirining altidin qaniti bar idi» — «Ezakiyal»da körüngen «hayat mexluqlar»ning töt qaniti bar idi. «ularning pütün bedinining chörisi hetta ich teripimu közler bilen tolghanidi» — «ich teripimu» yaki «qanat astimu».

4:8 Yesh. 6:3; Weh. 1:4, 8; 11:17; 16:5.

4:11 Weh. 5:12.

Qozining oram yazmini qoligha élishi

5¹ Andin textte olturghuchining ong qolida ich we tash teripige xet pütülgen we yette möhür bilen péchetlengen bir oram yazmini kördüm..² Yuqiri awaz bilen: «Oram yazmini échip, péchetlerni yéshishke kim layiqtur?» dep towlighan qawul bir perishtinimu kördüm..³ Lékin ne ershte ne yer yüzide ne yer astida oram yazmini achalaydighan yaki ichige qariyalaydighan héchkim chiqmidi..⁴ Oram yazmini échishqa yaki ichige qarashqa layiq birersi tépilmighachqa, qattiq yighliwettim..⁵ Andin aqsqaqallardin biri manga:

— Yighlima! Qara, Yehuda qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning yette péchitini échishqa U qadir, — dédi..

⁶ Andin qarisam, text bilen töt hayat mexluqning ariliqida, aqsqaqallar otturisida bir Qoza öre turatti. U yéngila boghuzlanghandek qilatti; Uning yette münggüzi we yette közi bolup, bu közler Xudaning pütkül yer yüzige ewetken yette Rohi idi..⁷ Qoza béríp, textte olturghuchining ong qolidin oram yazmini aldi..⁸ Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we yigirme töt aqsqaqal qozining ayighigha yiqildi; ularning herbirining chiltari we xushbuy bilen tolghan altun chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes bendilerning dualiri idi)..⁹ Ular yéngi bir küy éytishti: —

«Oram yazmini élishqa,
We péchetlerni échishqa layiqsen;
Chünki boghuzlanding
We her qebilidin, her tildin,
Her millettin, her eldin bolghan insanlarni
Öz qéning bedili bilen sétiwélip, Xudagha mensup qilding..

¹⁰ Ular ni Xudayimiz üçün bir padishahliqqa uyushturup,
Kahinlar qilding.
Ular yer yüzide höküm süridu»..

¹¹ Andin kördüm we mana, textning, hayat mexluqlarning we aqsqaqallarning etrapida nurghun-
lighan perishtilerning awazini anglidim. Ularning sani tümen ming-tümen ming, milyon-mi-
lyon idi..¹² Ular yuqiri awaz bilen: —

«Boghuzlanghan qoza qudret, dölet, danaliq, küch-quwwet, hörmet, shan-sherep
We medhiyige layiqtur» déyishetti..

¹³ Andin men ersh, yer yüzi, yer asti we déngizdiki herbir mexluq we ularning ichide bar bol-
ghanlarning hemmisining: —

5:1 «munasiwetlik ayetler» — «Zek.» 5:1-4.

5:1 Ez. 2:10.

5:3 Fil. 2:10; Weh. 5:13.

5:5 «Dawutning yiltizi bolghuchi» — yaki «Dawutning yiltizining notisi» («Yesh.» 11:1ni körüng). Lékin bizningche bu söz Dawutning Mesihnin kelip chiqqanliqini hem Mesihning Dawutning Rabbi ikenlikini körsitidu (22:16 we «Mat.» 22:42-45).

5:5 Yar. 49:9,10; Yesh. 11:10; Rim. 15:12; Weh. 22:16.

5:6 Zek. 3:9; 4:10; Weh. 4:5.

5:8 Zeb. 14:12; Weh. 14:2.

5:9 Ros. 20:28; Ef. 1:7; Kol. 1:14; Ibr. 9:12; 10:10; 1Pét. 1:19; 1Yuha. 1:7; Weh. 4:11.

5:10 Mis. 19:6; 1Pét. 2:5, 9; Weh. 1:6.

5:11 «Ularning sani tümen ming-tümen ming, milyon-milyon idi» — eslide «ularning sani yüz milyonlighan, «milyonlighan idi».

5:11 Dan. 7:10; Ibr. 12:22.

5:12 Weh. 4:11.

«Textte Olturghuchigha we Qozigha
Medhiye, hörmət, shan-sherep we hoquq-qudret
Ebedil'ebedgiche mensup bolghay!» déginini anglidim.

¹⁴ Töt hayat mexluq «Amin!» dep jawab qayturatti, aqsqaqallar yerge yiqilip sejde qilatti..

Qozining alte péchetni échishi

6¹ Andin Qoza yette péchetning birini achqanda, men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining güldürmamidek awaz bilen: «Kell!» déginini anglidim..² Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa mingüchining qolida bir oq-ya bar idi; uninggha bir taj bérildi. U ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üçün jengge atlandi..

³ Qoza ikkinchi péchetni achqanda, ikkinchi hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim..⁴ Yene bir at otturigha chiqti, uning renggi qipqizil idi. Atqa mingüchige yer yüzidiki tinchliqni élip kétish we insanlarni özara qirghinchiliqqa sélish hoquqi bérildi. Uninggha yene chong bir qilich bérildi.

⁵ Qoza üçinchi péchetni achqanda, üçinchi hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim. Men kördümki, mana bir qara at keldi. Atqa mingüchining qolida bir taraza bar idi..⁶ Töt hayat mexluqning arisidin: —

«Bir tawaq bughday bir dinarius pulgha,
Üch tawaq arpa bir dinarius pulgha sétilidu.
Emma zeytun yéghigha we sharabqa zerer yetküzmigin!»
— dégende bir awazni anglidim..

⁷ Qoza tötinchi péchetni achqanda, tötinchi hayat mexluqning: «Kell!» dégen awazini anglidim.

⁸ Kördümki, mana bir tatirang atni kördüm. Atqa mingüchining ismi «ölüm» idi. Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti. Ulargha yer yüzining töttin birige hökümraniq qilip, qilich, acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch haywanlar arqiliq ademni öltürüsh hoquqi bérildi..

⁹ Qoza beshinchi péchetni achqanda, Xudaning söz-kalami üçün we izchil guwahliq bergenliki wejidin öltürülenlerning janliniri qurbangahning tégede kördüm..¹⁰ Ular qattiq awaz bilen nida séliship:

— Ey hakimmutleq Igimiz, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi! Sen qachanghiche yer yüzide turuwatqanlarni soraq qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen? — déyishetti.

¹¹ Ularning herbirige birdin aq ton bérildi. Ulargha, özünglarga oxshash öltürüldighan qul-

5:14 «...Töt hayat mexluq «amin!» dep jawab qayturatti, aqsqaqallar yerge yiqilip sejde qilatti» — bu muhim babning témisi toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz.

6:1 «Töt hayat mexluqtin birining güldürmamidek awaz bilen: «Kell!» déginini anglidim» — «Kell!» dégen söz belkim 2-8-ayetlerde körüngen atliqlarning herbirige chiqirilghan buyruq bolsa kérek (3-, 5-, 7-ayetnimu körüng).

—Bezi kona kechürülmilerde «kel»ning ornda «kélip körgin!» déyilidu.

6:2 «uninggha bir taj bérildi» — «taj» dégen bu söz padishahningki emes, belki jeng-urushlarda yaki élishish musabiqilirida ghaliblargha bérilidighan, birxil nepis chembirekni körsitidu. «Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa mingüchining qolida bir oq-ya bar idi... u ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üçün jengge atlandi» — «aq atqa mingüchi»ning salahiyiti toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

6:2 Weh. 19:11.

6:6 «Bir tawaq bughday» — grék tilida «bir ölchem bughday». «bir dinarius pul» — asasen bir künlük ish heqqi idi («Mat.» 20:2). «Bir tawaq» belkim bir shing idi (grék tilida «chöniks»). Biraq bir tawaq bughday aranla bir kishining künlük tamiqigha yétidu. Shunga «qara at» acharchiliq élip kélidu. Halbuki, shuning bilen bir waqitta baylar bolsa öz rahat-paraghitige kérek bolghan «may we sharab»larni sėtiwalalaydu.

6:6 Weh. 9:4.

6:8 «qilip, qilich, acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch haywanlar arqiliq...» — «waba» grék tilida «ölüm».

6:9 Weh. 19:10; 20:4.

buraderliringlar hem qérindashlirlinglarning sani toshquche azghine waqit aram élishinglar kérek, dep éytildi. ¹² Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida kördümki, mana dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi, quyash beeyni qara yungdin toqulghan bözdek qapqara rengge, tolun ay bolsa qanning renggige kirdi. ¹³ Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür ghoriliri yerge tökülgendek, asmandiki yultuzlarmu yer yüzige töküldi. ¹⁴ Asman xuddi oram yazmining türülginidek ghayib boldi, herbir tagh we aral ornidin yötkeldi; ¹⁵ hemde dunya-diki padishahlar, mötiwerler, serdarlar, baylar, küchlükler, qullar we hörlerning hemmisi öngkürlerge we taghlarning kamarlirigha yoshurundi. ¹⁶ Ular taghlargha we qoram tashlarga mundaq dep jar saldi: —

«Üstimizge chüshünglar! Bizni textte Olturghuchining siymasidin hem Qozining ghezipidin yoshurunglar we saqlanglar! ¹⁷ Chünki Ularning dehshetlik ghezep küni keldi, emdi kim put tirep turalisun?!»..

Möhürlengen 144000 kishi

7 ¹ Uningdin kéyin men kördümki, töt perishte yer yüzining töt bulungida turatti. Ular herqandaq shamalning quruqluq, déngiz hem del-dereqlerge urulmasliqi üçhün yer yüzining töt teripidin chiqidighan shamalni tizginlep turatti. ² Men hayat Xudaning möhürini alghan, kün chiqishtin kötürüliwatqan bashqa bir perishtini kördüm. U qattiq awaz bilen quruqluq we déngizlarni weyran qilish hoquqi bérilgen ashu töt perishtige: ³ «Biz Xudaning qul-xizmetkarlirining péshanisige möhür basquche, quruqluq, déngiz we del-dereqlerni weyran qilmanglar!» dep towldi. ⁴ Men möhürlengenlarning sanini anglidim — Israillarning herqaysi qebililiridin bir yüz qiriq töt ming kishi, yeni: —

⁵ Yehuda qebilisidin on ikki ming kishi,

Ruben qebilisidin on ikki ming kishi,

Gad qebilisidin on ikki ming kishi,

⁶ Ashir qebilisidin on ikki ming kishi,

Naftali qebilisidin on ikki ming kishi,

Manasseh qebilisidin on ikki ming kishi,

⁷ Shiméon qebilisidin on ikki ming kishi,

Lawiy qebilisidin on ikki ming kishi,

Issakar qebilisidin on ikki ming kishi,

⁸ Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi,

Yüsüp qebilisidin on ikki ming kishi,

Binyamin qebilisidin on ikki ming kishi möhürlengenidi..

6:12 «Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida kördüm...» — «yette péchet» toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

6:12 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yesh. 13:10; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Ros. 2:20

6:14 «munasiwetlik ayet» — «Yesh.» 34:4.

6:15 «serdarlar» — grék tilida «mingbeshilar». «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 2:21.

6:16 «munasiwetlik ayet» — «Hosh.» 10:8.

6:16 Yesh. 2:19; Hosh. 10:8; Luqa 23:30; Weh. 9:6.

6:17 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yesh. 2:12-22; 13:6-13; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Ros. 2:20

7:4 Weh. 14:1.

7:8 «...Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi, Yüsüp qebilisidin on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin on ikki ming kishi möhürlengenidi» — on qebilidin Dan qebilisi kem idi; Yüsüpning qebilisi ikki bölekke (Yüsüpning we Manassehning)ge bölündi.

Nijatni tapqan zor bir tup xalayıq

⁹ Bu ishlardin keyin kördümki, mana her el, her qebile, her millettin bolghan, herxil tillarda sözlshidighan san-sanaqsız zor bir top xalayıq textning we Qozining aldida turatti; ularning hemmisige aq ton kiydürölgen bolup, qollirida xorma shaxliri tutqanidi. ¹⁰ Ular yuqiri awaz bilen: —

«Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we Qozigha mensup bolghay!» dep warqirishatti.

¹¹ Barliq perishtiler textning, aqsqaqallarning we töt hayat mexluqning etrapigha olashqanidi. Ular textning aldida yiqilip, Xudagha sejde qilip mundaq déyishetti: —

¹² «Amin! Hemd-medhiye, shan-sherep,

Danaliq we teshekkür,

Hörmet we küch-qudret

Xudayimizgha ebedil'ebedgiche mensup bolghay, amin!»

¹³ Emdi aqsqaqallardin biri mendin:

— Bu aq ton kiydürölgen kishiler kim bolidu, qeyerdin keldi? — dep soridi.

¹⁴ — Teqsir, bu özlirige melumdur, — dédim.

U manga:

— Bular dehshetlik azab-oqubetni bëshidin ötküzüp kelgenler. Ular tonlirini Qozining qénida yuyup ap'aq qilghan. ¹⁵ Shunga ular Xudaning textining aldida turup, ibadetxanisida kéche-kündüz Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi bolsa ularning üstige chédirini sayiwen qilidu. ¹⁶ Ular yene héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ulargha ne aptap, ne pizhighirim issiq héch urmaydu. ¹⁷ Chünki ularni textning otturisidiki Qoza baqidu we hayatliq süyi bulaqlirigha élip baridu; we Xuda ularning herbir köz yëshini sürtidu, — dédi.

Qozining yettinchi péchetni échishi

8 ¹ Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérım saetche jimjitliq höküm sürdi. ² Andin Xudaning aldida turidighan yette perishtini kördüm. Ulargha yette kanay bérildi. ³ Altun xushbuydan tutqan yene bir perishte kélip, xushbuygahning aldida turdi. Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlikte textning aldidiki altun xushbuygah üstide Xudagha atap sunushqa uninggha köp xushbuy bérildi. ⁴ We xushbuyning tütünliri muqeddes bendilerning dualiri bilen bille perishtining qolidin Xudaning aldigha kötürüldi. ⁵ Andin perishte xushbuydannı qoligha élip, uni qurbangahdiki ot bilen toldurup, yer yüzige atti; shuning bilen türlük awazlar, güldürmamilar anglandi, chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh boldi. ⁶ Andin qollirigha birdin kanay tutqan yette perishte kanaylirini chélshqa hazirlandi.

7:10 «Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we Qozigha mensup bolghay!» — «Nijat... Qozigha bolghay!» dégen ibare bolsa Xuda we Qoza insanlarga ata qilghan nijatning méwisi bolghan shan-sherep, nam-shöhret we hemdusanalarning hemmsi héch néme qaldurmay Xuda we Qozigha qayturup kélınsun, dégendek menide.

7:15 «textte Olturghuchi bolsa ularning üstige chédirini sayiwen qilidu» — grék tilida «textte Olturghuchi bolsa ularning üstige Öz chédirini yéyip béridu».

7:16 Yesh. 49:10.

7:17 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 5:5-6, 25:8.

7:17 Yesh. 25:8; Zeb. 23:1; Weh. 21:4.

8:1 «Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérım saetche jimjitliq höküm sürdi» — «yette péchet» toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

8:3 «xushbuygah... altun xushbuygah» — grék tilida «qurbangah... altun qurbangah».

8:4 Zeb. 141:2

Yette kanayning chélinishi

⁷ Birinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilan möldür we ot qan arilash peyda bolup yer yüzige tashlandi, zéminning üctin biri köydürüldi, del-derexlarning üctin biri köydürüldi we pütkül yéshil ot-chöpler köydürüldi.

⁸ Ikkinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilan goyaki lawuldap köyüwatqan yoghan bir taghdek ghayet zor bir jisim déngizgha tashlandi. Déngizning üctin biri qangha aylandi⁹ we déngizdiki janiwarlarning üctin biri öldi; kémilarning üctin biri weyran boldi.

¹⁰ Üchinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilan asmandin mesh'eldek yalqunlap yanghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning üctin birining we bulaqlarning suliri üstige chüshti.

¹¹ Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üctin biri kekridek bolup ketti, sular achchiq bolup ketkechke nurghun adem sudin öldi.

¹² Tötinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilan quyashning üctin biri, ayning üctin biri we yultuzlarning üctin biri uruldi. Netijide, quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining üctin biri qarangghulashti, kündüzning üctin biride yoruqluq yoqaldi, kéchining üctin biridimu shundaq boldi.

¹³ Yene kördümki, asmanning otturida uchup kétiwatqan bir bürkütning qattiq awaz bilen: — «Kanayni chélishqa temshelgen qalghan üch perishtining kanay awazliri anglansa yer yüzide turuwatqanlarning haligha way, way, way!» déginini anglidim.

9¹ Beshinchi perishte kaniyini chaldi; men asmandin yerge chüshüp ketken bir yultuzni kördüm. Tégi yoq hanggha baridighan quduqning achquchi uninggha bérildi,² U tégi yoq hangning quduqini achi. Quduqtin yoghan xumdanning isidek tütün örlep chiqti. Hangning quduqining tütünidin quyash we kökni qarangghuluq basti.³ Tütünni ichidin yer yüzige chéketke yaghdı. Ulargha yer yüzidiki chayanlardek chéqish küchi bérilgenidi.⁴ Ulargha yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq ösümlük yaki del-derexlere zerer yetküzmenglar, peqet péshanide Xudaning möhüri bolmighan ademlergila zerer qilinglar, dep éytildi.⁵ Ulargha ademlerni öltürüshke emes, belki besh ayghiche qiynashqa yol qoyuldi; ular yetküzidighan azab ademni chayan chaqqandikidek azab idi.⁶ Shu künlerde, insanlar ölümni izdeydu, lékin tapalmaydu; ölümni séghinidu, lékin ölüm ulardin qachidu.

⁷ Chéketkilarning qiyapiti xuddi jengge hazirlanghan atlargha oxshaytti. Bashlirida bolsa altun tajqa oxshaydighan bir nerse bolup, chirayi ademningkige oxshaytti.⁸ Chachliri ayallarning chéchigha, chishliri shirning chishigha oxshaytti.⁹ Ularning kökrikidiki sawuti tömür sawutlarga oxshaytti; qanatlirining awazi jengge atlanghan nurghun at-harwilarning awazigha oxshaytti.¹⁰ Chayanlarningkige oxshash quyruqliri we neshterliri bar idi. Ademni besh ay azabqa salidighan küch bolsa quyruqlirida idi.¹¹ Ularni idare qilidighan padishahi, yeni tégi yoq hangning perishtisi bar idi. Uning ibraniyche ismi Awaddon; grékche ismi Apoliyon idi.

¹² Birinchi «way» ötüp ketti. Mana, buningdin kéyin yene ikki «way» kélidu.

9:1 Luqa 8:31; Weh. 17:8.

9:4 Ez. 9:4; Weh. 6:6; 7:3.

9:6 Yesh. 2:19; Yer. 8:3; Hosh. 10:8; Luqa 23:30; Weh. 6:16.

9:7 Mis. 10:4.

9:11 «Uning ibraniyche ismi Awaddon; grékche ismi Apoliyon idi» — bu ikki isimning menisi «halak qilghuchi».

9:12 Weh. 8:13.

Altinchi kanayning chélinishi; «ikkinchi way»ning bashlinishi

¹³⁻¹⁴ Altinchi perishte kaniyini chaldi; men Xudaning aldidiki altun qurbangahning töt müng-güzidin chiqqan bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutqan altinchi perishtige:

— Chong Efrat deryasining yénida baghlaqliq töt perishtini boshat, dédi. ¹⁵ Del shu saet, shu kün, shu ay, shu yil üçün hazirlap qoyulghan bu töt perishte insanlarning üçtin birini halak qilish üçün baghlaqtin boshitildi. ¹⁶ Bularning atliq leshkerler qoshunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlanghanliqini anglidim.

¹⁷ Ghayibane körünüshte közüme körüngen at we üstige mingenler mana mundaq idi: atliqlarning kökrikidiki sawuti choghdek qizil, kök yaquttek kök we günggürttek sériq idi. Atlarning bashliri shirning béshidek idi; ularning éghizliridin ot, tütün we günggürt chiqip turatti. ¹⁸ Bu üç baladin, yeni atlarning aghzidin chiqqan ot we tütün we günggürttin insanlarning üçtin biri öltürüldi. ¹⁹ Chünki atlarning küchi éghizlirida we quyruqlirida idi; ularning quyruqlirining yılanlarga oxshash béshi bolup, bular bilen ademni zeximlendüretti.

²⁰ Qalghan insanlar, yeni bu balayi’apetlerdin öltürülmey qalghanlar öz qollirining emellirige towa qilmidi, yeni jinlarga, körelmes, angliyalmas we mangalmas altun, kümüş, tuch we yaghach butlarga choqunushtin waz kechmidi. ²¹ Ular qatilliq, séhirgerlik, jinsiy buzuqluq we oghriliqlirighimu towa qilmidi.

Perishte we kichik oram yazma

10 ¹ Andin kéyin, ershtin chüshüwatqan yene bir küchlik perishtini kördüm. U bir parche bulut bilen yépinghan bolup, béshining üstide bir hesen-hüsen bar idi. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrükke oxshaytti; ² qolida bir kichik échiqliq oram yazma bar idi. U ong putini déngiz üstige, sol putini quruqluqqa qoyup turup, ³ shirning hörkirishige oxshash qattiq awaz bilen warqiridi. U warqirighanda, yette güldürmama öz awazlirini anglitip söz qildi.

⁴ Yette güldürmama söz qilghanda, dégenlirini xatiriliwalmaqchi bolup turattim. Biraq asmandin: —

«Yette güldürmamining éytqanlirini möhürlep, ularni xatirilime» dégen awazni anglidim...

⁵ Déngiz hem quruqluqning üstide turghan, men körgen u perishte ong qolini asmangha kötürüp, ⁶ asmanlar hem ularda bolghanlarning hemmisini, yer-zémin hem uningda bolghanlarning hemmisini, déngiz hem uningda bolghan hemmisini Yaratquchi, yeni ebedil’ebedgiche hayat Yashighuchi bilen qesem qilip:

— Waqit yene keynige sürülmeydu; ⁷ belki yettinchi perishte kanay chélish aldida, yeni awazi anglinish aldidiki künlerde, Xudaning Öz qul-xizmetkarliri bolghan peyghemberlerge xush xewirini yetküzginidek Uning siri tügellinip, emelge ashidu, — dédi.

⁸ Men asmandin anglihan awaz manga yene sözlep:

— Bérip, déngiz hem quruqluqning üstide turghan perishtining qolidiki échiqliq oram yazmini alghin, dédi.

9:16 «bularning atliq leshkerler qoshunining sani ikki yüz milyon idi» — «ikki yüz milyon» grék tilida «ikki tümen hesse tümen».

9:17 «atliqlarning kökrikidiki sawuti choghdek qizil, kök yaquttek kök we günggürttek sériq idi» — «choghdek qizil, kök yaquttek kök we günggürttek sériq idi» yaki «ot, kök yaqut we günggürttin idi».

9:20 Zeb. 115:4, 5, 6, 7; 135:15.

10:1 Mat. 17:2; Weh. 1:15.

10:4 «Yette güldürmamining éytqanlirini möhürlep, ularni xatirilime» — demek, bu sözlerni mexpiy tut.

10:4 Dan. 8:26; 12:4.

10:5 Dan. 12:7.

10:6 Weh. 11:15.

⁹ Men béríp, perishtining kichik oram yazmini manga bérishini soridim. U manga: — Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qilidu, biraq aghzing heseldekatliq bolidu, dédi...

¹⁰ Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip yédim; derweqe aghzimgha heseldekatliq tétidi, lékin yégendin kéyin ashqazim zórdab boldi. ¹¹ Shuning bilen manga: — Sen köp milletler, eller we her xil tillarda sözlshidighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim, déyildi.

Ikki guwahchi; «ikkinchi way»ning dawami

11 ¹ Manga ölchigüch hasidek bir qomush bérilip, mundaq déyildi: «Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurbangahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölchigin. ² Lékin ibadetxanining tashqiriqi hoylisini ölchimey qoy, chünki u yer yat taipilerge bérildi, shuning bilen muqeddes sheher qiriq ikki ay dependsé qilinidu. ³ Men ikki guwahchimgha qudrét bérimen, shuning bilen ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki yüz atmish kün yetküzidu. ⁴ (bular yer-zéminning Rebbi aldida turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki chiraghdandur)... ⁵ Birersi ularni zeximlendürmekchi bolsa, éghizliridin ot pürkülüp chiqip, düshmenlirini yep tügitidu. Ular ni zeximlendürmekchi bolghanlar mana shundaq öltürüldü. ⁶ Ular bésharet-wehiy ni yetküzgen künlerde yamghur yaghdurmasliqqa asmanni étiwétish qudrítige ige; sularni qangha aylandurush we herxil bala-waba bilen yer-zéminni xalighan waqitta urush qudrítigimu ige. ⁷ Ularning guwahliq wezipisi ayaghlshishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidu we ularni yéngip öltüridu. ⁸ Jesetliri rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan shu katta sheherning ghol kochisida yatidu; shu yerde ularning Rebbimu kréstlengenidi. ⁹ Her millettin, her qebilidin we her xil tilda sözlshidighanlardin, her eldin bolghan ademler ularning jesetlirige üch yérím kün tikilip qaraydu we jesetlerning yerlikke qoyulushigha yol qoymaydu. ¹⁰ Yer yüzide turuwatqanlar ularning bu halidin xushallinip, tebrikliship, bir-birige hedieler ewetishidu; chünki bu ikki peyghember yer yüzidikilerni qiynaytti.

10:9 «...Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qilidu, biraq aghzing heseldekatliq bolidu» — köchme menisi «sanga awwal birxil xushalliq yetküzidu, lékin kéyin yüringni échishturidu» dégende bolidu. «munasiwetlik ayetler» — «Ez.» 2:6-3:3.

10:9 Ez. 3:1.

10:10 «Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip yédim...» — «oram yazmini yéyish» bizningche Yuhanna mezmunini yetküzüshi kérek bolidighan, töwendiki 11-19-bablardiki bésharetler bilen baghliq. «Qoshumche söz»imizde u toghruluq toxtilimiz.

11:1 «Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurbangahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölchigin» — qizi yéri shuki, Yuhanna muqeddes ibadetxanini we uningda ibadet qilghuchilarni ölchigin dep buyrulghini bilen u bizge bularning ölchemlirini éytmaydu. Bu ishning ehmiyiti toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz. «munasiwetlik ayetler» — «Ez.» 40:3 qatarliqlar, «Zek.» 2:1-4.

11:1 Ez. 40:3-49; Ez. 41; Ez. 42; Ez. 43.

11:2 Weh. 13:5.

11:3 «ikki guwahchim... böz kiyim kiyip...» — kona zamanlarda «böz kiyim kiyish» towa qilish yaki matem tutushni bildürretti. Shühisizki, bu ish ularning towa qilish heqqidiki xewerni tekitlesh üçün bolidu.

11:4 «munasiwetlik ayetler» — «Zek.» 4:1-7.

11:4 Zek. 4:3,14.

11:6 Mis. 7; 8; 9; 10; 12; 1Pad. 17:1.

11:7 «tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidu» — grék tilida «tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen urushidu».

11:7 Dan. 7:21; Weh. 13:7,11.

11:8 «rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan sheher» — Sodom éghir buzuqluqqa chömgenidi, Misir bolsa Xudaning bendilirige nisbeten eslide ularni esir qiliwalghan «bu rezil dunya»ning simwolidur. Sheherning «rohiy jehettin» shu namlarda bolushi «Rim» yaki «Babil (Babilon)»ni körsitishi mumkin; sheher herhalda axirqi zamanda bu rezil dunyaning küch-qudrítige eng chong namayande bolushi kérek.

—Bezi alimlar sheherni Yérusalém dep qaraydu.

11:8 Weh. 7:2, 5; 18:10.

¹¹ Lékin üç yérím kúndin kéyin, Xudadin kelgen hayatliq nepisi ikkiylenge kirdi, ular ornidin put tirep turdi; ulargha qarawatqanlarning üstige chong bir qorqunch chüshti..¹² Andin ular ikkeylenge ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidi; shuning bilen ular düşmenlirining köz aldida bir bulut ichide asmangha kötürüldi..¹³ Del shu saet ichide shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanliri dekke-dükkige chömüp, ershtiki Xudani ulughlashti..

¹⁴ Ikkinchi «way» ötüp ketti; mana, üçinchi «way» kélishe az qaldi..

Yettinchi perishtining kanay chélishi; «üchinchi way»

¹⁵ Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: — «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz We uning Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedgiche höküm süridu».

¹⁶ Xudaning aldida öz textliride olтурghan yigirme töt aqsaqal yerge yiqilip bash qoyup, Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: —

¹⁷ «Shükürler éytimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudritingni qolunggha élip, Hökümüngni yürgüzüshke bashliding..

¹⁸ Eller ghezeplengenidi, Emdi Séning ghezipping yétip keldi! Ölgénlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta bolsun namingdin qorqqanlarni in'amigha ige qilish, Yer yüzini halak qilghanlarni halak qilish waqti keldi».

¹⁹ Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetlik möldür boldi..

Ayal, oghul bala we ejdiha

12¹ U chaghda, ershte ajayip bir karamet peyda boldi — u quyashni yépinchaqlighan, putlirining astida ay, béshida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi..² U hamilidar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi..³ Andin ershte yene bir alamet köründi — mana, yette bashliq, on münggüzlük, yette béshida yette taj bar bolghan chong bir qizil

11:11 «Xudadin kelgen hayatliq nepisi ikkiylenge kirdi...» — grék tilida «nepes» we «roh» birla söz bilen ipadiliniidu.

11:11 Ez. 37:5,10

11:12 «ular ikkeylenge ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidi» — bezi qedimki köchürmilerde: «Men ular ikkilisi özlirige ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidim» déyilidu.

11:13 «yette ming kishi halak boldi» — grék tilida «yette ming nam halak boldi».

11:14 Weh. 8:13; 9:12; 15:1.

11:17 Weh. 1:4, 8; 4:18; 16:5.

11:19 Weh. 15:5.

12:2 «U ayal hamilidar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi...» — ayal toghruluq üç pikir bar; u yaki (1) jamaetni; yaki (2) büwi Meryem; yaki (3) Israilni bildürüdi. Bizning uning Israilni bildüridighanliqigha qilche gumanimiz yoq.

—Hezriti Yüsüpning Tewrat, «Yaritilish» 37-babta xatirilengen chüshini körüng. «Ayal» jamaet bolushi mumkin emes, chünki «ayal» Mesihni tughidu (5-ayet). 12:17nimu körüng.

ejdiha turatti.⁴ U quyruqi bilan asmandiki yultuzlarning üchtin birini süpürüp, ularni yer yüzige chörüwetti. Ejdiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning aldida turdi.⁵ Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining aldigha ghachchide élip chiqildi.⁶ Ayal chölge qachti; u yerde uning 1260 kün béqilishi üchün uninggha Xuda teripidin hazirlap qoyulghan bir jay bar idi.

⁷ Andin ershte jeng boldi. Bash perishte Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilghili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ulargha étildi.⁸ Lékin u üstünlük qazinalmidi, uninggha we perishtilirige ershte turushqa orun qalmidi.⁹ Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdurghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi.

¹⁰ Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: —

«Keldi Xudayimizning nijatliqi, qudriti, padishahliqi we Uning Mesihining hoquqi! Chünki qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida kéche-kündüz shikayet qilip turghan shikayet qilghuchi ershtin tashliwétildi;

¹¹ qérindashlar uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq sözi bilen ghalib keldi; Ular hetta ölümni közige ilmay öz jénini eziz körmidi.

¹² Shuning üchün, shadlininglar, ey ershler we ularda turuwatqalar!

Lékin halinglarga way, ey yer we déngizlar!

Chünki Iblis üstünlargha chüshti;

Waqtinging az qalghanliqini bilgech,

Ghezep-qehri bilen keldi!..»

¹³ Ejdiha özining yer yüzige tashlanganliqini körüp, oghul balini tughqan ayalni qoghlashqa bashlidi. ¹⁴ Ayalning yilanning yüzidin daldilinishi, chölde özi üchün hazirlanghan makani-gha bérípbir mezgil, ikki mezgil we yérim mezgil béqilsun dep shu yerge uchup kétishi üchün, uninggha yoghan bir bürkütning ikki qaniti bérildi.¹⁵ Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen deryadek su pürküp, uni sel bilen éqitip yoqatmaqchi boldi. ¹⁶ Lékin zémin ayalgha yadrem qilip, aghzini échip, ejdiha aghzidin pürküp chiqarghan deryani yutuwettti. ¹⁷ Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq ghezipi kélip, uning qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan perzentliri bilen jeng qilghili ketti; u déngiz sahili üstide turatti..

12:4 «U ejdiha quyruqi bilen asmandiki yultuzlarning üchtin birini süpürüp, ularni yer yüzige chörüwetti...» — bu wehiy bizningche Sheytanning eslide ershte Xudagha qarshi kötürgen isyanini körsitidu. Bundaq sherh toghra bolsa, perishtilerning üchtin biri isyanga qoshulup hazirqi jinlar bolup chiqqan.

12:5 Zeb. 2:9; Weh. 2:27.

12:6 Weh. 11:3.

12:7 «Bash perishte Mikail» — bash perishte Mikailning Israil xelqini qoghdash üchün alahide mes'uliyiti bar («Dan.» 10:13, 21, 12:1 we «Yeh.» 9ni körüng).

12:8 Dan. 2:35.

12:9 Luqa 10:18; Weh. 20:2.

12:12 Zeb. 96:11; Yesh. 49:13; Weh. 8:13.

12:14 «bir mezgil, ikki mezgil, we yérim mezgil» — 1260 kün, texminen üç yérim yil. «Dan.» 7:25, 12:7ni, izahatliri we «Daniyal»diki «qoshumche söz»nimu körüng.

12:14 Weh. 2:6.

12:17 «Eysaning guwahliqini tutqan perzentliri» — yaki Eysa toghruluq guwahliq bérídighanlar, yaki U Öz bergén guwahliqni ching tutqanlarni körsitidu. Bizningche awwalqisi toghra.

Déngizdin chiqqan diwe

13¹ Andin, déngizdin on münggüzlik, yette bashliq bir diwining chiqiwatqanliqini kördüm. Uning herbir münggüzide birdin taj bar idi, herbir béshida kupurluq namliri yéziqliq idi...² Men körgen bu diwe yilpizgha oxshaytti, putliri éyiqning putlirigha, aghzi bolsa shirning aghzigha oxshaytti. Ejdiha uninggha öz qudriti, texti we zor hoquqini berdi...³ Diwining bashliridin biri ejellik yarilanghandek turatti. Lékin, bu ejellik yara saqayghanidi. Pütkül dunya diwige heyranuhes bolup uninggha egeshti.⁴ Ejdiha diwige seltenetlik hoquq bergechke ular ejdihagha choqunushti. Ular yene diwigimu choqunup: — Diwining tengdishi barmu? Uning bilen kimmu élishalisun? — dédi...

⁵ Diwige tekebburluq we kupurluq qilidighan éghiz bérildi; uninggha qiriq ikki ay ish körüşke hoquq bérildi...⁶ U Xudagha kupurluq qilghili — Uning namigha we Uning dergahigha, shundaqla ershni makan qilghanlarga kupurluq qilghili aghzini achi...⁷ Uning muqeddes bendilerge qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kélishige yol qoyuldi; her qebile, her millet, her xil tilda sözlshidighan ellerge hökümrانliq qilish hoquqi uninggha bérildi...⁸ Yer yüzidikilerning hemmisi — alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa, uninggha sejde qilidu...

⁹ Quliqi barlar, buni anglisun!

¹⁰ ««Tutqun bolidu» dep békitilgenler choqum tutqun bolidu, «qilichlinidu» dep békitilgenler choqum qilichlinip ölidu».

Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu...

Yerdin chiqqan diwe

¹¹ Men yerdin chiqiwatqan yene bir diwini kördüm. Uning qoziningkidek kichik ikki münggüzi bar idi, lékin awazi ejdihaningkidek chiqatti...¹² U awwalqi diwige wakaliten uning pütün hoquqini yürgüzüp, yer yüzini we uningda turuwatqanlarni ejellik yarisi saqayghan awwalqi diwige choqunduridu...¹³ U zor möjizilik alametlerni körsitetti, hetta kishilerning köz aldida asmandin yer yüzige ot yaghduratti...¹⁴ U awwalqi diwige wakaliten körsitishke hoquqlandurul-

13:1 «déngizdin on münggüzlik, yette bashliq bir diwining chiqiwatqanliqini kördüm» — Adem'atimiz Xudaning obrazida bolghandek (kéyin gunah qilghachqa bu obraz buzulghan, elwette), andin Mesih Özi Xudaning mukemmel obrazi, shundaqla yer yüzidiki wekili bolghandek, bu «diwe» 12-babta körüngen Sheytanning toptoghra (yette bashliq on münggüzlik) obrazidur. Yene bir qiziq ish shuki, u körünüshte Mesihge oxshash «ölümdin tirilgen» bolidu (3-ayet). Shuning bilen bizde qilche guman yoqki, bu diwe Sheytanning yer yüzidiki wekili, yeni Mesihning reqibi bolghan adem — dejjalning özi körsitidu.

13:1 Dan. 7:20; Weh. 17:3.

13:2 «munasiwetlik ayetler» — «Dan.» 7:1-8.

13:4 Weh. 18:18.

13:5 Weh. 11:2.

13:6 «...Uning namigha we Uning dergahigha... kupurluq qilghili...» — yaki «... Uning namigha we Uning turalghu chédirigha... kupurluq qilghili...». «Uning dergahi» yaki ershtiki turalghusi yaki yer yüzidiki ibadetxanisini körsetken bolsa kérek.

13:7 Dan. 7:21; Weh. 11:7.

13:8 «alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa» — bashqa birxil terjimisi: «alem apiride bolghandin buyan, boghuzlanghan Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa,...»

13:8 Mis. 32:33; Fil. 4:3; Weh. 3:5; 17:8; 20:12; 21:27.

13:10 ««qilichlinidu» dep békitilgenler choqum qilichlinip ölidu» — bashqa bir köchürimde: «Kim qilichlap öltürse, qilichlinip öltürülüşü muqerrir» dégen sözler tépilidu. Bu söz Rebbimizning «Mat.» 26:52de dégen sözlirige mas kélidu.

13:10 Yar. 9:6; Mat. 26:52; Weh. 14:12.

13:11 Weh. 11:7.

13:12 Weh. 19:20.

13:13 2Tés. 2:9; Weh. 16:14.

ghan alametlar bilan yer yüzide turuwatqanlarni azdurup, ulargha «qilich bilen yarilanghan, lékin tirik qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel yasap tikleshni tapilidi..¹⁵ Diwining but-heykilige nepes kirgüzüp, uninggha uni sözliyeleydighan qilish we uninggha choqunmighanlarning hemmisini öltürgüzüsh qudriti bérildi..¹⁶ U töwen we katta, bay we kembeghel, hör we qullarning hemmisini ong qoli yaki péshanisige tamgha basturushqa mejburlidi..¹⁷ U yene bu tamgha, yeni diwining nami yaki uning namidiki reqem bésilghanlardin bashqa héchkim bir nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep békitti..

¹⁸ Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barliki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi 666dur..

Qutquzuwélinghanlarning medhiye küyi

14¹ Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi üstide turatti. Uning yénida péshanisige Öz nami we Atisining nami yézilghan bir yüz qiriq töt ming kishi bar idi..² Asmandin xuddi sharqirap éqiwatqan nurghun sularning awazidek we qattiq güldürmamining awazidek bir awazni anglidim. Men anglighan awaz yene chiltarchilar chiltarlarni chalghan awazgha oxshaytti;..³ héliqi kishiler textning, töt hayat mexluqning we aqsqaqallarning aldida yéngi bir küyni éytishti. Bu küyni gunahlrining bedili tölinip bu dunyadin azad qilinghan kishilerdin bir yüz qiriq töt mingdin bashqa héchkim öginelmeytti..⁴ Ular ayallar teripidin gunahta bulghanmighan, chünki ular pak ademlerdur. Qoza nege barsa, ularmu Uninggha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisidek bolush üçün sétiwélinghan..⁵ Ular eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu..

Üch perishte élip kelgen xewerler

⁶ Andin men asmanning otturisida uchup yürgen bashqa bir perishtini kördüm. Uninggha yer yüzide turuwatqanlarga, yeni herbir el, qebile, her xil tilda sözlshidighanlar, her milletlerge élip yetküzüshi üçün menggülük xush xewer tapshuruldi..⁷ U yuqiri awaz bilen:

— Xudadin qorqunglar, Uni ulughlanglar! Chünki Uning sot qilish saiti yétip keldi; asmanni, zéminni, déngizni we su bulaqlirini Yaratquchigha sejde qilinglar! — deytti..

⁸ Uning keynidin ikkinchi perishte kélip mundaq dédi: «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi, u öz

13:14 Qan. 13:2; Mat. 24:24; Weh. 16:14; 19:20.

13:15 Weh. 19:20.

13:17 Weh. 14:11.

13:18 «bu reqem bir ademning reqimi bolidu» — yaki «bu reqem insanning reqimi bolidu». «Eqil-parasiti barliki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun... uning reqimi 666dur» — «diwining reqimini hésablash» murekkep ish emes. Biz «qoshumche söz»imizde shu kona zamanlardiki hésablash tüzümini jedwelde körsitimiz. Bu baddiki bashqa bezi muhim ishlar toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

13:18 Weh. 17:9.

14:1 «munasiwetlik ayetler» — «Zeb.» 48-küy, «Ibr.» 12:18-29.

14:1 Weh. 7:4; 2Tar. 23:7

14:2 Weh. 1:15; 5:8.

14:3 Weh. 5:9.

14:4 «chünki ular pak ademlerdur» — «pak ademler» bolsa grék tilida adette bu söz jinisi munasiwetni ötküzügen kishilerni körsitidu. Mushu yerde (1) emeliy shu menide (2) yaki rohiy jehette köchme menide (3) yaki ikki menide teng bolushi mumkin. Ayettin köriniduki, ular hemmisi oghul balilar. «ular bedel bilen insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisidek bolush üçün sétiwélinghan» — «hosulning tunji méwisi»ning öz qimmiti bar, elwette; Tewrat dewride Israillar daim «hosulning tunji méwisi» Xudagha (nezir qilip) ataytti. Bu ishlar toghruluq «qoshumche söz»imiznimu köring.

14:4 2Kor. 11:2.

14:5 «Ular eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu...» — mushu yerde bezi kona köchürülmilerde «chünki ular Xudaning texti aldida eyibsiz ispatlinidu» dégen sözler qoshulidu.

14:5 Zef. 3:13; Ef. 5:27.

14:7 Yar. 1:1; Zeb. 33:6; 124:8; 146:6; Ros. 14:15; 17:24.

zina-buzuqluqining sewdaliq sharabini pütkül ellerge ichküzgen»...

⁹ Aldinqi ikki perishtining keynidin yene bir perishte, yeni üçinchi perishte yuqiri awaz bilen mundaq dédi: —

«Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunsa, uning tamghisini péshanisige yaki qoligha qobul qilsa, ¹⁰ Xudaning qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini Uning ghezipi bilen tolghan qedehte ichidu. U muqeddes perishtilerning we Qozining aldida ot we günggürtte qiynilidu. ¹¹ Ularning qiynilishliridin chiqqan is-tütekler ebedil'ebed purqirap turidu; diwige we uning but-heykilige choqunghanlar yaki uning namining tamghisini qobul qilghanlarga kéche-kündüz aramliq bolmaydu»...

¹² Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. ¹³ Men yene asmanda mundaq bir awazni anglidim: —

«Bu sözni yaz: «Buningdin kéyin Rebde wapat bolup ölgenler bextliktur!

— Durus, deydu Roh, — ular hazir öz ishliridin toxtap aram alalaydu. Chünki qilghan emelliri ulargha egiship kélidu»...

Yer yüzidin alghan ikki orma

¹⁴ Men kördümki, mana bir parche aq bulut, bulutning üstide bëshigha altun taj kiygen, qolida ötkür bir orghaq tutqan Insan'oghligha oxshaydighan birsi olturatti. ¹⁵ Ibadetxanidin bashqa bir perishte chiqip, bulutning üstide Olturghuchigha yuqiri awaz bilen:

— Orghiqingni sal we orushqa bashla! Chünki orma waqti keldi, yer yüzidiki ziraetler piship yétildi, dédi...

¹⁶ Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer yüzige saldi we yer yüzidiki ziraetler oruldi.

¹⁷ Ershte bolghan ibadetxanidin yene bir perishte chiqti. Uningmu ötkür bir orghiqi bar idi.

¹⁸ Arqidinla, otni bashquridighan yene bir perishte qurbangahdin chiqip, ötkür orghaq tutqan perishtige yuqiri awaz bilen:

— Ötkür orghiqingni sélip, yer yüzidiki üzüm télining sapaqlirini yighiwal, chünki üzümliri piship yétildi, — dédi...

14:8 «u öz zina-buzuqluqining sewdaliq sharabini pütkül ellerge ichküzgen» — «sewdaliq» toghruluq: grék tilida «sewdasi» dégen söz ikki bisliq söz bolup, yene «ghezep» dégen menisimu bar; shübbhisizki, mushu yerde buning ikkinchi menide kelgen; Babilning sharabini ichkenler Xudaning qattiq ghezipige uchraydu.

14:8 Yesh. 21:9; Yer. 51:8; Weh. 16:19; 17:5; 18:2,10,21.

14:10 Weh. 16:19; 18:6; 19:20.

14:11 Weh. 19:3.

14:12 Weh. 13:10.

14:13 «durus, deydu Roh» — «Roh» bolsa Muqeddes Roh. «qilghan emelliri ulargha egiship kélidu» — démek, emellirining in'ami bëshigha chüshidu.

14:14 «Insan'oghligha oxshaydighan birsi» — bizningche, bu zat Mesih bolushi kérek. Chünki «Yo.» 3:11-14de «orma orighuchi»ning Xudaning Özi ikenliki körünidu.

14:14 Ez. 1:26; Dan. 7:13; Weh. 1:13.

14:15 «munasiwetlik ayetler» — «Yo.» 3:11-14.

14:15 Yo. 3:13; Mat. 13:39.

14:18 «otni bashquridighan yene bir perishte» — belkim ershtiki ibadetxanining qurbangahidiki otqa mes'ul bolghan perishte. «yer yüzidiki üzüm téli...» — yaki «yer yüzidiki üzümzar...».

¹⁹ Buning bilan perishte orghiqini yer yuzige saldi we yerdiki üzüm télining méwilirini yighip, Xudaning qehrining chong sharab kölkikige tashlidi.²⁰ Sheherning sirtidiki sharab kölkikidiki üzümder dessilip, sherbetliri qan bolup, atning tizginige chiqidighan évizlikte üç yüz chaqirim yiraqliqqa aqti...

«Yette chine» — axirqi yette balayi'apet

15¹ Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni, yeni axirqi yette balayi'apetni tutup turghan yette perishtini kördüm (axirqi balayi'apet déyilishtiki seweb, Xudaning ghezipi bular bilan axirlishidu)...

² Men yene ot arilash eynek déngizidek bir körünüşni hem eynek déngizning üstide turghan, diwe we uning but-heykili we namining reqimi üstidin ghalib kelgenlerni kördüm. Ularning qollarida Xuda bergen chiltarlar bolup,³ ular Xudaning qul-xizmetkari bolghan Musaning küyini hem Qozining küyini éytishatti: —

«Ulugh we karamet Séning qilghanliring,
I Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda,
Yolliring adil we heqtur,
I pütkül ellerning Padishahi!»

⁴ I Perwerdigar, kim Sendin qorqmaydighan,
Namingni ulughlimaydighan bolalisun?
Chünki birdinbir muqeddes Özüngdursen;
Barliq eller aldinggha kélidu,
Sanga sejde qilidu;
Chünki heqqaniy qilghanliring ashkare boldi»...

⁵ Bu ishlardin kéyin, men kördümki, mana ershtiki ibadetxana, yeni höküm-guwahliq chédiri échildi!...⁶ Yette balayi'apetni öz ilkide tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan libas kiygen, köksige altun kemer baghligghan halda ibadetxanidin chiqti.⁷ Töt hayat mexluqning biri yette perishtige ebedil'ebed yashaydighan Xudaning qehri bilen tolghan yette altun chinini berdi.⁸ Ibadetxana Xudaning shan-sheripi we qudritudin tütün bilen liq boldi. Yette perishtining yette balayiapiti ayaghlashmighuche, héchkim ibadetxanigha kirelmidi!...

14:19 «yerdiki üzüm téli» — yaki «yerdiki üzümzar».

14:19 Weh. 19:15.

14:20 «sheherning sirtidiki sharab kölkikidiki üzümder dessilip,...» — «sheher» mushu yerde belkim Yérusalémni körsitidu. «üch yüz chaqirim» — grék tilida «bir ming alte yüz stadiyon». Bir stadiyon 185 métr, 1600 stadiyon 290 kilométr. «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 63:1-6, «Weh.» 13:19.

14:20 Yesh. 63:3.

15:1 Weh. 11:14.

15:2 Weh. 4:6; Mik. 7:18.

15:3 Zeb. 111:2; 139:14; 145:17.

15:4 «Chünki heqqaniy qilghanliring ashkare boldi» — «heqqaniy qilghanliring» yaki «chünki heqqaniy hökümiliring ashkare boldi». «munasiwetlik ayetler» — «Yer.» 7:10, «Zeb.» 86:9-10.

15:4 Yer. 10:7.

15:5 «höküm-guwahliq chédiri» — Tewrat dewride ibadet chédiri «ehde sanduqi» hem uning ichidiki «on perman»ning makani bolghanidi. Bu «on perman» Xudaning xarakteri we peziletlerini körsitidighan bolghach, chédir bezide «höküm-guwahliq chédiri» yaki «ehde-guwahliq chédiri» dep atalghanidi. Ershtiki «muqeddes chédir» uninggha oxshashla Xudaning tebiiti toghruluq alahide guwahliq berse kérek.

15:5 Weh. 11:19.

15:6 Weh. 1:13.

15:8 «munasiwetlik ayetler» — «Mis.» 40:34-36, «1Pad.» 8:11-12.

15:8 Mis. 40:34; 1Pad. 8:10; Yesh. 6:4.

Xudaning qehri tolghan yette chine

16¹ Shuningdin kéyin, ibadetxanidin kütürülgen yuqiri bir awazning yette perishtige: «Béringlar, Xudaning qehri tolghan yette chinini yer yüzige tökünglar!» dégenlikini anglidim.

² Birinchisi bérip chénidikini yer-zémingha tökti. Buning bilen diwining tamghisi bésilghan we uning but-heykilige choqunghanlarda birxil yirginchlik hem azabliq chaqa-jaharet peyda boldi..

³ Ikkinchisi chinidikini déngizgha tökti; déngiz süyi ölükning qénigha oxshash qangha aylandi we ichidiki pütün janliqlar öldi..

⁴ Üchinchisi chinidikini derya we bulaqlarning sulirigha tökti; ularning süyimu qangha aylan-di. ⁵ Andin men sularning perishtisining mundaq dégenlikini anglidim: —

«Mushundaq hökümlerni chiqirishingda adil bolghansen,
I hazir bar Bolghuchi, bar bolghan Muqeddes Bolghuchi!»

⁶ Mushu ademler muqeddes bendiler we peyghemberlarning qénini tökkenlik wejedin, Sen ulargha ichkili qan berding. Ular shuninggha layiqtur»..

⁷ Andin qurbangahning jawaben: —

«Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda,
Hökümliring heq we adildur»
— dégenlikini anglidim..

⁸ Tötinchisi chinidikini quyashning üstige tökti; buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigili qudret bérildi..

⁹ Shuning bilen insanlar dehshetlik qiziqta örteldi; biraq ular héch towa qilmidi we bu ba-layi'apetlerning Igisi bolghan Xudani ulughlashning ornigha Uning namini qarghashti..

¹⁰ Beshinchisi chinidikini diwining textige tökti; diwining padishahliqini qarangghuluq basti, kishiler azabtin tillirini chishleshti ¹¹ we aghriq-azabi we chaqa-jarahetlirining destidin ersh-tiki Xudani kupurluq qilip qarqghiship, qilmishlirigha héch towa qilishmidi.

¹² Altinchisi chinidikini ulugh Efrat deryasigha tökti; shu haman күнчиқистин келидиган padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi quridi. ¹³ Andin men ejdhaning, diwi-ning we saxta peyghemberning éghizliridin chiqqan paqigha oxshaydighan üç napak rohni kördüm. ¹⁴ Bular möjizilik alametlerni körsitidighan jinlarning rohliri bolup, pütkül yer yü-zidiki padishahlarni Hemmige Qadir Xudaning dehshetlik күnidiki jengge jem qilishqa ular-ning yénigha chiqip kétéwatatti. ¹⁵ («mana, Men oghridek kélimen! Yalingach mangmasliq,

16:2 Mis. 9:9,10,11; Weh. 13:14, 16,17.

16:3 Mis. 7:20.

16:5 Weh. 1:4, 8; 4:8; 11:17.

16:6 Mat. 23:34.

16:7 Weh. 15:3.

16:8 «buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigili qudret bérildi» — «ot bilen» — démek, ottek qiziliqi bilen. 9-ayetni körling.

16:9 Weh. 16:11,21.

16:12 «күнчиқистин келидиган padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi quridi» — «күнчиқистин келидиган padishahlar» — Harmagédonda bolghan jengge qatnishishqa келидиган padishahlar (16-ayetni körling). «munasiwetlik ayetler» — «Yer.» 10:46, 36:51, «Weh.» 14:9.

16:13 «saxta peyghember» — qozining qiyapitide bolghan diwe (13:11-17).

16:14 2Tés. 2:9; Weh. 13:13; 17:14; 19:19,20; 20:8.

nomusi körünmesliki uchün, kiyimlerini ching saqlap, segek turghanlar bextliktur!)).

¹⁶ Emdi napak rohlar padishahlarni ibraniyché «Harmagéddon» déyilidighan yerge jem qildi.

¹⁷ Yettinchisi chinidikini hawagha tökti; ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri bir awaz kötürölüp: «Ish tamam boldi!» déyildi.

¹⁸ Shuan chaqmaqlar chéqildi, türlük awazlar we güldürmamilar anglandi we dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi; insanlar yer yüzide apiride bolghandin béri bunchilik dehshetlik yer tewresh héch bolup baqmighanidi. ¹⁹ Katta sheher üçke bölündi; herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi. Shuning bilen katta sheher Babil Xudaning yadigha kéchip uning esheddiy qehrlik sharabi bilen tolghan qedeh uninggha bérildi. ²⁰ Barliq arallar özini qachurup ghayib boldi, taghlarmu yoq boldi; ²¹ Insanlarning üstige herbir danisi bir talant éghirliqta kélidighan möldür asmandin yaghdı. Möldür apiti shundaq dehshetlik boldiki, ademler apetning destidin Xudani kupurluq qilip qarghashti.

Chong pahishe ayal «Babil»

17 ¹ Yette chinisi bar yette perishtining biri kélip, manga sözlep:

— Bu yerge kel, nurgun sular üstide olturghan chong pahishe ayalning tartidighan jazasini sanga körsitip qoyay. ² Yer yüzidiki padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzdi, yer yüzidikiler uning buzuqluqining sharabidin mest bolushti, — dedi.

³ Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halette bir chölge élip bardı. U yerde yette bashliq, on münggüzlük, pütün ezayini kupurluq namliri qaplighan bir toq qizil diwining üstide olturghan bir ayalni kördüm. ⁴ Ayal sösün we toq qizil kiyim kiygen bolup, altun, qimmetlik yaqut we merwayitlar bilen perdazlanghanidi. Qolida yirginchlik nomussizliqlar we öz buzuqluqining nijasetliri bilen tolghan bir altun qedeh bar idi. ⁵ Péshanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilerning we dunyadiki pütkül yirginchlik nomussizliqlarning anisi» dégen nam pütüklük idi. ⁶ Men ayalning muqeddes bendilerning qéni we Eysagha guwahliq bergüchilerning qéni bilen mest bolghanliqini kördüm. Uni körüp tolimu teejjüp qilip intayin heyran qaldim. ⁷ Perishte manga mundaq dedi: —

«Némige heyran qalding? Ayalning we uni kötürüp turghan yette bashliq, on münggüzlük diwining sirini sanga éytip bérey. ⁸ Sen körgen diwe bir zamanlarda bar idi, hazir yoq; uzun ötmey

16:15 «mana, Men oghridek kélimen!» — «oghrining kélishi» belkim kütülmigen waqitta, tuyuqsız kélisini körsitse kérek. «mana, Men oghridek kélimen! Yalingach mangmasliq, nomusi körünmesliki uchün, kiyimlerini ching saqlap, segek turghanlar bextliktur!» — mushu sözlerni dégüchi Mesih Özi. «munasiwetlik ayetler» — «Yo.» 3:14, «Hosh.» 1:5, 11.

16:15 Mat. 24:43; Luqa 12:39; 1Tés. 5:2; 2Pét. 3:10; Weh. 3:3,18.

16:16 «Emdi napak rohlar padishahlarni... jem qildi» — grék tilida «Ular ularni... jem qildi». «Harmagéddon» — «Megiddo téghi» dégen menide. Ibraniy tilida toptoghra «Har-Megiddo» déyilidu.

16:17 Weh. 21:6.

16:18 Weh. 4:5; 8:5.

16:19 «Katta sheher üçke bölündi» — «Katta sheher» Babildur (14:8, 18:10 qatarliqlarni körüng).

16:19 Yer. 25:15; Weh. 14:8,10; 18:5.

16:21 «Insanlarning üstige herbir danisi bir talant éghirliqta kélidighan möldür asmandin yaghdı» — «bir talant» 45 kilo.

16:21 Weh. 11:19; 16:9,11.

17:3 «Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halettebir chölge élip bardı» — mushu jümlidiki «Roh» yaki öz rohini yaki Muqeddes Rohnimu körsitishi kérek.

17:3 Weh. 13:1; 17:8.

17:4 Weh. 18:16.

17:5 «Péshanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilerning we dunyadiki pütkül yirginchlik nomussizliqlarning anisi» dégen nam pütüklük idi» — «sir» bolsa Injilda eslide yoshurun, Xuda Öz bendilrige ashkare qilghan bir ajayib heqiqetni körsitidu. **17:5** 2Tés. 2:7.

17:6 «Eysagha guwahliq bergüchiler» — yaki «Eysaning guwahchiliri». Birinchi esirning axirqi yilliridin tartip «guwahchi» dégen söz «Xudaning yolida qurban bolghuchi» dégen meninimu bildürretti. Sewebi, nurgunlighan étiqadchilar guwahliq bérish yolida ölümge mehku qilinatti.

17:6 Weh. 18:24.

tégi yoq hangdin chiqip, halaketke qarap mangidu. Yer yüzide turuwatqanlar — dunya apiride bolghandin buyan ismliri hayatliq deptirige pütülmigen kishiler diwini körüp intayin heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda bar idi, hazir yoq, lékin yene peyda bolidu...⁹ Mana buni chüshinishke lazim bolghan hékmet: — yette bash bolsa u ayal olturghan yette taghqa, shundaqla yette padishahqa wekillik qilidu...¹⁰ Bularning beshi yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqit turalaydu. ¹¹Burun bar bolghan, emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchii padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketke qarap mangidu...

¹²Sen körgen on münggüz on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi ulargha diwe bilen bille bir saetlik padishahliq hoquqi bérilidu...¹³ Bu padishahlar bir oy, bir niyette bolup öz qudriti we hoquqlirini diwige bérishidu. ¹⁴Diwe we padishahlar birliship Qozigha qarshi jeng qilidu. Qoza ularning üstidin ghalib kélidu, chünki U reblarning Rebbi, padishahlarning Padishahidur. Uning bilen birge turghanlar bolsa chaqirilghan, tallanghan we Uninggha sadiq bolghanlardur»..

¹⁵Perishte manga yene:

— Pahishe ayal üstide olturghan, sen körgen sular bolsa milletler, özara toplashqan nurghun kishiler, eller we her xil tillarda sözlshidighan kishilerdur...¹⁶ Sen körgen on münggüz we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni talan-taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning göshini yep, özini otta köydüridu...¹⁷ Chünki Xuda Öz söz-kalamli emelge ashquche, ashu on padishahning könglige Öz iradisini ijra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq hoquqini diwige bérish niyitini saldi.

¹⁸Sen körgen ayal yer yüzidiki padishahlar üstidin hökümraniq qilidighan katta sheherdur, — dédi...

Babilning gumran bolushi

18¹U ishlardin kéyin men chong hoquqluq yene bir perishtining asmandin chüshüwatqanliqini kördüm. Yer yüzi uning julaliliqidin yorup ketti.

²Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi: —

«Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi!

Emdi u jinlarning makani, herbir napak rohlarning solaqxanisi,

17:8 «Sen körgen diwe bir zamanlarda bar idi, hazir yoq; uzun ötmey tégi yoq hangdin chiqip, halaketke qarap mangidu... u bir zamanlarda bar idi, hazir yoq, lékin yene peyda bolidu» — bu sirliq ayet, shundaqla bu babta bésharet qilinghan bashqa ishlar üstide «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

17:8 Mis. 32:32; Fil. 4:3; Weh. 13:8.

17:9 Weh. 13:1,18.

17:11 «burun bar bolghan, emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchii padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketke qarap mangidu» — biz bu sirliq ayet üstide «qoshumche söz»imizde toxtilimiz, elwette.

17:12 «Sen körgen on münggüz on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi ulargha diwe bilen bille bir saetlik padishahliq hoquqi bérilidu» — «Dan.» 2:39-43, 7:23-26ni köring.

17:12 Dan. 7:20; Weh. 13:1.

17:14 1Tim. 6:15; Weh. 16:14; 19:16.

17:15 «özara toplashqan nurghun kishiler...» — mushu ibare bolsa belkim axirqi zamanlarda (1) nurghun kishiler ige-chaqisiz sersan yüridighanliqi; yaki (2) nurghun kishiler öz döliti ichide bir-birige uyushup siyasiy meqsette guruhlashqanliqini körsitishi mumkin.

17:15 Yesh. 8:7.

17:16 Weh. 18:8.

17:18 «... yer yüzidiki padishahlar üstidin hökümraniq qilidighan katta sheher...» — «katta sheher» — oqurmenlarning éside bolushi kérekki, u Babilni körsitidu (1-ayet).

17:18 Weh. 16:19.

Herbir mekruh we yirginchlik qushlarning solaq-changgisi boldi!..

³ Chünki barliq eller uning zina-buzuqluqining sewdaliq sharabidin ichishti;
Yer yuzidiki barliq padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzishti,
Yer yuzidiki sodigerler uning eysh-ishritining elwekchilikidin béyishti!..

⁴ Asmandin yene bir awazni anglidim: —

«I Méning xelqim, uning gunahlirigha shérik bolmasliqinglar üçhün,
Hem uning béshigha chüshidighan balayi'apetlerge uchrimasliqinglar üçhün, uning ichidin
chiqinglar!..

⁵ Chünki uning gunahliri pelekke yetküdek döwlinip ketken,
Xuda uning heqqaniyetsizliklirini ésige aldi!..

⁶ U bashqilargha yandurghinidek uning qilghinini öziye yandurunglar;
Uning qilmishlirigha muwapiq ikki hesse qoshlap qayturunglar;
U bashqilargha ebjesh qilip bergen qedehte uninggha ikki hesse qoyuq ebjesh qilinglar!..

⁷ U özini qanchilik ulughlighan bolsa,
Qanchilik eysh-ishrette yashighan bolsa,
Uninggha shunchilik qiynilish we derd béringlar;
U könglide: «Men tul emes, belki texte olturghan xanishmen;
Men derd-elemni esla körmeymen» dégini tüpeylidin!..

⁸ Bu wejidin bir kün ichidila uninggha chüshidighan balayi'apetler,
Yeni ölüm, derd-elem we acharchiliq kélidu,
U ot bilen köydürüldü;
Chünki uni soraq qilghuchi Perwerdigar Xuda qudretliktur!..»

⁹ Uning bilen buzuqluq qilghan we uning bilen eysh-ishrette yashighan yer yuzidiki padis-
hahlar uni örtigen otning is-tüteklirini körgende, uning haligha qarap yigha-zar kötürüshidu!..

¹⁰ Ular uning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup deyduki:

— «Way isit, way isit, i katta sheher!

Ah Babil, küchlük sheher!

Chünki bir saet ichidila jazaying béshinggha chüshti!..»

¹¹ Yer yuzidiki sodigerlermu uning üstide yigha-zar qilishidu. Chünki emdi ularning kémidiki
yük-mallirini, ¹² yeni altun-kümüsh, qimmetlik yaqutlar, ünche-merwayit, nepis libas rext,
sösün rext, yipek, toq qizil renglik gezmal, herxil xushbuy turunj yaghachlar, pil chishi buy-
umliri, eng ésil yaghach, tuch, tömür we mermerlerdin ishlengen xilmuxil buyumlar, ¹³ shu-
ningdek qowzaqdarchin, tétitqular, xushbuy, murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi, aq un,

18:2 «Herbir mekruh we yirginchlik qushlarning solaq-changgisi boldi!..» — bezi qedimki köchürmilerde bu sözlerdin
kéyin: «we herbir haram we yirginchlik haywanning solaq-uwisi boldi» — dégen sözler qoshulidu. «munasiwetlik
ayetler» — «Yesh.» 13:19-22, 14:22-23, 21:9, «Yer.» 50:34-40, 51:36-37.

18:2 Yesh. 13:21; 21:9; 34:11,14; Yer. 50:39; 51:8; Weh. 14:8.

18:3 Weh. 14:8; 17:2.

18:4 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 52:11, «Yer.» 50:8, 51:6-8, 45 qatarliqlar.

18:4 Yar. 19:12; Yesh. 48:20; 52:11; Yer. 51:6,45; 2Kor. 6:17.

18:5 «munasiwetlik ayet» — «Zeb.» 36:5.

18:5 Weh. 16:19.

18:6 Weh. 14:10.

18:7 «munasiwetlik ayet» — «Yesh.» 47:8.

18:7 Yesh. 47:8.

18:8 2Tés. 2:8; Weh. 17:16.

18:9 Weh. 17:2; 18:3,18.

18:10 Yesh. 21:9; Yer. 51:1; Weh. 14:8.

18:12 «toq qizil renglik gezmal» — yaki «toq qizil boyaq».

bughday, kala, qoy, at, harwa we insanlarning tenliri we janliri dégen mallirini sétiwalidighan kishi yoqtur.---

¹⁴ (I Babil, jéning mestane bolghan ésil méwiler sendin ketti, Barliq heshemetlik we heywetlik mal-dunyaliring sendin yoqaldi. Ular bularni emdi hergiz tapalmaydu!).

¹⁵ Bu mallarni sétip béyighan sodigerler bolsa sheherning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup uning üstide yigha-zar qiliship déyishiduki: —

¹⁶ «Way isit, way isit, i katta sheher!

Nepis libas rextlerge, sösün we toq qizil renglik gezmallargha orilip, Altun, qimmatlik yaqutlar we ünche-merwayitlar bilen bézelgensen!.

¹⁷ Bir saet ichidila shunche katta bayliqlar weyran boldi!»

Barliq kéme xojayinliri, kémidiki barliq yoluchilar, kémichiler we déngizgha tayinip jan baqidighanlarning hemmisi yiraqta turup, ¹⁸ Uni örtigen otning is-tüteklerini körüp: — Bu katta sheherge qaysi sheher teng kélelisun? — dep peryad kötürüshti. ¹⁹ Ular bashlirigha topa chéchip, peryad kötürüşüp, yigha-zar qiliship:

— Way isit, way isit, u katta sheher!

U arqiliq, uning dölitidin, déngizda kémisi barlar béyighanidi!

Bir saet ichidila weyran boldi bu sheher! — déyishidu.

²⁰ — «Uning béshigha kelgenlerdin shadlininglar,

Ey ersh, ey muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler!

Chünki Xuda silerning dewayinglardiki hökümni uning üstidin chiqarghan!».

²¹ Andin, küchlük bir perishte tügmen téshigha oxshash yoghan bir tashni kötürüp, déngizgha tashlap mundaq dédi: —

«Mana shundaq shiddet bilen,

Katta sheher Babil ghulitilidu,

U qaytidin körünmeydu!.

²² Chiltarchilarning, sazchilarning,

Neychiler we sunaychilarning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu,

Herxil hünerni qilidighan hünerven séningde qaytidin hergiz tépilmaydu,

Tügmenningmu awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu,---

²³ Hetta chiraghning yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu,

Toy boluwatqan yigit-qizning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu;

Chünki séning sodigerliring yer yüzidiki erbablar bolup chiqti,

Barliq eller séning séhir-epsunliringgha aldandi;.

18:13 «insanlarning tenliri we janliri dégen malliri» — «insanlarning tenliri we janliri» dégen ibare belkim qullarning halitini yaki bu baylarning mal-mülkining köp kishilarning janlirining bedilige kelgenlikini körsitishimu mumkin. Qulluq ademlerning tenlirini halak qilipla qalmay, belki ularning jan-hayatining herqandaq ehmiyitidin mehrum qilidu, elwette.

18:13 Ez. 27:13.

18:14 «jéning mestane bolghan ésil méwiler sendin ketti» — «ésil (pishqan) méwiler» mushu yerde belkim köchme menide bolup, herxil ésil nersilerni bildüridu.

18:16 Weh. 17:4.

18:18 Yesh. 34:10; Weh. 13:4; 18:9.

18:20 Weh. 19:2.

18:21 «munasiwetlik ayetler» — «Mis.» 5:15, «Yer.» 51:63-64.

18:21 Yer. 51:64.

18:22 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 24:8-9, «Yer.» 7:34, 16:9-10, 25:10, «Ez.» 26:13.

18:22 Yer. 25:10; Ez. 26:13.

18:23 Yer. 7:34; 16:9; 25:10.

²⁴ Peyghemberlarning, muqaddes bendilarning tökülgen qanliri, Shundaqla yer yüzide barliq qirghin bolghanlarning qanlirimu uningda tépildi»..

Ershtiki hemdusanalar

19¹ Bu ishlardin kéyin, ershte zor bir top adamlarning warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular: —

— Hemdusana! Nijat, shan-sherep we qudret Xudayimizgha mensuptur!.

² Chünki Uning hökümliri heq we adildur;

U yer yüzini öz buzuqluqi bilen buzghan chong pahishining üstidin höküm chiqirip,

Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin aldi,

— déyishetti..

³ Ular ikkinchi qétim: — «Hemdusana!» déyishti. Uningdin chiqqan is-tütekler ebedil’ebedgiche purqiraydu!.. ⁴ Yigirme töt aqsaqal we töt hayat mexluq yerge yiqilip: — «Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan Xudagha sejde qilishti.

Qozining toy ziyapiti

⁵ Andin texttin kötürülgen bir awaz mundaq dédi: —

«Ey uning barliq qul-xizmetkarliri,

Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwenler bolsun,

Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglar!»

⁶ Andin zor bir top adamlarning awazigha, nurgun sularning sharqirishigha, qattiq güldürma-milarning güldürlishige oxshash bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: —

«Hemdusana! Hemmige Qadir Perwerdigar Xudayimiz seltenet qildi!.

⁷ Shadlinayli, tentene qilayli we uni medhiyilep ulughlayli!

Chünki Qozining toy-merike küni yétip keldi,

Qiz özini teyyar qildi!..

⁸ Qizgha kiyish üçün pakiz, parqirap turidighan nepis libas bérildi (nepis libas bolsa muqaddes bendilarning heqqaniy emelliridir).

⁹ Andin, perishte manga:

— Munu sözlerni xatiriliwal: —

«Qozining toy ziyapitige chaqirilghanlar bextliktur!» — dédi.

U manga yene: — Bular Xudaning heqiqiy sözliridir, — dédi..

18:24 Weh. 17:6.

19:1 «Hemdusana» — grék til we ibraniy tilida «Xalléluyah!» dégen söz bilen ipadilinidu. Menisi ««Yah»qa medhiye bolghay!». Oqurmenlarning éside barki, «Yah» «Yahweh» (Perwerdigar)ning qisqartilghan sheklidir.

19:2 «Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin aldi» — grék tilida «Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uning qolidin aldi». «munasiwetlik ayetler» — «Zeb.» 19:9, «Qan.» 32:43.

19:2 Qan. 32:43; Weh. 15:3; 16:7; 18:20.

19:3 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 34:10.

19:3 Yesh. 34:10; Weh. 14:11; 18:18.

19:6 Weh. 11:17.

19:7 Mat. 22:2; Luqa 14:16.

19:9 «Andin, perishte manga...dédi» — grék tilida «Andin, u manga...dédi» déyilidu. Sözlügüchi choqum perishte bolidu; 10-ayetni körüng.

19:9 Weh. 21:5.

«Wehiy»

¹⁰ Men uninggha sejde qilghili ayighigha yiqildim. Lékin u:

— Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we Eysagha guwahliq bergüchi qérindash-liring bilen oxshash qul-xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qil! Chünki wehiy-bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérishstur, — dédi....

Aq atqa Mingüchi

¹¹ Andin kördümki, asman échildi we mana, bir aq at turatti; üstige mingüchining bolsa nami «Sadiq» we «Heqiqiy» bolup, U heqqaniyliq bilen höküm chiqiridu we jeng qilidu..¹² Uning közliri ot yalqunigha oxshaytti, béshida nurghun taji bolup, ténide Özidin bashqa héchkim bilmeydighan bir nam pütüklük idi..¹³ U uchisigha qangha milengen bir ton kiygenidi, Uning nami «Xudaning Kalami» dep atilidu..¹⁴ Uning keynidin egiship kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa, aq atlargha mingen, ap'aq, pak nepis kanap libas bilen kiydürülgenidi..¹⁵ Uning aghzidin ötkür bir qilich chiqip turatti; U buning bilen barliq ellerni uridu; U ularni tömür kaltek bilen padichidek baqidu; U Hemmige Qadir Xudaning dehshetlik ghezipining «sharab kölchiki»ning cheyligüchisidir...

¹⁶ Uning toni we yotisi üstige «Padishahlarning Padishahi we reblarning Rebbi» dégen nam yézilghanidi..

¹⁷ Andin men quyashning ichide turghan bir perishtini kördüm. U asmanning otturisida uchu-watqan barliq qushlarga yuqiri awaz bilen:

—Kélinglar, Xudaning katta ziyapitige yighilinglar!..¹⁸ Padishahlarning, serdarlarning we pal-wanlarning, atlarning we ulargha mingenlarning, shundaqla barliq et igilirining, qullarning hem hörlarning, kattilarning hem töwenlarning göshlirini yenglar! — dédi..

¹⁹ Shuning bilen men diwe, yer yüzidiki padishahlar we ularning qoshunlirining atqa Mingüchi hem Uning qoshuni bilen jeng qilish üçün toplanghanliqini kördüm..²⁰ Emdi diwe we uninggha wakaliten möjizilik alametlerni körsetken saxta peyghemberning her ikkisi tutuwélindi (saxta peyghember shu alametler bilen diwining tamghisini qobul qilghan hemde uning but-heykilige choqunghanlarni azdurup yürgenidi). Ular ikkisi günggürt yéniwatqan ot kölige ti-rik tashlandi..²¹ Qalghini bolsa atqa Mingüchining aghzidin chiqqan qilich bilen qirildi. Barliq pütün uchar-qanatlar bularning göshi bilen yep toyundi.

19:10 «Eysagha guwahliq bergüchi qérindashliring...» — grék tilida «Eysaning guwahliqini tutqane qérindashliring...». «wehiy-bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérishstur» — bu, intayin muhim bir prinsiptur. Démek, pütkül Tewrat-Injildiki wehiy-bésharetler we Xudaning gahi waqitlarda ulardin bashqa jamaetlerde yürgüzgen wehiy-bésharetlerning méghizi we jewhiri bolsa «Eysa heqqide guwahliq (bérish)»tur. Melum bir «wehiy-bésharet»te shundaq amil yaki netije bolmisa, uning heqiqiy bir «wehiy-bésharet» ikenlikidin gumanlinishigha toghra kélidu.

19:10 Ros. 10:26; 14:14; Weh. 22:9.

19:11 Weh. 6:2.

19:12 Weh. 1:14.

19:13 Yesh. 63:1; Yuh. 1:1.

19:14 Mat. 28:3; Weh. 4:4; 7:9.

19:15 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 63-bab.

19:15 Zeb. 2:9; Yesh. 63:3; Weh. 2:16,27; 14:19,20; 19:21.

19:16 1Tim. 6:15; Weh. 17:14.

19:17 Yer. 12:9; Ez. 39:17.

19:18 «palwanlarning...» — yaki «qudretliklarning...».

19:20 Qan. 13:2; Dan. 7:11; Mat. 24:24; Weh. 13:12,13,15,16; 16:14; 20:10.

Masihning yer yuzidiki ming yilliq selteniti

20¹ Uningdin keyin, qolida tegi yoq hangning achquchi we yoghan zenjir tutqan bir perishtining asmandin chushuwatqanligini kordum.² Perishte ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan deyilidighan heliqi qedimiy yilanni tutup, ming yilliq zenjirlep qoydi.³ Uning ming yil toshquche ellerni azdurmasliqi uchun, uni tegi yoq hanggha tashlap hangning aghzini etip pechetliwetti. Bu waqitlardin keyin, u waqtinche qoyup berilishi muqerrerr.

⁴ Andin men textlerni we ular da olturghanlarni kordum. Ulargha hokum qilish hoquqi berilgenidi. Men yene, Eysagha bergen guwahliqi wejedin we Xudaning soz-kalami wejedin kallisi elinghanlarning janlirinimu kordum. Ular diwige we uning but-heykilige choqunmighan, uning tamghisi peshanisige we qoligha urulmighanlar idi. Ular tirilip, Mesih bilen birlikte ming yil hokum surdi.

⁵ (olgenlarning qalghanliri ming yil toshmighuche tirilmeydu). Bu deslepki tirilish idi.⁶ Deslepki tirilishtin nesuwe bolghanlar bextlik we muqeddestur; ikkinchi olumning bularni ilkige elish hoquqi yoqtur. Ular Xudaning we Masihning kahinliri bolidu we Uning bilen birlikte ming yil hokum suridu.

Sheytanning axirqi meglubiyiti

⁷ Ming yil toshqanda, Sheytan zindandin boshitilip,⁸ yer yuzining tot bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu. Toplanghanlarning sani dengiz sahilidiki qumdek sanaqsiz bolidu.⁹ Ular yer yuzidiki keng tuzlenglikke chiqip, muqeddes bendilerning bargahini, yeni Xuda soyidighan sheherni muhasirige alidu. Lékin asmandin ot yeghip, ularni yutuwetidu.¹⁰ Ular ni azdurghan Iblis bolsa diwe bilen saxta peyghember koyuwatqan ot we gunggurt kolige tashlinip, u yerde keche-kunduz ebetil'ebed-giche qiynilidu.

Chong aq text — axirqi hokum

¹¹ Uningdin keyin, chong bir aq text we uningda Olturghuchini kordum. Asman bilen zemin Uning yuzidin ozini qachurup, ular turghan jay hergiz tepilmaydu.¹² Men yene katta bolsun, yaki towen bolsun, olgenlarning hemmisining textning aldida turghanligini kordum. Kitablar echildi; andin yene bir kitab — «Hayatliq deptiri» dep atalghan kitab echildi. Olgenlerge kitablarda xatirilengini boyiche oz emeliyitige qarap hokum qilindi.¹³ Dengiz ozide olgenlarni tapshurup berdi, olum we tehtisaramu olziridiki olgenlarni tapshurup berishti. Herkimning ustige oz emeliyitige qarap hokum qilindi.¹⁴ Andin olum we tehtisara ot kolige tashlandi. Mana

20:1 Weh. 1:18.

20:2 2Pét. 2:4; Weh. 12:9.

20:3 Weh. 16:14,16; 20:8.

20:4 «munasiwetlik ayetler» — «Zeb.» 149:4-9, «1Kor.» 6:2-3.

20:4 Weh. 6:9,11; 13:12,15,16.

20:6 Yesh. 61:6; 1Pét. 2:9; Weh. 1:6; 5:10.

20:8 «... yer yuzining tot bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu» — «Gog we Magog» toghruluq: Gog belkim «Magog»ning beshi bolushi mumkin («Ez.» 38:2-3ni korung). Shubhisizki, uyghur tilidiki «yejüj-mejüj» degen isim ibranij tilidiki bu isimlardan chiqqanidi; lékin «Gog we Magog» yalmawuzdek birxil mexluq emes, belki turluk ellerni korsitidu. «Ez.» 38:1-39:29de, Xudaning «Gog we Magog» bilen bolghan urushi besharet qilinghan. Biraq bizningche u urush «dehshetlik azab-oqubet» bilen baghliq bolidu; ming yilning axirida bolidighan, mushu ayetlerde ayan qilinghan «axirqi urush» uninggha oxshaydighan bolushi mumkin bolsimu, u emes.

20:8 Ez. 38:2; 39:1; Weh. 16:14.

20:9 «Ular yer yuzidiki keng tuzlenglikke chiqip...» — yaki «ular zemin (demek Qanaan, Pelestin)diki keng tuzlenglikke chiqip...» yaki «ular putun yer yuzini kezip...».

20:10 Dan. 7:11; Weh. 14:10; 19:20.

20:12 Mis. 32:32; Zeb. 62:12; 69:28; Yer. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 14:12; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Fil. 4:3; Weh. 2:23; 3:5.

ikkinchi ölüm — ot kölidur. ¹⁵ Kimning ismining «Hayatliq deptiri»de yézilmighanliqi bayqalsa, ot kölige tashlandi.

Yéngi asman, yéngi zémin

21 ¹ Andin, yéngi asman we yéngi zéminni kördüm; chünki burunqi asman we zémin ötüp ketkenidi, déngizmu mewjut bolmide. ² Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazirlanghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqni kördüm. ³ Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu.» ⁴ U ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm esla bolmaydu, ne matem, ne yighazar, ne qayghu-elem bolmaydu, chünki burunqi ishlar ötüp ketti»..

⁵ Textte Olturghuchi:

— Mana, hemmini yéngi qilimen! — dédi. U manga yene:

Bularni xatiriliwal! Chünki bu sözler heqiqiy we ishenchliktur, — dédi. ⁶ U yene manga mundaq dédi: —

«Ish tamam boldi! Men «Alfa» we «Oméga»durmen, Muqeddime we Xatime Özümdurmen. Us-sighan herkimge hayatliq süyining buliqidin heqsiz bérimen..»

⁷ Ghelibe qilghuchi herkim bulargha mirasxorluq qilidu; Men uning Xudasi bolimen, umu Méning oghlum bolidu. ⁸ Lékin qorqunchaqlar, étiqadsizlar, yirginchlikler, qatillar, buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler we barliq yalghanchilargha bolsa, ularning qismiti ot bilen günggürt yénip turuwatqan köldur — bu bolsa ikkinchi ölümdur»..

Yéngi Yérusalém

⁹ Axirqi yette balayi’apet bilen tolghan yette chinini tutqan yette perishtidin biri kélip, manga sözlep:

— Kell! Sanga Qozining jorisi bolidighan qizni körsitip qoyay, — dédi..

¹⁰ Andin u méni Rohning ilkide bolghan halda yoghan we égiz bir taghqa élip qoydi. U yerdin manga Xudadin chiqqan muqeddes sheher Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqini körsetti. ¹¹ Uningda Xudaning shan-sheripi bar idi, uning julasi intayin qimmatlik göherning, yéshil yaquttek yaltirighan xrustalning julasigha oxshaytti. ¹² Uning chong hem égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi bolup, derwazilarda on ikki perishte turatti. Herbir derwazining üstige Israillarning on ikki qebilisidin birining ismi yézilghanidi. ¹³ Meshriq teripide üç derwaza,

21:1 Yesh. 65:17; 66:22; 2Pét. 3:13.

21:2 Weh. 3:12; 21:10.

21:3 «Ershtin yuqiri kötürülgen bir awaz» — bezi kona köchürülmilerde: «texttin yuqiri kötürülgen bir awaz» déyilidu. «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 7:14, «Yer.» 24:7, 31:33, «Zek.» 8:8.

21:3 Ez. 43:7.

21:4 «munasiwetlik ayet» — «Yesh.» 25:8.

21:4 Yesh. 25:8; Weh. 7:17.

21:5 Yesh. 43:19; 2Kor. 5:17; Weh. 4:2; 19:9; 20:11.

21:6 «Men «Alfa» we «Oméga»durmen» — grék tilida «Alfa» birinchi herp, «Oméga» axirqi herptur — démek, Xuda bash we axirdur.

21:6 Yesh. 41:4; 44:6; 55:1; Weh. 1:8; 16:17; 22:13.

21:7 Zek. 8:8; Ibr. 8:10.

21:8 Weh. 20:14,15; 22:15.

21:9 Weh. 15:6, 7.

21:10 «Andin u méni Rohning ilkide bolghan halda yoghan we égiz bir taghqa élip qoydi» — «Roh» mushu yerde Xudaning Muqeddes Rohini körsitidu.

21:10 Ibr. 12:22; Weh. 1:10; 21:2.

shimal teripide üç derwaza, jenub teripide üç derwaza we meghip teripide üç derwaza bar idi. ¹⁴ Sheharning sépilining on ikki ul téshi bolup, ularning üstige on ikki isim, yeni Qozining rosulining ismli pütüklüktur...

¹⁵ Manga söz qilghan perishtining qolida sheherni, uning derwaziliri we uning sépilini ölcheydighan altun qomush ölchigüch hasa bar idi. ¹⁶ Sheher töt chasa bolup, uzunluqi bilen kengliki oxshash idi. Perishte sheherni hasa bilen ölchidi — on ikki ming stadiyon keldi (uzunluqi, kengliki we ézig-likli tengdur). ¹⁷ U sépilnimu ölchidi. Sépilning qélinliqi insanlarning ölchem birliki boyiche, yeni shu perishtining ölchimi boyiche bir yüz qiriq töt jeynek keldi. ¹⁸ Sépilning quruluşi bolsa yéshil yaquttin, sheher eynektek süzük sap altundin bina qilinghanidi. ¹⁹ Sheher sépilining ulliri herxil qimmatlik yaqutlar bilen bézelgenidi. Birinchi ul tash yéshil yaqut, ikkinchisi kök yaqut, üçinchisi héqiq, tötinchisi zumret, ²⁰ beshinchisi qizil héqiq, altinchisi qizil qashtash, yettinchisi sériq kwarts, sekkizinchisi sus yéshil yaqut, toquzinchisi topaz, oninchisi yéshil kwarts, on birinchisi sösün yaqut we on ikkinchisi piroza idi. ²¹ On ikki derwaza on ikki merwayit idi, démek derwazilarning herbiri birdin merwayittin yasalganidi. Sheharning ghol yoli eynektek süzük sap altundin idi.

²² Sheherde héchqandaq ibadetxana körmidim, chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda we Qoza uning ibadetxanisidir. ²³ Sheharning yorutulushi üçün quyashqa yaki aygha mohtaj emes, chünki Xudaning shan-sheripi uni yorutqanidi, uning chirighi bolsa Qozidir. ²⁴ Eller sheherdiki yoruqluqta yürüdü; yer yüzidiki padishahlar shanushewkitini uning ichige élip kélidu...

²⁵ Uning derwaziliri kündüzde hergiz taqalmaydu (emeliyette u yerde kéche zadi bolmaydu)...

²⁶ Herqaysi ellarning shanushewkiti we hörmet-izziti uning ichige élip kélinidu. ²⁷ Herqandaq haram nerse we herqandaq yirginchlik ishlarni qilghuchi yaki yalghanchiliq qilghuchi uningha kirelmeydu; peqet nami Qozining hayatliq deptiride yézilghanlarla kireleydu.

22 ¹ Andin perishte manga xrustaldek parqiray hayatliq süyi éqiwatqan deryani körsetti. Derya Xudaning we Qozining textidin chiqqan bolup, ² sheharning ghol yolining otturisida éqiwatqanidi. Deryaning bu teripide we u teripidimu on ikki xil méwe bérédighan, her ayda méwileydighan hayatliq derixi bar idi; derexning yopurmaqliri ellarning shipasi üçün idi. ³ Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudaning we Qozining texti sheharning ichide bolup, Uning qulxizmetkarliri Uning xizmet-ibaditide bolidu. ⁴ Ular Uning jamalini köridü; Uning nami ularning

21:14 «munasiwetlik ayetler» — «Ez.» 48:31-34.

21:14 Ef. 2:20.

21:15 Ez. 40:3; Zek. 1:18.

21:16 «on ikki ming stadiyon» — bir stadiyon 185 métr bolup, bu 2200 kilométrdur.

21:17 «sépilning qélinliqi insanlarning ölchem birliki boyiche, yeni shu perishtining ölchimi boyiche bir yüz qiriq töt jeynek keldi» — «jeynek» bolsa (yaki «gez») jeynektin qolining uchighiche bolghan ariliq, yeni yérım métr; démek, sépilning qélinliqi 65 métrche idi.

21:20 «qizil héqiq» — yaki «sardoniks». «qizil qashtash» — yaki «sardius», yaki «parqiray qizil qashtéshi». «sériq kwarts» — yaki «xrizolit», «péridot». «sus yéshil yaqut» — yaki «béril». «topaz» — «topaz» bolsa sériq renglik bir yaqut. «yéshil kwarts» — yaki «xrizopras». «piroza» — yaki «amétist».

21:23 Yesh. 60:19; Zek. 14:7.

21:24 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 60:19-20, «Zek.» 8:22.

21:24 Yesh. 60:3.

21:25 Yesh. 60:11; Weh. 22:5.

21:26 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 60:5-7, «Hag.» 2:7.

21:27 Mis. 32:32; Zeb. 69:28; Fil. 4:3; Weh. 3:5; 20:12.

22:1 «munasiwetlik ayetler» — «Zeb.» 36:38, 46:4, «Ez.» 47:1-9, «Zek.» 14:8.

22:1 Ez. 47:1; Zek. 14:8.

22:2 «on ikki xil méwe bérédighan, her ayda méwileydighan hayatliq derixi» — yaki «on ikki qétim méwige kiridighan, her ayda méwileydighan hayatliq derixi».

22:2 Weh. 2:7.

péshanilirige pütüklük bolidu...⁵ U yerde esla kéche bolmaydu, ne chiragh nurigha, ne quyash nurigha mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning üstide yoridu, ular ebedil'ebedgiche höküm süridu...

Axirqi agah-guwah

⁶ Perishte manga:

— Bu sözler heqiqiy we ishenchliktur; peyghemberlarning rohlirining Reb Xudasi yéqin kelgüsida yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni Öz qul-xizmetkarlirigha körsitish üçün, perishtisini ewetti, — dédi...

⁷ («Mana, pat yéqinda kélimen! Bu kitabtiki bésharetning sözlirini tutquchi kishi bextliktur!»)

⁸ Bularni anglighuchi we körgüchi men Yuhannamen. Bu ishlarni anglighinimda we körginimde, bularni manga körsetken perishtige sejde qilghili ayighi aldigha yiqildim.⁹ Lékin u manga: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we qérindashliring bolghan peyghemberler bilen oxshash qul-xizmetkarimen. Xudaghila ibadet qill — dédi..

¹⁰ U manga yene:

— Bu kitabtiki bésharetning sözlirini péchetlime; chünki bularning waqti yéqin keldi...

¹¹ Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni qiliwersun; peskesh kishi bolsa peskeshlikte turiwersun; heqqaniy kishi bolsa heqqaniyliqini yürgüziwersun; pak-muqeddes kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun, — dédi.

Eysa Mesih biwasite Yuhannagha sözleydu

¹² «Mana, pat yéqinda kélimen! Herkimning emeliyitige qarap bérédighinimni Özüm bilen bille élip kélimen...¹³ Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi we Axirqi, Muqeddime we Xatime Özümdurmen»...

¹⁴ Hayatliq derixining méwisidin nésip bolush we derwaziliridin sheherge kirishke muyesser bolush üçün tonlirini yughanlar bextliktur! ¹⁵ Sheherning sirtidikiler — itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatillar, butperesler, yalghanchiliqqa xushtar bolghanlar we emel qilghuchilardur..

22:4 Weh. 3:12.

22:5 Yesh. 60:19; Zek. 14:7; Weh. 21:23.

22:6 «yéqin kelgüsida yüz bérishi muqerrer bolghan ishlar» — yaki «tuyuqsiz yüz bérishi muqerrer bolghan ishlar». «bu sözler heqiqiy we ishenchliktur» — bu sözler 19:9 we 21:5dimu tépilidu, shu yerde aldingi ishlarni (21:1-5) testiglash üçün éytılghan. Emma mushu yerde, shübhisizki, pütkül kitabning mezmunini yaki hette yaki pütkül Injilning mezmunini yaki pütkül Tewrat-Injilning mezmunini körsitishimu mumkin. «peyghemberlarning rohlirining Reb Xudasi» — mushu yerde Reb Eysani körsitse kérek (1:1ni körüng).

22:6 Weh. 1:1; 19:9; 21:5.

22:7 «Mana, pat yéqinda kélimen! Bu kitabtiki bésharetning sözlirini tutquchi kishi bextliktur!» — bu sözler Reb Eysaning, elwette.

22:7 Weh. 1:3.

22:9 Ros. 10:26; 14:14; Weh. 19:10.

22:10 «Bu kitabtiki bésharetning sözlirini péchetlime» — menisi belkim, oqurmenlerge ochuq bolsun, mexpiy bolmisun.

22:10 Dan. 8:26; 12:4; Weh. 1:3.

22:12 «munasiwetlik ayetler» — «Yesh.» 40:10, 62:11.

22:12 Zeb. 6:12; Yer. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 14:12; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Weh. 2:23.

22:13 «Men «Alfa» we «Oméga»...» — grék tilida «alfa» birinchi herp, «oméga» axirqi herptur. Démek, Eysa Mesih bash we axirdur.

22:13 Yesh. 41:4; 44:6; 48:12; Weh. 1:8; 21:6.

22:15 1Kor. 6:10; Ef. 5:5; Kol. 3:5, 6.

¹⁶ «Menki Eysa jamaetlarni dep silerge bu ishlarning guwahliqini yetküzüş üçhün perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem Nesli, Parlaq Tang Yultuzidurmen!».

¹⁷ Roh we toyi bolidighan qiz: «Kel!» deydu.

Anglighuchi: «Kel!» désun.

Ussighuchi herkim kelsun, xalighan herkim hayatliq süyidin heqsiz ichsun...

Xatime

¹⁸ Menki bu kitabtiki bésharetning sözlirini anglighanlarga guwahliq bérip agahlandurimenki: kimdikim bu sözlerge birnémini qoshsa, Xuda uninggha bu kitabta yézilghan balayi'apetlerni qoshidu..¹⁹ Kimdikim bu bésharetlik kitabning sözliridin birer sözni élip tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilghan hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan nésiwisini élip tashlaydu..

²⁰ — Mana, bulargha agah-guwah Bergüchi bolsa mundaq deydu:

— «Shundaq, pat yéqinda kélimen!»

— «Amin! Kel, ya Reb Eysa!»

²¹ Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti barliq muqeddes bendiler bilen bille bolghay, amin!

^{22:16} Yesh. 11:10; Rim. 15:12; 2Pét. 1:19; Weh. 1:1; 5:5.

^{22:17} «Roh we toyi bolidighan qiz: «Kel!» deydu» — «Roh» — Muqeddes Rohtur. «Toy bolidighan qiz» dégenlik jamaetni körsitidu. 19-bab 7-, 8-ayetlerge qaralsun.

^{22:17} Yesh. 55:1; Yuh. 7:37.

^{22:18} «Menki bu kitabtiki bésharetning sözlirini anglighanlarga guwahliq bérip agahlandurimenki» — «Menki» dégen söz bezi alimlar, 18-19-ayettiki sözlerni rosul Yuhannaningki dep qaraydu. Biraq Yuhanna özini biwasite körsetmigeckhe (1:9ni körüng), shundaqla 20-ayette Reb Özi éniq körsitilgeckhe biz sözlerni Rebningki, dégen pikirge mayilmiz.

^{22:19} Qan. 4:2; 12:32; Pend. 30:6; Weh. 13:8; 17:8.

Qoshumche söz

Bu sel uzunraq «qoshumche söz»imizde biz oqurmenlarni kitabni toluqraq chüshenche bilen özleshtürsün dep, uning omumiy bir tézisini hem bésharetliridin bezilirining tepsilatirini teminimekchimiz. Kirish sözimizde éytqinimizdek, Tewrattiki we Injildiki ilgiriki bashqa bésharetler oqurmenlerge singgenséri, «Wehiy»ning sirlirimu uninggha shunche ashkarilididu.

Mesihning Yuhannagha ayan bolushi (1-bab, 9-20)

Kitabning béshida, Mesih Özi qul-xizmetkari rosul Yuhannagha körünidu, andin Yuhanna kitabning wehiylirini qobul qilishqa teyyar turidu. Mesihning ulughluqi Yuhanna hemde bizgimu, yeni rohimizgha shundaq chongqur tesir yetküzmigen bolsa, herqandaq bésharetni, shundaqla herqandaq tarixnimu oqup chüshinishke intilishlirimiz tolimu paydisiz, bikar bir ish bolup chiqidu, elwette. Chünki 19:10de xatirilengende: **«wehiy-bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérishdur»**. Démek, heqiqiy bésharetlerning omumiy témisi we asasiy xewiri Eysa Mesihning Özidur. Shunga bizning meyli bésharetlerni öginishimiz, meyli tarixni öginishimiz bolsun, uningda birinchi nishanimiz Mesihni téximu tonush bolmisa (mesilen, meqsitimiz peqet kelgüsi ishlargha qiziqishla bolsa, xalas), u halda u bizge tuyuq yol bolupla qalmay, belki bizni tekebburluqqa we türlük rohiy ziyangha élip baridu. Tolimu epsuski, ishengüchilerdin beziler «Wehiy»diki nurghun bésharetlerning tepsilatirini éniqlash üçün sewdayi bolup ketkini bilen tolimu méhir-muhebbetsiz bolup ketti, bilgenliridin tekebburlashti, hetta exlaqsizliqqa azduruldi. Ular rosul Pawlus Xudaning meqsiti toghruluq ögetken: **«U (Mesih) her jehettin pütkül mewjudatlar ichide eng üstün orunda turushi kérek»** («Kol.» 1:18) dégen ulugh prinsipnimu utughan.

Shunga bularni közde tutqan halda, Xudaning qorqunchida bolup bésharetlerni chüshinishke bezi achquchlarni, shundaqla bésharetlerge munasiwetlik paydiliq yaki ilham béridighan tarixiy melumatlarnimu hazir oqurmenler aldigha qoymaqchimiz. Daim déginimizdek, oqurmenlarning özliri éytqanlirimizni muqeddes yazmildardin tekshürüp testiqlishini ötünimiz. Muqeddes yazmilar heqiqetni éniqlap ispatlashtiki birdinbir ölchemdur.

Kitabtiki bésharetlerning omumiy tézisi

Melum bir tarixshunas murekkep bir urush (éytayluq, Ikkinchi Dunya Urushi)ning tarixini yazmaqchi bolidu, deyli. U oqurmenge éniq uqumni bildürüş üçün awwal urushning muhim nuqtilirini yighinchaqlap gewdilendürüp, tertipi boyiche bablarga bölüp yézishi mumkin. Andin jay-jaylarda bolghan bezi muhim halqiliq jenglerni süretlishi mumkin; uning yene belkim urushqa chétishliq bezi muhim eller (Rusiye, Engliye, Fransiye, Gérmaniye)ni yaki pérsonazhlar (Gitlér, Chérchil, Mussolini, Stalin qatarliqlar)ni teswirleydighan bablarni qoshushimu mumkin. Shühbisizki, axirqi ghelibige élip baridighan jenglerni we ghelibe netijisini intayin tepsiliy teswirleydu. «Omumiy tézis»tin bashqa köp qisimliri shundaq bir tarixning waqtining tertipige asaslanghan bolmaydu, elwette.

«Wehiy»ni bolsa del shundaq uslubta dep ishinimiz. U «bolghan tarix» emes, belki «aldin'ala éytilghan tarix»tur. Uning «omumiy tézis»i bolsa «yette péchet»te teminlinidu. Kitabning barliq bashqa tepsilatiri bu «yette péchet»ning qurulmisi ichige mas halda kirishtürülgen, dep ishinimiz.

«Wehiy»

Mushu yerde shuni dep ötümizki, alimlar «Wehiy» toghruluq üç xil közqarashta bolidu: —

- (1) Étiqadchi jamaetlarning tarixini (peqet «axirqi zamanlarnila emes) körsitidighan bésharet;
- (2) Asasiy jehettin axirqi zamanlarni körsitidighan bésharet;
- (3) Peqet Mesihning we bendilirining qarangghuluq üsitidin qilghan ghelibisi körsitilidighan simwolluq kitab.

Bu axirqi 3-közqarashni Xudaning heqiqetlikini haqaretligenlik dep qaraymiz. Kitabtiki nurgun ishlargha «simwol xarakterliq sherh bérish» mumkin emes.

1-közqarash boyiche, kitabtiki bezi weqelerni jamaetning tarixining bir qismi dep sherh bérishmu muwapiq emes. Mesilen alayluq, 20-babta Mesih yer yüzide höküm sürginide Sheytanning («**ellerni qaytidin azdurmasliqi üçün**») ming yilghiche baghlinishi körünidu. Bu ish zadi qaysi jehettin «jamaette emelge ashuruldi»? Herbirimiz körginimizdek, pütkül tarixta бүгүнге qeder Sheytan téxi héchqandaq bir möhlette «baghlanghan» emes; bizning dewrimizde u téximu küchlük tesiri bar bolidighan oxshaydu.

Shunga biz kitabning köp qismilirining derweqe «axirqi zamanlar»ni körsitidighanliqigha ishinimiz. Shundaqtimu, belkim «Wehiy»diki bésharetler tarixta bezide «qismen emelge ashurulghan» weqeler bolghan bolushi mumkin. Mesilen, tarixniki bezi shekslerde heqiqeten «dejal»ning alametliri körüldü; alayli, dejalgha oxshash rohta bolghan — Antioqus Epifanis (miladiyedin ilgiri 165-yili), Sharlémayin, «Büyük Otto», Gitlér, Stalin qatarliqlar.

Bizningche, sherh bérishte (peqet «Wehiy»de emes, belki barliq muqeddes yazmilarda) muhim emma addiy bir prinsip mundaq: — tékistiki söz-jümlilerni sözmüsöz yaki jümlimujümle biwasite chüshinish mumkin bolsila, bularni biwasite chüshinish; tékistiki **söz-jümliler éniq simwolluq menide ishlitilgen yaki éniq köchme menide bolsa, bularni simwolluq menide yaki köchme menide chüshinish.**

Mesilen, 7-bab we 14-babta biz «**on ikki qebilining herbiridin bolghan**» «**144000 neper Israil**» toghruluq oquymiz. Birinchidin, biz bu reqemni sözning eyni menisi boyiche chüshinimiz. Chünki muqeddes yazmilarda bashqa qaysi yerde melum bir reqem «simwolluq» menide körülgen? Shühbisizki, bezi reqeqlarning simwolluq ehmiyiti bardur; mesilen «12» dégen reqem hamam Xudaning mukemmel höküm sürüshi bilen **baghliq** bolidu — emma axir bérüp u yenila on ikki bolidu. Mesihning «on ikki rosul»i yenila on ikki heqiqiy adem idi. Shuninggha oxsash 144000 dégen reqemni eyni shu menide chüshinimiz. Reqem «12sh12»ning **ikkinchi** ehmiyiti belkim bu kishilarning Xudaning mukemmel idare qilishi astida daim turidighanliqini puratqan bolushi mumkin.

Ikkinchidin, bu kishilarning heqiqeten Israilning «**on ikki qebili**»din kelgenlikige ishinimiz. Ular heqiqiy Israillar bolmighan bolsa, ularning «**Naftali qebilisidin 12000 kishi, Manasseh qebilisidin 12000 kishi, Shiméon qebilisidin 12000 kishi...**» déyishi zadi némini körsitidu? Bu a yettiki isimlarni simwolluq dep sherh bergüchilerdin héchbiri bu isimlarning «simwolluq mene»sidin hetta birmu misalni teminlep bérelmeydu. Emdi Xudaning Öz xelqige hetta «alimlar»dinmu héchkim chüshinelmeydighan simwollarni ishlitip, ularning béshini qaymaqturghudek néme meqsiti bolsun?

«Wehiy»

Emma bashqa jehettin «**yer yuzidiki padishahlar uning bilen buzuqluq qilgan**» «**nurghun sular üstide olturghan, chong pahishe ayal**»ni (17-bab) rohiy yaki simwolluq jehettin chüshinish kéreklik roshen; derweqe bu simwolluq chüshenche kéyinki ayetlerde bizge teminlinidu.

Biz hazir kitabning herbir qismi üstide azraq toxtilimiz: —

«Yette jamaet»ke yézilghan yette xet

Bu xetlarning birinchi we eng muhim ehimiyiti ularning mushu jamaetlerge yetküzgen addiy xewiride bolidu. Herbir xette qaritilghan jamaetliklerge alahide ehimiyiti bolghan melum ish tilgha élinidu. Xuddi Reb бүгүн Xotendiki jamaetke xet yazghan bolsa, oxshitishlirida qashtashni, Turpandiki jamaetke yazghan bolsa, üzümlerni tilgha élish mumkinchiligi bolghangha oxshash, u shu jamaetliklerge xewerni tekitlesh üçün ulargha intayin tonush ishlarni tilgha alidu. Mesilen, U Laodikiyadikilerge söz qilghanda ularning ilman su mesilisini tilgha alidu. Emma barliq xetler peqet munasiwetlik jamaetlergila emes, belki hemmimizning jamaetlarning artuqchiliqliridin we eyib yerliridinmu sawaq élishimiz üçün «ochuq» turidu. Mezkur xetlerni qobul qilghan shu jamaetlerdiki sadiq qérindashlarning bashqa qérindashlirimizmu bulardin paydilanun dep, xetlerni shundaqla «Wehiy»ning özini estayidilliq bilen köchürüş wezipisini zimmisige alghanliqi üçün Xudagha shükür éytishimizgha toghra kélidu!

Xetlarning bésharetlik ehimiyiti

Bu yette xet yene dunyawî jamaetning tarixidiki yette «dewr»ge wekillik qilidu, dégen közqarashni xéli nopuzluq dep qaraymiz. Démek, xetler rosul Yuhanna dewridiki yette heqiqiy jamaetke yézilghan hemde yette tertipi boyiche dunyawî jamaetning, bolupmu gherbtiki jamaetning tarixini körsitidighan «bésharetlik simwol» körsitilgen (sherqtiki, yeni Ottura Asiyadiki we Hindistandiki jamaetning tarixi bashqiche bolsa kérek). Bu tehlilimiz toghra bolghanda, melum yette teswirlengen ishlar emelde körsitilgendin kéyin, kéyinki xettiki ishlar emelde körsitilishi bilen yoqalmaydu, belki ular bilen teng dawam qilidu. Shunga «Efesustiki ishlar», «Smirnadiki ishlar ».... «Laodikiyadiki ishlar»ning hemmisi Reb Eysa qaytip kelgendimu dunyawî jamaette körüldü. Eger u qaytip kelgende barliq jamaetlarning hali «Laodikiyadiki ishlar»dikidek bolidighan bolsa, tolimu échinarliq bolidu, lékin pütkül jamaetning undaq bolmaydighanliqigha ishinimiz.

Emdi bu «bésharetlik ish»lar mundaq dewrlerni körsitishi mumkin: —

(1) Efesustiki jamaet. «Rosulluq dewr»diki, yeni birinchi esirdiki jamaetke wekillik qilishi mumkin. Efesustiki jamaet tapshuruwalghan wehiyler intayin köp idi (rosul Pawlus andin rosul Yuhanna bilen zich munasiwette bolghan) (miladiye 33-100-yillar).

(2) Smirna (Izmir)diki jamaet. Köp sherhchiler ularni 2- we 3-esirdiki, köp ziyankeshlikke uchrighan jamaetke wekillik qilidu, dep qaraydu. Yuhannaning dewride höküm sürgen Domitiyan impératori (81-96)din tartip Dioklitiyan impératori (284-305)ghiche bolghan dewrlerde jamaetler on qétim esheddiy ziyankeshlikke uchrighan («**siler on kün qiyilisiler...**») (miladiye 100-313-yillar).

(3) Pergamumdiki jamaet. Uningda «Balaamning telimi»ni o'g'itidighanlar we «Nikolas terepdarliri» tépilidu («Nikolas» «xelqning üstidin ghelibe qilghuchi» dégeni bildüridu). 4-esirde köp jamaetlerde hoquq we pul talishish mesililiri payda bolup, chong bir «hoquq sistémisi» wujudqa kélidu. Impérator Konstantin «Men xristiyandurmen» dep jamaettin paydilinip, yétekchilerge hökümetteki menseplerni teqsim qilish arqiliq özi jamaetniki ishlarni bashqurushqa bashlaydu.

Gherbtiki jamaetlarning özidimu étiqad toghruluq bezi halqiliq muzakiriler impérator békitken shu «aqsaqallar» arisida ötküzülgen. Shu chaghdá heqiqet teripide turidighan peqet aqsaqal Atanasius isimlik bir ademla bar idi. Birsí uninggha: «Atanasius, pütkül dunya sanga qarshi» dése, u qorqmay: «Emdi Atanasius pütkül dunyagha qarshidur» dep jawab bergen (xette «Antipas» isimlik kishi bar, uning ismi «hemmige qarshi» dégen menide) (miladiye 313-606-yillar).

(4) Tiyatiradiki jamaet. «Yizebel» dégen saxta «ayal peyghember» jamaettin orun alidu. 7-esirde «Rim papasi» payda bolup, atalmish «jamaetning merkizi» dep atalghan Rimdiki «Papa»ning «orda»sida (yeni «Watikan»da) her túrlük buzuqluq, bechchiwazliq, oghriliq, qatilliq we kupurluq körüliidu. «Papa» Mesihning anisi Meryemge choqunush kérek dep telim béridu. Tarixshunaslar bu dewrni «zulmet dewri» yaki «gheplet dewri» dep atishidu (miladiye 606-yilidin 1000-yillarghiche).

(5) Sardisdiki jamaet. «**Séning emelliringni we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyingning barliqini bilimen, lékin emeliyette ölüksen**»». Pütkül Yawropa boyiche peqet birnechche étiqad uchqunliri («Pawlikiylar», «Bogomilar», «Katarlar», «Albigensler», «Wallonlar» «Lollardlar» qatarliq heqiqeten «layiq bolghan» er-ayallar tépilidu. Shu waqitlarda Ottura Asiyadiki jamaetler («sherqtiki jamaet») guwahliqtin mehrum bolup yoqalghan bolushi mumkin (miladiye 1000-1517-yillar).

(6) Filadelfiyediki jamaet. «**Ishik échilghan**» jamaet. 1500-yillardin bashlinip Tewrat-Injilning addiy puqralar üçün terjime qilinish ishi Xus, Luttér, Tindal, Wiklif qatarliq batur kishiler teripidin bashlanghan. Bu terjimiler xush xewerni qaytidin ayan qilip, dunya boyiche бүгүнге qeder dawamlashturulghan köp «Xush xewer tarqitish heriketliri»ning bashlamchisi bolghan (miladiye 1517-1918-yillar).

(7) Laodikiyadiki jamaet. Bayliq, mal-mülük we tekebburluq jamaetni kor qilip öz-özidin razi bolushqa azduridu. Hetta bezi «Injil institutliri»da nomussiz étiqadsizliq payda bolidu. «**Itaetsizlik-rezilliklarning köpiyishi tüpeylidin, nurghun kishilerdiki méhir-muhebbet sowup kétidu**» («Mat.» 24:12) (miladiye 1918-bүгүнкi yillar). «Laodikiya» dégen söz «xelqning pikirli» dégen menide bolidu; shühbisizki, бүгүнкi köp jamaetler derweqe Xudaning söz-kalami bilen emes, belki «xelqning pikirli» bilen yol tapidu we bashqurulidu.

4-bab — Ersh ichige qarash

Yuhannaning ershte birinchi körgini «text» bolidu. Adem Xudaning textining hoquqini körmigen bolsa bashqa wehiylerni qobul qilishqa layiq emes bolidu.

Bizning «kirish söz»de «**Rebning küni**» toghruluq toxtalghinimizni körüng. Melum bir insan (impérator) dunyani özi choqundurmaqchi bolghan del shundaq bir künde Xudaning

«Wehiy»

Öz küni, yeni «Perwerdigarning küni»diki wehiylarni öz qul-xizmetkari Yuhannagha yetküzgenlik shühbisiz intayin kinayilik, hejwi ishtur. Tewrattiki bésharetlik qisimlarda «Perwerdigarning küni» toghruluq izahatlar we «qoshumche söz»lernimu körüng.

Text chörisidiki **«toluq hesen-hüsen»**ge diqqet qiling. Nuh peyghemberge Xudaning Öz ehdisini körsetken belgisi qilinghan hesen-hüsen herdaim «yérim hesen-hüsen» bolidu; emma hazir biz toluq bolghanni körimiz; Xudaning méhir-shepquitini yetküzidighan «yéngi ehde»si toluq, kem-kütisiz ehdidur.

«Yigirme töt aqsaqal» (4-ayet) — bular kim bolidu? 24 dégen reqem Tewrattiki kahinliq tüzümidiki bir tertip bilen munasiwetlik («1Tar.» 24-, 25-bablarni körüng). Undaqta bu aqsaqallar Tewrat dewri bilen baghliqmu? Ular «Ibraniylargha»diki 11-babta körsitilgen, étiqadning yol bashlamchiliri bolghan «étiqadliq baturlar»mu? Ular shu babta **«aqsaqallar»** déyilidu (2-ayet). Ular **«Mesihning tirilishi bilen teng tirilgen muqeddes bendiler»**mu? («Mat.» 27:51-53). Bezi sherhchiler ularni jamaetke wekillik qilidu, dep qaraydu; lékin undaq bolsa rosul Yuhannamu ularning arisida bolushi kérek idi! 5:8-10-ayetlerde ularning jamaettin ayrim turghanliq körünidu.

«Hayat mexluqlar» toghruluq bolsa «Ezakiyal»diki «qoshumche söz»imizni körüng.

«Yette roh» (5-ayet) Xudaning Rohining yette tereplikini yaki yette wezipisini bildürüshi mumkin («Yesh.» 11:2ni körüng).

5-bab — Ershte körünüşning dawami

Yuhanna hazir intayin shereplik bir sorunni körüşke muyesser bolidu. Sorunda héchqandaq gunahning ipadisi körünmeydu — barliq jan igiliri Xudagha ibadet qilmaqta (13-ayet). Shuning bilen biz bu sorun belkim «dehshetlik azab-oqubet»tin kéyin, «ming yilliq seltenet»ning béshi bolushi mumkin, dep qaraymiz (**«Ular (muqeddes bendiler) yer yüzide höküm süridu»** (10-ayet)). Yuhanna bésharet qilghan weqelarning, bolupmu oram kitabning «yette péchet»ning échilishning axirqi netijisini, yeni ming yilliq seltenetning béshini köridu. Xudaning uninggha shundaq körsitishtiki meqsiti shühbisizki, biz hazir körüş aldida turuwatqan, péchetlerge munasiwetlik qorqunchluq weqelarning axirqi ghalibiyetlik netijisi netijisini ayan qilish bilen bizni xatirjem qilishtin ibaret bolidu.

13-ayetni körüng: **«Textte Olturghuchigha we Qozigha Medhiye, hörmet, shan-sherep we hoquq-qudret Ebedil'ebedgiche mensup bolghay!»**

Ibadette éytilghan bu sözlerge qarighanda xéli roshenki, Qoza, yeni Reb Eysa Mesih Xudaning tebiitide bolghan shexstur. **«Men Perwerdigardurmen,... Men Özümning shan-shöhritimni bashqa birsige ötküzüp bermeymen»** («Yesh.» 48:11) dégüchi mushu yerde Uning shan-shöhritini bashqa birsi bilen ortaqlay qilidu; emeliyette Xuda **«Méning shérikim bolghan adem»** dégen bu zat Reb Eysadur («Zek.» 13:7).

«Wehiy»

(Xudaning yürgüzgen jazalirini bildüridighan) «yette péchet»

Xudaning jazalirini yer yüzige yetküzüsh (yette péchetni échish)tin ibaret qorqunchluq wezipini ada qilghuchi peqet Özi gunahlarning bu qorqunchluq jazalirini insanlarning béshigha chüshmisun dep Öz üstige alghan Xudaning Qozisidir. Bu oram yazmini achidighan, uningdiki dehshetlik jazalarni qoyuwetküchi bolsa mulayim, küchlük sewr-taqet we cheksiz muhebbetning mujessimi bolghan Qozining qolidur.

Yene diqqet qilsingiz, «**Yehuda qebilisidin bolghan shir**» del «**Xudaning qozisi**»dur. Tewrattiki «Shir» Injilda «Qoza» bolidu. Tewrattiki bashqa héch mötiwerler oram yazmini échishqa layiq emestur.

6-bab «yette péchet»

Toluq ishenchimiz barki, Xudaning jazalirini yetküzüsh jeryanining asasiy tertip-qurulmisi oram yazmidiki «yette péchet»tin terrib tapidu. Bu péchetlerni Rebning axirqi zamanlar toghrisidiki, «Matta» 24-bab we «Luqa» 21-babta xatirilengen ilgiriki telimi bilen sélishtursaq töwendiki ajayib nusxini bayqaymiz. Shuning bilen «Wehiy» dégen kitabni Reb Eysaning rosullirigha bergen («Matta» 24-de xatirilengen) ilgiriki telimining kéngeytilishi déyishimizge bolidu. «Matta» 24-de xatirilengen telimler «Wehiy»ning achquchidur; «Wehiy»ning özi Tewrattiki nurghun bashqa-bashqa bésharetler maslashturulup patquzulghan ramkidur.

Oram yazmining herbir péchiti échilghanda, uning yene bir qismi boshitilip, uningda pütüklük jazalar qoyuwétilidu.

«Wehiy» 6-babtiki atliqlar we péchetlerning «Matta» 24-bab bilen sélishturmisi

«Matta» 24-bab	«Wehiy» 6-bab
5-ayet «Saxta Mesihler»	«1-péchet» Aq at — «saxta Mesihler» «ghelibe qilghuchi» süpitide zeper quchush üçün jengge atlandi (19:11nimu körüng). Saxta peyghemberning meqsiti ghelibe qilish, zeper quchush, lékin peqet birsiningla mushu hoquqi bardur.
6-ayet «urushlar» we «urushlarning shepiliri» «Axiret téxi kelmidi»	«2-péchet» «Qizil at» eller arisidiki urushlar

«Wehiy»

<p style="text-align: center;">7-ayet «acharchiliq» «yer tewreshler»</p>	<p style="text-align: center;">«3-péchet» «Qara at» — acharchiliq (ademning térisi qariyidu) Asasliq ashliq-yémeklik intayin qimmet, lékin heshemetlik turmushqa «kéreklikler»ni alghili bolidu</p>
<p style="text-align: center;">«Luqa» 11:21 «wabalar»</p>	<p style="text-align: center;">«4-péchet» «tatirang at» — ölüm «wabalar» (dunyadikilerning töttin biri qilich, waba, acharchiliq we yirtquch haywanlar arqiliq ölidu).</p>
<p style="text-align: center;">8-ayet «Mana bu ishlarning yüz bérishi xuddi hamilidar ayalning tolghiqining bashlanghinigha oxshaydu»</p>	<p style="text-align: center;">Atlar toxtaydu «Dehshetlik azab-oqubet» bashlinidu</p>
<p style="text-align: center;">9-14-ayetler — ziyankeshlik «Andin kishiler silerni tutup, azab-oqubetke sélip öltüridu...» «Xudaning padishahliqi heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu»</p>	<p style="text-align: center;">«5-péchet» «Qurbangah astidki janlar» (ziyankeshlik bilen öltürülgen) Xudadin qisasini soraydu; lékin ulargha axirqi ziyankeshlik tügüğüche kütüşünglar kérek, déyilidu</p>
<p style="text-align: center;">14-ayet «Andin zamanning axiri bolidu»</p>	
<p style="text-align: center;">15-28-ayetler «Daniyal peyghember éytqan «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»</p>	<p style="text-align: center;">(Bu ishlar «péchetler» arisida ayan qilinghan emes, belki «Wehiy»de kéyinrek ayan qilinidu)</p>
<p style="text-align: center;">29-ayet «U azab-oqubetlik künler ötüp ketken hamam, quyash qariyidu, ay yoruqluq bermeydu, yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu, asmandiki küchler lerzige kélidu. Andin asmandin Insan'oghlining kelgenlikining alamiti körüldü; yer yüzidiki pütkül qebililer yigha-zar kötürüshidu. Ular Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-sheripi bilen köktiki bulutlar üstide kéliwatqanliqini köridü»</p>	<p style="text-align: center;">«6-péchet» «Quyash böz kiyimdek qariyidu... ay qandek bolidu yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu. asman yoqap kétidu Barliq padishahlar, serdarlar, baylar, qullar tashlarga: — «Üstimizge chüshünglar! Xudaning siymasidin we qozining ghezipidin yoshurunglar! Chünki Ularning ghezipi tutqan dehshetlik kün keldi» — deydu.</p>

«Wehiy»

Biz töwende neqil keltürgen ayetlermu «zamanlarning axiri»ni, shundaqla uning bilen baghlanghan oxshash weqelerni körsitidu, dep ishinimiz. Bu ayetlerde, «Mat.» 24:29diki weqelerde we «Wehiy»de 6-péchetke yetkende axirqi basquchning kélishi éniq körsitilgen: —

«Mat.» 24:31 «**U perishtilirini zor jarangliq bir kanay sadasi bilen ewetidu, ular Uning tallighanlirini asmaning bir chétidin yene bir chétigiche, dunyaning töt bulungidin yighip bir yerge jem qilidu**»

«Weh.» 11:15 «**Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: «dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz we uning Mesihining padishahliqi boldi, u ebedil’ebedgiche höküm süridu**»

«1Kor.» 15:51-52 «**Biz hemmimiz ölümde uxlaydighan emes; belki hemmimiz özgertilidighan bolimiz! bir deqiqidila... eng axirqi kanay chélinganda özgertilimiz; chünki kanay chélinisa, ölgenler chirimes hayatqa tirildürüldü....**»

«1Tés.» 4:16 «**Chünki Reb Özi bir perman towlishi bilen, bash perishtining awazi we Xudaning yangratqan kanay sadasi ichide asmandin chüshidu we Mesihde bolghan ölgenler awwal tirilidu; andin tirik qalghan bizler ular bilen birge, Reb bilen hawada körüshüsh üçün, bulutlar arisigha élinip kötürülmiz; we shuning bilen biz Reb bilen menggü birge bolimiz**»

«Zek.» 14:3-6 «**...we Perwerdigar chiqip shu yat eller bilen urushidu... Uning putliri shu küni Zeytun téghida turidu.. siler Yehuda padishahi Uzziyaning künliride bolghan yer tewreshte qachqininglardek qachisiler... Shu küni nur toxtap qalidu..**»

Shu waqitlarda: —

- (1) Xudaning tallighanliri yighilidu; kanay chélinidu («Wehiy»diki «yettinchi kanay» «1Kor.» 15:51de «axirqi kanay» dep atilidu).
- (2) Xuda Öz seltenitide höküm sürüşke bashlaydu.
- (3) Insanlarning umumiy soraq ishliri teyyarlinidu.

Altinchi péchet emdi Rebning dunyagha qaytip kélishige munasiwetlik ishlarni körsitidu. Yettinchi péchet bolsa (8:1) asmanda yérim saetlik sükütni körsitidu — buni soraq aldidiki ish dep qaraymiz. Yer yüzi shu chaghda körünmeydu. Biraq 8-babta xatirilengen sorundiki ishlar «yettinchi péchet»tin kéyin emes, belkim yettinchi péchettiki ishlardin ilgiri bolidu («**..we men qarisam, mana....**»). Inchilik bilen qarisaq, sorun altinchi péchettin ilgiriki mezgilde (belkim ilgiriki üç yérim yilda) bolidu. U 5- we 6-péchet ariliqidiki waqitni, shundaqla 6-péchettiki bezi ishlarni öz ichige alidu.

Eger birinchi töt péchet we Rebbimizning «Matta» 24-babtiki töt weqe («saxta peyghemberler we saxta Mesihler», «urushlar» «acharchiliqlar we yer tewreshler» we «wabalar») toghruluq bayani derweqe oxshash ishlarni körsetken bolsa, («**Bu ishlar tughutning béshidiki tolghaq azabliri, xalas**») emdi bu jazalar yer yüzide alliqachan bashlanghan hem hazir ularni körmektimiz. Derweqe öz dewrimizde bu ishlarning éghirlishish we tézlishish weziyiti körünmekte; saxta peyghemberler, özini Mesih dewalgchularning sani, dunya boyiche bolghan urushlarning sani, acharchiliq we (zamaniy tibatchilikning tereqqiyati bolghini bilen) wabalardin ölidighanlarning sanining yéqinqi yüz yilda ilgiriki barliq tarixta xatirilengen

sanlardin köptur. Yéqinqi yüz yilda bolghan yer tewreshler ilgiride xatirilengen hemme yer tewreshlerdin köp bolghan. Shunga hazir pütün dunyadiki étiqadchilargha chüshidighan intayin zor ziyankeshlik waqti aldida turimiz: «**Kishiler silerni tutup, azab-oqubetke sélip óltüridu, méning namim wejedin pütkül eller silerdin nepretlinidu**». Lékin shuning bilen teng: «**Barliq ellerge agah-guwahliq bolsun üçün, Xudaning padishahliqi heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu**» («Mat.» 24:9, 14)..

7-bab — Keynige qarash — «dehshetlik azab-oqubet»tin chiqqan méwe (hosul)

Awwal Yuhanna Israilning on ikki qebilisidin bolghan «144000» kishini köridü. Ular Xuda teripidin alahide tallangan we alahide qoghdilidighanlardin bolsa kérek. Ular Xudaning alahide iltipatigha érishken we «**tunji hosulning méwisi**» dep atalgachqa (14:1-5), biz ularni desleptiki jamaettikilerni körsitidu, déyishke mayilmiz. Chünki eslide özlirini Xudaning meqset-muddialirigha shertsiz béghishlighanliqi üçün, biz бүгүнкү күндини Xudaning söz-kalamini anglashqa nésip bolduququ? Halbuki, bezi alimlar ular yette yilliq «dehshetlik azab-oqubet»ning qorqunchluq waqitlirida xush xewerni ellerge yetküzgüchi alahide bir guruppa bolidu, dep qaraydu. Undaq bolsa, némishqa ular «**tunji hosulning méwisi**» dep atilidu? Töwende mumkinchilik bolghan bir jawabni tilgha alimiz, lékin bizning pikrimiz yenila yuqiridikidek bolidu.

U ishtin kéyin Yuhanna mundaq bir sorunni köridü: «**Her el, her qebile, her millettin bolghan, her tillarda sözlshidighan san-sanaqsiz zor bir top xalayıq textning we qozining aldida turatti; ularning hemmisige aq ton kiydürölgen**». U ularning salahiyitini sorighanda: «**Bular dehshetlik azab-oqubetni béshidin ötküzüp kelgenlerdur. Ular tonlirini qozining qénida yuyup, ap'aq qilghan**» jawaben éytilidu.

«Dehshetlik azab-oqubet» peqet «axirqi yette yıl»liq bolsa némishqa Yuhannagha («dehshetlik azab-oqubettin chiqqan») bu bir top kishilerla körsitilidu? Ularining aldida étiqad qilghuchilar yoqmidi? Oyirimizche, bu zor bir top kishilarning körsitilishining sewebi, xush xewerning dehshetlik qiyinchiliqqa yüzlinishi bilen shularda, yeni shu «mol hosul»da axirqi eng chong netijisi we ghelibisi ayan qilinidu. Muxlislarning san-sanaqsiz köp bolushi ilgiriki dewrlerdiki mömin bendilerni (shundaqla bizlernimu) xush xewerning xizmitide ching turushqa righbetlendüridu. Gerche «uruq chéchish»qa yer qattiq we hawa soghuq bolsimu, axirqi hosul «san-sanaqsiz» bolidu. Bu kishilarning éghir azab tartqanliqi «**Xuda ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu**» dégen ishtin körünidu. «**Bular dehshetlik azab-oqubetni béshidin ötküzüp kelgenler**» dégen jümlidinmu körüniduki, ulardin köp qismi u waqitta Xudaning yolida öltürölgen. Mushu sorunda ular «tirilgen yéngi tenliri»de bolup, «textning aldida turidu» — shunga biz mushu sorunni «dehshetlik azab-oqubet»tin kéyin bolidu, shu mezigilning bir netijisi (Xuda aldidiki eng muhim netije)ni körsitidu, dep qaraymiz.

«Dehshetlik azab-oqubet»ning bu ikkinchi yérini zor ziyankeshlik we étiqadchilar qurban bolghan mezigil ikenlik töwendiki seweblerdin körünidu, yeni: —

- (1) Yuqiridiki 6:11-ayettiki sözlarning menisidin;
- (2) Rebbimizning «Mat.» 24:9-13de xatirilengen, shu chaghdiki ziyankeshlikning ilgiri körölüp baqmighan derijide bolghanliqi toghruluq sözliridin;

- (3) «Wehiy»de kéyin körüngen diwining insanlarga öz belgisini qobul qilishqa ishletken bésimidin (ademler qobul qilmisa barliq insaniy hoquqliridin mehrum bolidu);
- (4) 12:27de, «Ejdiha»ning Israildiki «qaldi»gha tégelmeydighanliqini bayqighandin kéyinki ghezipping netijisidin;
- (5) «Dan.» 7:21-22de we kéyinki ayetlerde xatirilengen, «Dejjal» toghruluq wehiylerdin körgili bolidu.

8-9-bablar — «Yette kanay»

8:3 Yette kanayning chélinishi bolsa «altun xushbuydan»ni tutqan perishtining xushbuyni «**muqeddes bendilerning dualiri**»gha qoshup sunushi bilen baghliq bolidu. Bu dualar belkim 6:10de körsitilgen «**qurbangah astidiki muqeddes bendiler**»ning dualirigha oxshash bolushi mumkin — ikki jayda körsitilgen dualarning netijisi oxshashla Xudaning jazalirining tökülüshi bolidu. Xudaning jazasi chühsun, dégen bir dua «yéngi ehde»ge muwapiq duamu? Bizge «**Düşmenliringni söygin, ular üçün dua qil**» dep emr qilinghan emesmu? Biraq Xudaning «chong sewri» bolsa «cheksiz sewr» emes. Xudaning asiyliq qilghuchi insaniyetke körsetken uzun sewr-taqiti bir kün bolmisa bashqa bir kün chékige yétidu. Ashu waqitlarda Xudaning iradisige muwapiq bolghan dua bolsa axirda insanlardiki asiyliqlarning jazalirini tileydighan dua bolidu.

Hécbolmighanda perishtilerning kanayni chélishliri we munasiwetlik tökülgen jazalar (bu jazalar «menggülük jazalar» emes, belki yenila «terbiyilesh jazaliri hésablinidu) qurbangahdiki dualar teripidin bashlanghan bolsa kérek. 6:9-11diki «5-péchet» waqtida, mömin bendilerge, qisas waqti kelmidi, kütüş kérek déyilidu. Mushu ayetlerge qarighanda, bu kütüş waqti hazir toshiti — démek, Xudaning öltürüldighan mömin bendilirining sani toshqan bolup, éghir ziyankeshlik waqti axirlashti, emdi Xudaning jazaliri barghanséri éghirlashqan halda chüshidu. Shunga biz bu «yette kanay»ning waqti «dehshetlik azab-oqubet»ning yette yilining axirqi yérimida kélidu, dep ishinimiz. Mushu yerde «kanaylar»ni tepsiliy tehlil qilmay, peqet munasiwetlik weqeler toghruluq chüshenchimizni töwöndikidek bayan qilimiz: —

(1) «Kanaylar» xushbuydandiki choghlar yer yüzige tashlinishi bilen bashlinidu — netijide «**awazlar, güldürmamlar, chaqmaqlar we yer tewresh**» bolidu. Bu ishlar belkim kanaylardiki weqelerning bashlinishi, shundaqla «dehshetlik azab-oqubet»ning ikkinchi yérimining bashlinishimu bolushi mumkin («Dan.» 9:24-27diki izahatlarni we ««Daniyal»din alghan sawaqlar»da «yetmish yette» toghruluq izahirimiznimu körüng). «Yette kanay»ning «yette péchet»ning waqit tertipi boyiche egiship kelmeydighanliqigha ispat keltürüş üçün biz peqet üçinchi kanayning netijisi «**Asmandin chüshidighan, sularni achchiq qilidighan «kekre» isimlik yultuz**» bolidu, dep körsitimiz. Bu ish choqum altinchi péchettin ilgiri bolidu, chünki shu péchet échilghanda «**Asmandin barliq yultuzlar chüshidu**».

Qiziq bir ish shuki, sabiq Sowét Ittapaqidiki étiqadchilar «Chérnobil yadro istansisidiki weqe»ni «kekre» dégen yultuz bilen munasiwetlik bolghan bu bësharetning bir emelge ashurulushi» dep qaraytti. Ukrain tilida «Chérnobil»ning menisi «kekre» dégen menide. Yuqirida bayqighanimizdek, nurgun bësharetlarning «toluq emelge ashurulush»idin burun daim «kichik emelge ashurulush»liri bolidu.

«Wehiy»

Tötinchi kanaymu (kün, ay we yultuzlarning üchtin bir qismi qarangghulushidu) altinchi péchettin ilgiri bolushi kérek. Chünki altinchi péchette «**Kün toluq qarangghulushidu, ay qangha aylanidu, yultuzlar asmandin chüshidu**».

Muqeddes Kitabta 7 nerse yaki weqe bezide «4+3» (töt qoshulghan üç) sheklide bölünip bayan qilinidu. Mesilen, «péchetler»ning aldinqi tötide «töt atliq», kéyinki üçide «dehshetlik azab-oqubet» bayan qilinidu. Kanaylarmu shundaq. Axirqi üç kanay «üch way»mu dep jakarlinidu. Kéyinki azablar téximu éghir derijide bolidu (ibranij tilida «way»ning asasiy menisi «lenet oqulghan» yaki «qarghalghan» bolidu).

Beshinchi kanay —birinchi «way». Bashqa bir yultuz asmandin yerge chüshidu. Yultuzning melum shexs ikenliki körünidu (12:4, «Zeb.» 147:3, «Ayup» 38:7de yultuzlar perishtiler yaki perishtilik küchke baghliq körünidu). «Halaket» isimlik perishte peyda bolidu, u belkim qarangghuluqqa tewe perishtidur. Chéketkidek janiwarlar hangdin chiqidu, ular hasharet sheklidiki jinlarmu? Ulargha herqandaq yéshil nersige ziyan yetküzüsh cheklinidu. 1-kanayda barliq yéshilliq köyidu; shunga mushu yerde yéshilliq qaytidin ösüshke bashlidi, dégen xulasige kélish kérek.

Shu ayetlerdin yene bayqaymizki, barliq jinlar yaki napak rohlar hazir yer yüzide yürmeydu; beziliri hazirche solanghan halda turidu.

Altinchi kanay — ikkinchi «way». 12-ayette yene tekitlinidu.

200 milyon kishilik qoshun. Ular kimler? Beziler ularni Jonggu yaki Hindistanning qoshuni dep qaraydu; biraq ularning qiyapitidin qarighanda, ular insanlarning qoshuni emes, belki sherqtin chiqqan birxil «jinliq waba» bolushi kérek. Ular élip kélidighan wabadin körimizki, insaniyetning köpi «barsa kelmes» halgha, yeni towa qilmaydighan derijige yetken; gerche wabaning Xudadin kelgenlikini bilgen bolsimu, ular yenila towa qilmaydu (9:20-21).

Shuni dep ötimizki, Tewrat we Wehiydiki köp bësharetlerde tilgha élinghan qorallar zamaniyiy qorallar emes, belki qedimki qorallardur. Biz jezm qilalmisamqu, axirqi zamandiki wabalarin biri «pen-téxniki» urushni chekliyelişi mumkin dep oylaymiz (emeliyette matorlardek türlük addiy élékr yolliri, jümlidin barliq komputérlar birla magnétliq zerbe dolqunida asanla kardin chiqirilidu. Undaq zerbe dolquni yadro partlashtin, quyashning «partlash yalquni»din peyda bolushi mumkin).

Mushu ayetlerdinmu insaniyetning qalghan qismining yenila jinlarga yaki altun, tuch yaki tashtin yasalgan butlarga choqunushqa baghlanghanliqi éniq körünidu. Rosul Pawlusning déginidek «**Kishiler Xudani bilishni ret qilsa, Xuda ularni türlük exmeqlikke tapshuridu**» («Rim.» 1:19-32, we «2Tés.» 2:7-12ni körüng). Eger bu mezgil «dehshetlik azab-oqubet»ning ikkinchi yérimi bolghanda, bundaq butpereslik (belkim Babilning tesiri bilen, 17-18-bablarni körüng) diwige bolghan choqunush bilen teng bolushi mumkin.

Altinchi kanaydiki Efrat deryasida baghlanghan «töt perishte»ning boshitilishi (kéyin 16-babtimu teswirlengende) sherqtin kélip Efrat deryasidin ötidighan qoshun bilen baghliqtur.

10-bab — Yettinchi kanayning chélinishqa hazirlinishi — Yuhannagha tapshurulidighan «kichik oram yazma»

«**Xudaning siri tamamlanib emelge éshishi**»ning aldida, yettinchi kanayning tonushturulushigha (7-ayet) az qalghanda Yuhannagha kichik bir oram yazma tapshurulidu; u buni yéyishi kérek idi (11-ayet). Shuning bilen uninggha «**Sen yene köp milletler, eller we her xil tillarda sözlshidighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim**» déyilidu. Bu bésharetler (11-18-bablar) ötmüshitki bezi ishlar we 19-babqiche bolghan ariliqtiki waqitlar toghruluq jamaetke zörür bolghan bashqa wehiylerni öz ichige alidu. Peqet 19-babtila «**Xudaning siri emelge ashurulidighan**» axirqi ewjige chiqqan sorun bizge ayan qilinidu.

11-bab, 1-ayet

Yuhannagha ölchem hasisi tapshurulushining meqsiti (Ezakiyal peyghemberge tapshurulghandek, «Ezakiyal» 40-bab): «**Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurbangahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölgichin**». Mushu sözlerge qarighanda «dehshetlik azab-oqubet» waqtida Yérusalémda yene bir jismani ibadetxana we qurbangah qurulusi mumkin (Wehiy bérilgen waqtida Yérusalémdiki ibadetxana alliqachan Rim impériyesi teripidin miladiye 70-yili asasen weyran qilinghanidi). Yene kélip közde tutulghan bésharettiki ibadetxanining ichki bölümige kirgenler Xudagha sadıq bolidighanlardan bolsa kérek. Yuhanna ularni ölgichimu? Ölgichidi, dep oylaymiz, lékin uzunluq-kenglik bizge éytilmaydu. Némishqa? We némishqa «**ibadetxanining tashqirıqi hoilisini** (bulghanghanlıqı tüpeylidin) **ölgichimey qoy**» déyilidu? Bu ish belkim Xudaning Yérusalémda yéngidin qurulidighan shu ibadetxanining ichki qisimlerini deslepte qoghdıyidighanlıqini körsitishi mumkin. Héchbolmighanda rohiy düshminimiz bizning Xudagha ibadet qilishitki sirtqi ipadilirimizni bezi waqitlarda chekliyelisimu, Xuda ichki dunyayimizda Özige ötküzüliwatqan ibaditimizge héchqachan héchkimning chek qoyushigha yol qoymaydu.

Bu yéngi ibadetxana toghruluq «Ezakiyal»diki «qoshumche söz»imizdin neqil keltürimiz: —

«Israiliyede turuwatqan Yehudiy xelqining az dégende 1950-yıllardin béri yéngi bir ibadetxanini qaytidin qurush chértyozhi we ibadetxanining eslidiki yéride qaytidin qurbanlıqni qilish pilani bolup kelgen. Anglishimizche ular qurmaqchi bolghan ibadetxanining chértyozhi Ezakiyalning 40-44-bablırigha asaslanghan. Lékin Zion téghining (taghning búgünki tüzülüşige qarighanda) Ezakiyal körgen ibadetxanini qurghudek yéri yoq, we qurulusqa bashqa tosalghular bar. Lékin ishinimizki, ular bir ibadetxanini quridu. Chünki Tewrat we Injilda, dejjalning axirqi zamanda «ibadetxanini igiliwélishi» we shu yerde öz yirginchlik mebudini tiklish toghruluq bésharetler bar («Dan.» 9:27, 12:11, «Mat.» 24:15, «2Tés.» 2:1-11ni körüng).

Bu ibadetxana belkim dejjalning qoli bilen weyran bolidu; Eysa Mesih dunyagha qaytip kelgende yer yüzi üstige ming yil höküm sürüşhi («Weh.» 20:1-7)ning deslipide Ezakiyal körgen bu yéngi ibadetxanini quridu dep ishinimiz».

Biraq mushu yerde: «Yérusalémda üçinchi bir «ibadetxana» qurushning néme hajiti bar? Néme ehmiyiti bolsun? Uning qurulusi Xudaning iradisige muwapiqmu?» dégendek muhim

soallarni qoyushqa toghra kélishi mumkin. Chünki Injilda bizge tapshurulghan éniq telimler boyiche, Xuda «insan qolliri bilen yasighan ibadetxanilar»ni tashlap, Özige étiqad qilghan insannardin terki b tapqan dunyawî jamaetni «tirik, heqiqiy ibadetxana»si qili b, Öz shan-sheripini uninggha amanet qilghan. Halbuki, Uning qedimki xelqi bolghan Yehudiylar (Xudani bilmigen halda) Uninggha yéngi bir ibadetxana qurup, u yerde qaytidin qurbanliqlarni sunushqa bashlisa ish qandaq bolidu? Ésimizde barki, Mesih yer yüzide xizmette bolghan waqitta Yérusalémde bir ibadetxana bar idi. Bu ibadetxana hem butperes bolghan, chirikliship ketken rezil padishah Hérod teripidin qurulghan, shundaqla öz xiyali boyiche ijad qilghan bezi nersilerni qoshqan bolsimu, Eysa yenila uni «Xudaning ibadetxanisi» dégen nam bilen étirap qildi. Mesilen, U: «**Xuda, «Méning öyüm barliq eller üçün duaxana bolidu**», dédi» dep, xanini öz pulperesliki bilen bulghighanlarni eyibledi («Mar.» 11:17). Ishinimizki, Yehudiy xelqi kelgüsude oxshash yolda, yeni Xudani tonumighan we Uning emrisiz halda shu üçinchi ibadetxanini quridu. Shuning bilen ibadetxana Uning nami bilen chétishliq bolidu we del shu sewebtin «dejjal» (diwe, «Mesihning reqibi») uni özining ibadetxanisi qilmaqchi bolup, uninggha «yirginchlik nomussizliq»ni (adamlarni özi ge choqundurghudek namelum bir nerse yaki ishni) salidu. Shundaq bir yol bilen diwe özi ni Xudaning ornigha qoymaqchi bolidu («Dan.» 9:27, 12:11, «Mat.» 24:15, «2Tés.» 2:1-11). Bizningche del mushu ishlar tüpeylidin, bolupmu Öz nami dunyadikilerning neziride ibadetxana bilen baghliq bolghachqa, Xuda bu xanini «Méningki» deydu we axir bérip uni bulghighanlarni qattiq jazalaydu.

2-ayette xanining sirtqi hoylisi «**yat ellerge 42 ayghiche tapshurulghan**» déyilidu. Bu sözler yene Rebbimizning: «**«Weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq» «muqeddes bir jay»da turidu**» dégen sözlirini bizge eslitidu («Matta» 24-babta). Mushu yergiche bu «weyranchiliq» peqet «sirtqi hoylida» bolidu; lékin rosul Pawlus bizge: «**«Gunahiy adem**» (dejjal, diwe) ... **Xuda dep atalghangha yaki kishiler choqunidighan herqandaq nersilerge qarshi chiqip, özi ni hemmisidin üstün qili b körsitidu; u shundaq qili b Xudaning ibadetxanisisida** (Uning «muqeddes jayi»da) **olturuwélip, özi ni Xuda dep körsitip jakarlaydu**» dep telim béridu. Bu sözler ge qarighanda, dejjal «nomussizliq»ini awwal «sirtqi hoyla»gha, andin axirida ichki «muqeddes jay»gha sélishi mumkin. Dejjalning bashqa nechche ishliri 12-13-bablardimu körüli du.

3-6-ayette, towa qilish kéreklikini jakarlaydighan bu ikki guwahchining qabiliyetliri Musa we Ilyas peyghemberlerningki bilen oxshishidighan bolghachqa, bezi alimlar ularni del shu ikki peyghember dep qaraydu. Tewrattiki bésharetler ge we Rebbimizning sözi ge asaslanghanda («Mat.» 17:11-12, «Mar.» 9:11-12) Ilyas peyghember qaytip kélishi muqerrer. Ular «**Pütkül yer yüzining Rebbi**» aldida turidighan «**ikki zeytun derixi**» bolidu. Hagay we Zekeriya peyghemberler öz dewride shundaq idi («Zek.» 4:1-7) (mushu yerde éytip ötimizki, Tewratta, «**Pütkül yer yüzining Rebbi**» déyilgen bolsa, Xudaning guwahliqi Israil zéminida bar bolidu. Eksiche, Xuda «ershtiki Xuda» déyilgende, Xudaning guwahliqi Israil zéminidin yoqap ketkenlikini, zéminidin sirtida turghanliqini körsitidu. 13-ayetni körüng).

Bu ikki guwahchining sularni boysunduridighan qudriti bar, shunga ular yürgüzidighan jazalar déngizgha ziyan yetküzidighan «ikkinchi kanay» bilen munasiwetlik bolushi mumkin; «sular» dégen söz 8:10de déngizni emes, belki derya-bulaqlarni kürsitidu; lékin «sular» bulghanghan bolsa, ular déngizgha éqip chüshüp unimu bulghishi mumkin.

13-ayette körsitlgen yer tewresh «yettinchi kanay» yaki «yettinichi chine»ge baghliq «qattiq yer tewresh» emes (16:18).

«Wehiy»

15-ayette «**yettinchi kanay chélinidu**» — qaytilaymizki, «yettinchi kanay» zamanning oxirini körsitidu. Buninggha 15-19-ayetler ispat béridu, chünki «**Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz we uning Mesihining padishahliqi boldi, u ebedil'ebedgiche höküm süridu**» (19:6nimu körüng).

19-ayette Xudaning ibadetxanisi échilidu (u ibadetxana ershte, yerde emes, 7:5, 14:15-17, 15:5-6, 16:1, 17nimu körüng); «ehdisining sanduqi», yeni Öz huzuri olturghan jayi körünidu. Bu ishlarni del Reb Özi yer yüzige qaytip kéley dégen waqittiki alametler, dep qaraymiz. «Yettinchi chine» bilen baghliq ishlar bulargha oxshashtur (16:17-21).

Shunga «yettinchi kanay»diki axirqi ishlardiki waqit del «altinchi péchet»tiki axirqi ishlardiki waqittur, yeni «**Ularning** (Xudaning we Kozining) **dehshetlik ghezipi kelgen küni**»ge oxshash waqittur. «Yettinchi chine»diki ishlarning oxshash shu waqit bolsa kérek (16:17-21).

12-14-bablar

Mushu bablarda alemning apiride bolghandin bashlap Mesihning dunyagha qaytip kélishigiche ariliqtiki tarixning bezi sirlirini bizge ashkare qilinidu. Bu sirlar «Wehiy»de alliqachan körsitilgen bolup, axirqi zamandiki muhim weqeler bilen zich munasiwiti bar. Bu bablardimu Daniyal peyghember we Rebbimiz Özi éytqan ashu «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning néme ikenlik toghruluq xéli köp melumatlar teminlinidu.

1-ayet — ershte körüngen ayal — bizningche bu ayal «heqiqiy Israil» — yeni «qaldi»ni bildüridu. U «oghul bala»ni tughidu. Kéyin «oghul bala» toghruluq «**Ellerni tömür hasa bilen bashquridu**» déyilgechke, u choqum Eysa Mesihning Özidur. Shunga ayal Mesihni tughqachqa, «jamaet» bolalmaydu, belki Israil bolsa kérek.

2-6-ayetler — bu ayetlede alem apiride bolghan waqtidiki bir weqe — Sheytanning eslidiki ershte Xudagha qarshi kötürgen isyani körsitilidu. Ayetlerge qarighanda u chaghda u özi bilen perishtilerning üçtin birini yer yüzige tartip ekiliwalghanidi. Bu ayetlerdin yene, Eysa Mesihning tughulushining «arqa körünüshi»nimu körimiz. Hérod padishah Eysani öltürmekchi bolghan chaghlarda eslide Sheytanning qorali idi. Kéyin, «oghul bala» Xudaning yénigha kötürülidu — buni Eysaning asmangha kötürülüşhi, dep qaraymiz. Buningdin kéyin «ayal» «chöl-bayawan»gha qachidu, shu yerde 1260 kün (üch yérin yil) alahide quwwetlinidu. Bu waqit «dehshetlik azab-oqubet»ning birinchi yérimimu? — töwendiki söhbitimizni körüng. Bu qiyas toghra bolsa emdi Rebbimizning asmangha kötürülüşhi (Israil teripidin chetke qéqilghandin kéyin) we «dehshetlik azab-oqubet»ning bashlinishi (Israildiki «qaldi» qaytidin Xudaning alahide bashpanahi astigha kiridighan waqit) ariliqidiki waqit «mewjut bolmighandek» ötüp ketkendek qilidu. Daniyal peyghember aldin'ala éytqan «yetmish hesse yette waqit» ichidiki «69 yette waqit» Rebbimizning azab-oqubetliri bilen tügep, «dehshetlik azab-oqubet» («yetmish hesse yette» ichidiki axirqi «yette waqit») bilen qaytidin bashlinidighan bolsa, bu del kütkünimizdek bolmamdu? Hazir biz qaytidin Daniyalning shu bésharitige qarayli: — «**Bu atmish ikki «yette waqit»** (62+7=69) **mezgili ötkendin kéyin Mesih üzüp tashlinidu, Uningda héchnerse qalmaydu. Kelgüside bolidighan emirning** (Rimning emirining) **xelqi bu sheher bilen muqeddes ibadetxanini gumran qilidu. Bu aqiwet kelkündek bésip kélidu; axirighiche jengler dawamlishidu; u yerde bolidighan weyranchiliqlar békitilgendur**» («Dan.» 9:26)

«Wehiy»

Mushu yerde Yérusalémning weyran qilinishi we Yérusalém shehirige, shundaqla Yehudiy xelqining bëshigha kéyin chüshidighan nurghun qiyinchiliqlar aldin'ala éytilidu. Andin biz biraqla sekrep «yetmishinchi yette waqit»qa ötimiz. Shu waqitta **«kelgüside bolidighan emir»** yene peyda bolup Yehudiy xelqi bilen bir ehde tüzidu. Bu ehde ularning bixeterlikige, shundaqla yéngidin qurghan ibadetxanida ibadet qilish erkinlikige kapalet bérishi mumkin, dep oylaymiz: —

«U emir Xudaning xelqining köp qismi bilen axirqi bir «yette waqit»ta dostluq ehdinamisi tüzidu, lékin bu «yette waqit»ning yérimigha kelgende u ibadetxanidiki qurbanliq we ash hediyeleini sunushni emeldin qalduridu. U chaghda weyran qilghuchi «yirginchlik nomussizliq» muqeddes ibadetxanining eng égiz jayigha qoyulidu. Taki balayi'apet, yeni Xuda békitten külpet weyran qilghuchining bëshigha yaghdurulghuche shu yerde turidu» (9:27)

Tehlilimiz toghra bolsa «dehshetlik azab-oqubet»ning yette yili del mushu ehdining tüzülüshi bilen bashlinidu. Bu ehde «xelqining köp qismi» bilen tüzülidu démek, uninggha qoshulmaydighan az bir qismi bardur. Shuning bilen «ayal» belkim mushu chöl-bayawangha qéchip 1260 kün turghan, dejjalning ehdisige esla qoshulmighan «qaldi» bolushi mumkin. Bu ishqa we 13-16-ayetlerdiki bësharetlerge qarighanda, Israildin bolghan «qaldi» wetinidin qéchishqa mejbur bolidu, lékin shundaq qilsa, Xudaning bashpanahliqi astida qalalaydu. Dejjalning ehdiside yoshurun bir shert bolushi mumkinki, Mesihke egeshken Yehudiylarning Israil zéminida turushigha ruxset bolmaydu. Qiziq bir ish shuki, hazir Israiliye hökümiti öz zéminigha olturaqlashmaqchi bolghanlarga del mushundaq shert qoyidu. Düşmenning meqsiti ularni yoqitish bolsimu, ular Xuda teripidin alahide qoghdilidu. Qachqanlarning mexsus bir jaygha qachidighanliqi (miladiye 70-yili Yehudiy étiqadchilar Iordaniyediki «Pelle» shehirige qachti we shuningdek bixeter boldi) yaki Yehudiy emes étiqadchilar bilen yoshurunidighanliqi téxi éniq emes.

Emdi 7:14 we 14:1de éytilghan 144000 mushu «Xudaning qaldisi» yaki uning bir qismimu? Buninggha biz téxi jawab tapalmiduq.

Sheytan «ayal»gha tégelmey qélip derghezep boldi we **«uning (ayalning) qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan perzentliri bilen jeng qilghili ketti»**. **«Uning qalghan nesli»** bolsa del Yehudiy emes bolghan jamaetler, dep qaraymiz. Shuning bilen «dehshetlik azab-oqubet»ning birinchi yérimining bëshidimu jamaetke qarshi zor bir ziyankeshlik kötürilidu.

7-9-ayetlerde yuqiridiki ishlar bilen munasiwetlik bolghan «ershtiki urush» teswirlinidu. Mikail we perishtiliri ejdiha bilen jeng qilidu, Sheytan yerge tashlinidu. Gerche Sheytan ghezipi tüpeyldin yer yüzidikilerge «way» dégen bolsimu, ershning neziride bu xushalliq ish boldi; chünki qisqa waqittin kéyin Xudaning mömin bendiliri mirasigha érishidu.

Bu ishlarning yene Daniyal peyghemberning bësharetliri bilen éniq munasiwetlik ikenlikini körimiz: — **«U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi ulugh emir» Mikail mey dangha chiqidu. Bir azabliq mezgil bolidu; yurt-dölet barliqqa kelgendin buyan, shundaq chong balayi'apetlik waqit bolup baqmighan. Biraq shu chaghda xelqing qutquzulidu; ularning ichidiki nami hayatliq deptirige pütülgenlarning hemmisi nijatliqqa érishidu» («Dan.» 12:1-2).**

13-bab, 1-7-ayetler

13-babtiki izahatimizda körsetkinimizdek, Eysa Mesih Xudaning del «obrazi we oxshashliqi» bolghandek diwe del Sheytan («ejdiha»)ning «obrazi we oxshashliqi»dur.

17:1- we 15-din we «Yesh.» 57:20din oqughinimizdek, «sular» yaki «déngiz» azdurulup qaymaqturulghan yer yüzidiki ellerge daim wekillik qilidu. Déwe Mesihni dorap uning salahiyitige érishish üçün, hetta «ölümdin tirilgendek» körünidu. Diwige «**kupurluq sözleydighan bir éghiz**» bérilidu, shundaqla yene «42 ay»ghiche «dawamlishish»qa hoquq bérilidu. Shuning bilen biz shundaq qaraymizki: — «Dan.» 9:27de éytilghandek diwe Israil bilen ehdisini buzup, özining heqiqiy salahiyitini ashkarilaydu. Shu chaghda u Yérusalémdiki ibadetxanidin paydilinip, özige ibadet keltürüş üçün shu yerde «yirginchlik nomussizliq»ni berpa qilidu. «**Uning muqeddes bendilerge qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kélishige yol qoyuldi. Her qebile, her millet, her xil tilda sözlshidighan ellerge hökümraniq qilish hoquqi bérildi**» (13:7). Shuning bilen diwe pütkül dunyaning dégüdek impératori bolidu, we oxshash waqitta jamaetke téximu küchlük ziyankeshlik qilishqa bashlaydu. Étiqadchilarning köp qismi shu chaghda öltürülüşü mumkin.

Bundaq ishlar «Dan.» 7:23-26-ayetlerde ayan qilinghinigha oxshash: — «**Tötinchi mexluq kelgüsi dunyada bash kötüridighan tötinchi padishahliq bolup, u bashqa herqandaq padishahliqlargha oxshimaydu. U pütün dunyani yutup, pütün yer yüzini ayaq asti qilip, kukum-talqan qilidu. On münggüz bolsa, bu padishahliqtin chiqip hökümraniq qilidighan on padishahdur. Kéyin yene bir padishah meydangha chiqidu u iliriki padishahlargha oxshimaydu; u üç padishahni aghdurup tashlaydu. U Hemmidin Aliy Bolghuchigha qarshi kupurluq sözlerni qilidu hemde Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirini halsizlanduridu. U kaléndarni we héyt-ayemlerni we muqeddes qanunlarni ózgertiwétishni qestleydu. Xudaning muqeddes bendiliri «üch yérim waqit» (üch yérim yil) uning hökümraniqigha tapshurulidu.**

Andin kéyin Xudaning soti échilidu, buning bilen uning idare qilish hoquqi tartiwélinip, menggülük üzül-késil yoqitilidu.»

Bu ayetlerge qarighanda «diwe impériyesi»ning on padishahliqi «dehshetlik azab-oqubet»lik mezgilning del otturida «berq uridu», we shu waqittin bashlap ochuq kupurluqi bashlinidu.

11-17-ayetlerde Qozigha oxshaydighan ikkinchi diwe peyda bolidu. Bu diwining wezipisi «**birinchi diwining hoquqigha ige**» bolup, «saxta peyghember» bolup, türlük möjizilik alametler arqiliq barliq insanlarni birinchi diwige ibadet qildurushtin ibaret bolidu. Shuning bilen saxta bir «üch bir gewde» peyda bolidu — Xudaning ornini almaqchi bolghan ejdiha, Oghulning ornini almaqchi bolghan, ejdihaning «obrazi» bolghan diwe we ulargha ibadet keltürmekchi bolghan, Muqeddes Rohning rolini doraydighan «saxta peyghember» bar bolidu.

«**Diwining but-heykili**» — bizningche del Daniyal körsetken «yirginchlik nomussizliq». «**Eqil-parasiti barliki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun**» — emdi buni qilish üçün qandaq «héket» kérek bolidu?

«Wehiy»ning eng deslepki oqurmenliri üçün bu héchqandaq qiyin ish bolmaydu. Chünki hem Grékler hem Ibraniylarning héchqandaq ayrim reqem sistémisi bolmighachqa, melum sannı bildürüş üçün herplerni ishlitetti. Bundaq sistémida Grékche élipbening birinchi herpi «alfa» bolsa 1ni bildüretti, ikkinchi herp «béta» bolsa 2ni bildüretti....

«**Uning ismining reqimi**» addiy puqralar köp yerlerde öz ismidiki herpler bildürgen «san»ni bir-birige qoshup, yighindisini öz dostlirigha éytip béretti; bu reqem «mexpiy shifir» süpitide dostlar arisida öz ismigha wekillik qilatti. Mesilen, arxéologlar kolap chiqqan qedimki sheher Pompeydiki öylerning tamlirida mundaq pütükler tépilidu: «132 513ni söyidu». Öz ismining reqimi 513 ikenlikini bilgen qiz bundaq pütükni körse, derhal barliq yigit tonushlirining ismilirini qizghin hésablashqa kirishetti!

Dejjal peyda bolghanda ishinimizki, uning ismi ibranıy yaki grék tilida ipadilengen bolsa, 666 dégen reqem chiqidu. Töwendiki jedwel bilen oqurmen buni özi hésabliyalaydu.

Yunan (grék) yéziqidiki herpler			
α	(alfa)	alpha	1
β	(béta)	beta	2
γ	(gamma)	gamma	3
δ	(delta)	délta	4
ε	(epsilon)	epsilon	5
(kona herp)	(digamma)	digamma	6
ζ	(zéta)	zeta	7
η	(éta)	eta	8
θ	(féta)	theta	9
ι	(iota)	iota	10
κ	(kappa)	kappa	20
λ	(lamda)	lamda	30
μ	(myu)	mu	40
ν	(nyu)	nu	50
ξ	(ksay)	shi	60
ο	(omikron)	omicron	70
π	(pay)	pi	80
(kona herp)			90
ρ	(ro)	rho	100
σ , ζ	(sigma)	sigma	200
τ	(taw)	tau	300

«Wehiy»

υ	(upsilon)	epsilon	400
φ	(fay)	phi	500
χ	(qay)	chi	600
ψ	(psay)	psi	700
ω	(oméga)	omega	800

Ibraniy tilidiki herpler

א	(alef)	aleph	1
ב	(bet)	beth	2
ג	(gimel)	gimel	3
ד	(dalet)	daleth	4
ה	(xé)	heh	5
ו	(waw)	waw	6
ז	(zayin)	zayin	7
ח	(xet)	cheth	8
ט	(tet)	teth	9
י	(yod)	yod	10
כ	(kaf)	kaph	20
ל	(lamed)	lamedh	30
מ	(mem)	mem	40
נ ן	(nun)	nun	50
ס	(sameq)	samech	60
ע	(ayin)	ayin	70
פ	(peh)	peh	80
צ	(tsadde)	tsadde	90
ק	(chof)	choph	100
ר	(resh)	resh	200
ש	(shén)	sheen	300
ת	(taw)	tau	400

«Wehiy»

Oqurmen Eysaning namini hisablab baqsun! Grék tilida uning ismi «ἰησοῦς» (Yésus) bolup, uningdiki herbler mundaq raqemlerni bildüridu: Iota = 10, éta = 8, sigma = 200, omikron = 70, upsilon = 400, sigma (bashqa shekilde) = 200. Yighindisi? (diqqet qilsingiz, Muqeddes Kitabta «8» dégen raqem köp yerlerde «molchiliq» yaki «tirilish» bilen munasiwetlik bolidu).

Muqeddes yazmilarda «7» bolsa haman Xudaning mukemmellikini bildüridighan yaki Uning mukemmellikini körsetken ishlarga baghlinidu.

«6» dégen raqem bolsa haman «insan» bilen baghliq bolidu. Adem'atimiz 6-künide yaritilghan; yene kélip «6» Xudaning mukemmellikini bildüridighan «7»din kem bolup, daim insanning özige tayinidighanliqi yaki insanlarning öz-özini kötürgenliki (tekebburluqi)ni bildüridu. Shunga «666» derweqe özini Xuda qilmaqchi bolghan melum bir insanning ismining eng muwapiq reqimi bolidu.

Shunimu éytip ötimizki, hazirqi zamandiki «tor» (Intérnét)ning ipadisi «www» bolidu. Ibraniy tilida «w» «waw», yeni 6-herp bolup, «www» ibraniy tilidiki ipadisi «666» bolidu. Kelgüside «tor» dejjalning qorali bolup qalamdu qandaq? Ishqilip bu raqemge qarap étiqadchilarning özlirini «tor»gha bek urup kétishtin sel pexes bolushigha toghra kélidu, dep qaraymiz.

14:1-5

— 144000 Israil xelqi yene peyda bolidu. Yuqirida, 7:4 üstide toxtalghanlirimizni körüng. Eger «tunji hosulning méwisi» dégen ibare «dunyawi jamaetning deslepki ezaliri»ni körsetmise, undaqta belkim, rosul Yaqup xétide: **«Bizler (étiqadchilar) Uning (Xudaning) yaratqan kainattiki hosulining birxil tunji méwisidurmiz»** («Yaq.» 1:18) dégen umumiy heqiqetni körsitishi mumkin (Tewrat dewride hosulning tunchi méwisi daim Xudagha atilishi kérek idi). Biz qaytidin tughulghan bolsaq, emdi yéngi hayatimiz **«yéngi asman, yéngi zémin»**ge kélishimizdin ilgiri yer yüzide **«tunji méwe»**dek ularning wekili we ispati bolidu.

Yene bir imkaniyet barki, bu 144,000 neper étiqadchilar 7:1de körsitilgen kishilerge oxshimaydighan bir türküm, yeni «Israil otturisdin chiqqan desleptiki jamaet»ni körsitidu. Ular Rebge bolghan sap dilliq sadiqliqi we söygisi «xush xewer»ning pütkül dunyagha tarqitilishining kem bolsa bolmaydighan halqiliq türkte idi. Shu terepte dewrdin-dewrgiche, biz pütqül dunyadiki barliq étiqadchilar ulargha qerzdarlarmiz («Rim.» 15:27ni körüng). Ularning bizge bolghan töhpsi tüpeylidin ulargha «pak ademler» we **«Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisi»** dep atilishi layiq emes?

8-ayette, ikkinchi perishte: **«Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi!»** dep jakarlaydu. Bu ish «yettinchi chine»ning axirqi netijisige oxshash bolidu (16:17-19). Biz 17-bab toghruluq bayanimizda buning üstide toxtilimiz.

9-ayette, üçinchi perishte kim diwige yaki but-heykilige choqunsa yaki uning belgisini qobul qilsa menggü qiynilidu, dep jakarlaydu. Bu xewer «dehshetlik azab-oqubet»ning axirida kélidu (Babil alliqachan gumran bolghan bolsa, ushbu xewer shu waqitta bolushi kérek). Mushu xewer bezi ademlerning téxi «diwining belgisi»ni qobul qilmighanliqigha ispat bolidu. Hetta bu ishlarni qilghan bolsimu, bu agah ular üçün diwining ibaditini tashlap towa qilish yoli téxi

«Wehiy»

barliqigha imkaniyet béremdu? Agah «hazirqi zaman»da bildürülidu — «**Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunuwatsa, uning tamghisin péshanisige yaki qoligha qobul qiliwatsa...**». Bu «ötkén zaman»da emes ipadenmigeçke, éytqan kishiler üçün towa qilish pursiti barmidu? Muqeddes Kitapta Xudaning héchqandaq mushundaq agahi bikar bolmaydu — démek, gerche kechürüm qilish pursiti tilgha élinmighan bolsimu, herdaim bar bolidu (mesilen, Yünüs peyghember Ninewe shehiridikilerge bergen agah). Biz peqet jennetke yetkendila jezm bileleymiz.

14:14-20de Reb Eysaning qaytip kelgen yene bir körünüşini körimiz. Bumu bizge shuni ispatlayduki, waqit «yettinchi chine»ning waqtidin kéyin bolidu. Yuhanna «Insan’oghligha oxshaydighan» birsining bulut üstide olturghanliqini köridü. U orghiqi bilen orushqa bashlaydu. Bu orma yaxshi orma, Insan’oghli Mesih Özi shexsen alidighan, yeni nijatqa érishkenlerdin bolghan orma dep qaraymiz («Mat.» 24:31ni körüng — bu waqit derweqe «**zamanning axiri**»).

Kéyinki orma perishte teripidin élinghan — Xudaning jazasini tartishqa bolghan orma. Qanning köplikige qarighanda, undaq qirghinchiliq yer yüzide bolup baqmighan.

Bizge hazir Xudaning «dehshetlik azab-oqubet»ning ikkinchi yérimidiki axirqi jazalirining köprek tepsilatiri melum qilinidu. Bu jazalar «yette chine» yaki «yette balayi’apet» dep atilidu.

15-16-bablar «Yette chine»din chiqqan «Yette balayi’apet»

Yuhannagha yene bir wehiy tapshurulghan, bu qétim «dehshetlik azab-oqubet»ning ikkinchi yérining axirida, Reb Eysaning qaytip kélishke az qalghan qisqa mezgildiki jazaliri toghruluq bolidu: —

«**Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni, yeni axirqi yette balayi’apetni tutup turghan yette perishtini kördüm (axirqi balayi’apet déyilishtiki seweb, Xudaning ghezipi bular bilen axirlashidu)**»

Omumiy jehettin éytqanda, «yette chine»diki jazalar «yette kanay»diki jazalarni ötkürleshtürshidu.

15:2-4 Mömin bendilirining bu küyining mezmunigha qarighanda waqit «dehshetlik azab-oqubet»tin kéyin bolidu, chünki bu waqitta küy éytquchilar diwe üstidin ghelibe qilghan we Xudaning hökümliri yer yüzide namayan qilinghan bolidu.

15:5-8 Bu «yette chine» biwasite ershtiki ibadetxanidin chiqidu — démek, jazalar Xudaning Özining jazaliri bolidu. Ilgiriki chüshürülgen balayi’apetlerdin beziliri Sheytanning öz rezil küchini qoyuwétishini öz ichige élishi mumkin idi.

16:2 «**Birinchi chine**» — diwige choqunghanlar üstide esheddiy yara peyda bolidu — diwe alliqachan ayan bolghachqa, bu weqe ikkinchi «1260 kün» ichide bolidu.

16:3 — «**Ikkinchi perishtining chinisi**» — déngiz qangha aylinip, déngizda barliq janiwarlar ölidü. Bu weqe «2-kanay» (déngizning üçtin biri qangha aylinidu)din kéyin bolsa kérek.

«Wehiy»

16:4-7 «**Üchinchi perishtining chinisi**» — deryalar we bulaqlar üstige tökülüp, ularmu qangha aylinidu. Bu weqe yene «3-kanay» (dëngizning üctin biri achchiq bolup, köp adem ölidu)din kéyin bolsa kérek.

16:8-9 «**Tötinchi perishtining chinisi**» — quyash üstige tökülüp, quyash tepti adamlarni köydüridu. Beziler bu chine «4-kanay» (quyash waqitning üctin biride qarangghulishidu) bilen baghliq, dep qaraydu. Emma bizningche ««chine»lerdiki jazalar «kanay»larni ötkürleshtüridu» dégen prinsip toghra bolsa, «beshinchi chine» belkim «4-kanay»da bolghan apetni téximu better qilidu.

16:10-11 «**Beshinchi perishtining chinisi**» — «diwining padishahliqi» (yer yüzidiki köpinchi joylar) qarangghulishidu. Insaniyetning köpinchisi yenila bu ishlarni Xuda teripidin kelgen dep bilip turup, towa qilmaydu, hetta téximu kupurluq qilidu.

16:12-16 «**Altinchi perishtining chinisi**» — Efrat deryasi qurutuwétilidu. Bu ish «altinchi kanay»diki weqege oxshash; sherqtiki padishahlar hazir «Harmagéddon»da bolghan jengge qatnashishqa kéleleydu (Efrat deryasining qurutuwétilishi kérek bolghanliqi bizge bu dewrdiki urushlar we qatnash qorallarning «zamaniwi» emeslikini ispatlaydu, bolmisa ayrupilanlar asanla ötüp këtetti!).

(«Yeremiya»diki qoshumche sözimizdiki «Efrat deryasining qurutuwétilishi»gha dair burunqi bir weqe toghrisidiki izahatimizni körüng. Shu chaghdimu «qurutulush» «Babil shehiri»ning yoqitilishigha «sherqtin kélidighan bir padishahning yoli»ni teyyarlash üçün idi. Weqe «Yer.» 50:38, 51:30-32, 36de bésharet qilinidu; «Yesh.» 45:1nmu körüng).

16:17-21 ayetler «**yettinchi perishtining chinisi**» — hawagha tökülidu. «**Ish tamam boldi!**» dégen awaz anglinidu. «Yettinchi kanay» chélinghinida oxshash awaz anglinidu. Yüz bérighan yer tewresh iliriki herqandiqidin éghir bolidu. Bu ayetlerge qarighanda Babil üstige chiqirilghan höküm-jazani (on padishahning qolida — 17:16ni körüng) «yettinchi chine»diki weqeler öz ichige alidu. Biz hazir Reb Eysa Mesihning qaytip kélidighan «bosughisi»gha kelduq. Hemme ish buninggha teyyar turidu. Uning qaytip kélishining eyini tepsilatli peqet 19:11-19de teswirlinidu. Emma awwal 17- we 18-babtiki «qisturma söz»ge qarash kérek. Bu bablarda axirqi zamanlarda, shundaqla hazirqi dewrimizge küchlük tesir körsitiwatqan «Babil» bizge «pash qilinghan halda» tonushturulidu.

(17-18-bablar) «Büyük pahishe ayal» — Babil

Muqeddes yazmilar ichide «Babil» muhim bir témudur. «Babil» hem sheherning özi we bu sheherning keynide turghan birxil rohiy küchige wekildur. «Yar.» 10:10de Nimrodning Xudagha qarshiliq bildürüp, insanning shan-shöhritini kötürüş meqsitide «Babil»ni qurghanliqi körünidu. Hazir «Wehiy»de Babil pahishe ayalning süpitide körünidu; u «**Qozigha yatliq bolghan qiz**» (21:9), yeni jamaetning del eksi bolidu; Babil qizil kiyim kiyidu, «sular üstide» olturidu; jamaet, yeni «yéngi Yérusalém» asmandin chüshidu, ap'aq kiyim kiyip, xuddi öz éri üçün teyyarlanghan toy qilidighan qizgha oxshash bolidu. Pahishe ayal diwining üstige minidu (siyasiy we Sheytanning küchige tayinidu), buzuqluq qilidu (kimki uninggha payda yetküzse, Babil özini uninggha satidu). U az dégendimu (1) «saxta bir jamaet» yaki diniy tüzüm; (2) heqiqiy bir sheher — «qaytidin qurulghan Babil» bolushi mumkin.

«Wehiy»

«Yérusalém» we «Babil» sheherlirining birsi asmandin, birsi asiy Nimroddin kélidu. 9-ayetke qarighanda uning Rim shehiri bilen munasiwiti barliqidin kimmu gumanlansun? Halbuki, «pahishe ayal» — «Rimdiki «Katolik jamaet»ni körsitidu» déyish 18-babtiki tepsilatlargha qarighanda yüzeki bir chüshenche bolidu. Barliq bayanlarga inchkilik bilen qarighandin kéyin, belkim bir xulasige kélishimiz mumkin: —

Yuhanna mushu yerde körgen diwe 13-babta körüngen diwige oxshash bolsa kérek, lékin hazir **«bedinini kupurluq namli ri qaplighan bir toq qizil diwe»** körünidu — uning heqiqiy ept-beshirisi körünidu.

Tapshurulghan hékmet boyiche «pahishe» yette bash üstide olturidu, bu bashlar: —

(1) Yette tagh. Qedimki zamanlarda hemmige ayanki, «Rim shehiri eslide Tibér deryasining sol qirghiqidiki yette tagh üstige berpa qilinghan».

(2) Yette padishah (**«Bularning beshi yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqit turalaydu»**). Muqeddes yazmilarda bayan qilinghan, Xudaning xelqi Israilgha qarshi turghan, shundaqla Xudaning Israil arqiliq Qutquzghuchi-Mesihni ewetidighan pilanini yoqatmaqchi bolghan (Mesihning ejdadi bolghanlarni yoqitish arqiliq) alahide alte impériye bar idi. Ular: —

(1) Misir (esli Ibrahimdin Sarahni tartiwalmaqchi idi, kéyin Israilda barliq oghul bowaqlarni öltürüshke tirishqan;

(2) Asuriye impériyesi (pütkül Israilni yoqatmaqchi),

(3) Babil impériyesi (Yehudadiki barliq shahzadilerni aghwat qiliwetmekchi idi, kéyin Babilning bayliqliri köp Israilargha wetenge qaytmasliqqa ézitqu boldi),

(4) Média-Pars impériyesi (Ester ayal padishahning künliride bash wezir Haman pütkül Israilni yoqatmaqchi bolghan),

(5) Grék impériyesi («Antioqus Epifanis» impérator bolghanda Israildiki ibadetni pütünley buzup, shundaqla ularning Xudaning xelqi bolghan salahiyitini yoqatmaqchi bolghan),

(6) Rim impériyesi (Mesihni öltürgen, Yérusalémni weyran qilghan, jamaetke esheddiy ziyankeshlik qilishqa bashlighan). Shuning bilen **«beshi yiqilghan** (Misir, Asuriye, Babil, Pars, Grétsiye), **birsi bar** (Rim) **yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqit turalaydu»** (Daniyal peyghemberning bésharetilrige we töwendiki 11-ayetke asaslanganda we shundaqla Babil Rim shehirige baghlanghan bolghachqa, bu yettinchisini biz birxil «qaytidin janlanghan Rim» dep oylaymiz).

«Burun bar bolghan, emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinci padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketke qarap mangidu» — shunga «diwe» «eslige keltürülgen Rim»din chiqishi mumkin. Uning chiqishi bilen teng on padishahnimu hoquqqa érishtüridu. Andin («Dan.» 7:8, 20-21ge asaslanganda) diwe ondin üçisini textidin chüshürüwétip ularning ornini igileydu.

«Wehiy»

«On padishah» bolsa peqet «bir saet»la hoquqluq bolidu. Eger «Wehiy»de «bir hepte» 7sh360 künni bildürse, undaqta «bir saet» = 360/24 kün, yeni 15 kün bolidu — ishqilip intayin qisqa bir waqit bolidu.

17:15-18-ayette Sheytanning axirqi meqsitini körimiz. Gerche u mushu «pahishe ayal»ni ellerni butpereslik we herxil buzuqluqqa azdurushqa ishletken bolsimu, u insanlarning peqet tash-yaghachtin yasalgan butlarga ibadet qilishidin razi emes — u ularning ibaditining «öz obrazi bolghan diwe» arqliq biwasite özigila bolushini xalaydu. Shuning bilen «ayal Babil»ni özining waqitliq meqsitide ishletkendin kéyin Sheytan on padishahning wasitisi bilen uni yoqitidu (Sheytanning barliq wasitichilirining axirqi aqiwiti oxshash bolidu).

Yuhannagha pahishe toghruluq: «**Yer yuzidiki padishahlarning üstidin hökümrانlik qilidighan katta sheherdur**» dep éytilidu. Ötken zamanlarda (sekkizinchi esirdin on altinchi esirgiche) «Rim papasi» eslide Rim impératorliri arqliq, impériye yoqalghandin kéyin özligidin Yawropadiki köp padishahlarning üstidin köp jehetlerde höküm süretti. Ayetke qarighanda axirqi zamanda bundaq ish qaytidin peyda bolidu. Mushu yerde sehipe cheklikliki bilen munasiwetlik tepsilatlarini teminlimeymiz, lékin Babilning kona alahide butperesliki bilen hazirqi Rimdiki «Katolik dini» zich munasiwetlik, déyishimiz kérek. Bularning alaqisi hetta Pergamum shehiri («Sheytanning texti bolghan jay», 2:13) arqliq baghlanghan.

Tarixniki reddiye qilghusiz pakit shuki, ottura esirlerdiki Rim papaliri ochuq-ashkare qatilliq, exlaqsizliq, jinsiy buzuqluq we bechchiwazliqliri bilen hetta butpereslerni seskendüretti. Rim papiliq bolghandin tartip mushu papilar «Mesihning namida» Xudaning mömin bendiliridin, meyli erler bolsun, ayal bolsun yaki hetta balilar bolsun, qanchilighan ademlerni qiyin-qistaqqa alghan, köydürgen, palech qilghan we öltürgen, buni peqet bir Xuda bilidu. Ular öltürgen mömin bendiler Rim impériyesi esli öltürgen bendilerdin ziyade köp idi. Rim papasi Yawropadiki kishilerni Yehudiy xelqige nepretlinishke qutritishliri Ikkinchi Dunya Urushida Gitlérning alte milyon Yehudiyni qetl qilishigha muhim túrtke bolghanidi.

Yene éytishqa muwapiqki, dunyadiki eng rezil jinayetchi teshkilat («Mafiya», qara qol jemiyiti) Rim shehiri jaylashqan dölette yiltiz tartqan we «Rimning Katolik jamaiti» bilen zich munasiwiti bar.

18-babta Yuhanna Babilning téximu köprek jehetlirini köridu. Mushu babta u chong soda shehiri süpitide körünidu. Yeshaya we Yeremiya peyghemberlerning Babil shehiri toghruluq bésharetliri téxi toluq emelge ashurulmighachqa, kelgüsida Babil shehirining qaytidin qurulushini, andin qaytidin weyran bolushini muqerrer, dep qaraymiz.

18-babta «Babil»ning «soda» alaqisi intayin éniq körünidu. Babilning muhim alahidilikini töwendikidek körsitimiz: —

(1) Babil étiqadchilardin bolghan heqiqiy jamaetning birxil eksi, saxtisidir.

(2) U daim heqiqiy jamaetke ziyankeshlik qilidu we hetta «**barliq yer yüzide qirghin bolghanlar**»ghimu birxil mes'uliyiti bar (18:24)

(3) Yer yuzidiki barliq padishahlar uning bilen sodilishish we uningdin paydilish üçün özlirini exlaq jehette bulghaydu.

(4) Babil barliq sen'etler we ilim-penlerdin paydilinidu we ular arqiliq kishilarni özige tartidu.

(5) U séhirgerlik qilidu.

(6) Babil bolmisa xelq'ara soda yaki keng dairilik soda mumkin bolmay qélip, derhal tügishidu.

(7) Uning Rim shehiri bilen muqim munasiwiti bar; axirqi zamandiki Rimda yiltiz tartqan diwining qollishigha érishidu, lékin axirda diwe uni yoqitidu.

(8) Babilning tügishishi intayin qisqa waqit ichide bolidu; bu ish «on padishah»ning qolida bolidu.

Derweqe u «bir sir» bolidu!

Bolupmu yéqinqi zamanlarda Babilning salahiyiti toghruluq alte qiyas otturigha qoyuldi: —

(1) Rimliq Katolik jamaiti

(2) Melum birxil «dunyawiy din» yaki étiqadi buzulghan «xristian dunyawiy jamaiti»

(3) Soda-sétiq, türlük tijaret

(4) Amérika

(5) Qaytidin qurulghan Babil shehiri

(6) Ikkinchi hem beshinchisi — «dunyawiy din» we «qaytidin qurulghan Babil» shehiri.

Bularning ichidiki «Amérika» eng namuwapiq namzat bolushi mumkin, chünki étiqadchilarning jamaatliri Amérikida uchrichan ziyankeshlik бүгүнге qeder az boldi; Amérika köp qétim ziyankeshlikтин qachqan Yehudiylargha we Mesihiy étiqadchilargha bashpanah boldi. Bundaq dégenlikimiz Amérikidiki ehwal peqet özgermeydu, déginimiz emes. Özimiz töwendiki seweblerdin 6-pikirge mayilmiz: —

Mushu 17- we 18-bablardin dunyadiki köp soda (hemme soda démekchi emesimiz) ishlirining keynide bir roh turidighanliqini, insanlarni özige tartip qiltaqqa chüshürüwatqanliqini körgili bolidu. Shunga köpligen kishilarning dinini bolsa del «soda» dégili bolidu. Rebbimiz bu ishni tilgha élip: «**Siler hem Xudaning, hem mal-dunya («mammon») ning quli bolushunglar mumkin emes**». Grék tilida «mammon» «soda, bayliq, küchlük tayanch»ni bildüridu. Belkim, 18:23de bu sirni chüshinishtiki bir achquch bizge körsitilidu: «**barliq eller séning séhir-epsunliringgha aldandi**». 9:20de bu séhirlikning küchi ayan qilinidu.

«Babil» Xudaning heqiqiti we nijatigha qarshi turghan, Xudaning bendilirige ziyankeshlik qilidighan dunyadiki barliq dingha, jümlidin «mammon»gha wekillik qilidu, dések belkim éhtimalgha yéqin bolidu. Kelgüside dunyawiy dinlar birleshtürülüp, Rim papasi ularning béshi bolushi mumkin. Chünki Rim shehiride Rim papasi reisliki astida dunyadiki köp dindarlar, jümlidin «Xristiyan dini», Budda dini, Hindu dini, Islam dini we Tibet dinidiki erbablar birnechche qétim kéngeshte jem bolup bille «dua qilip» «Xudagha ibadet» qilishti. Emeliyette ularning «kéngesh» paaliyetliri «Siz yaxshi, men yaxshi, hemmimiz yaxshi ademlerimiz» déyishtin bashqa ish emes. Ularining köp ishlar toghruluq bir-birige shunchilik qoshulghanliqining sewebi emeliy étiqadqa bolghan eqidiliri intayin kem bolghachqa, héchqandaq muqim bir eqidige dégüdek ishenmeytti; biraq ularning köpinchisi shu muhim bir nuqtida bir pikirde bolghanki, «Pütkül alemde mutleq birla heqiqet mewjut dégili bolmaydu» we «Mumkin bolsa «mutleq heqiqetke ishengenler»ning közqarashlirini alemdin yoqitish kérek».

«Wehiy»

Soda ishlirig'ha kelsek, dunyadiki köp soda ishlirining her türlük dingha zich munasiwetlik ikenlikidin kimmu guman qilsun? Efesustiki zergerler buning körünerlik bir misalidur («Ros.» 19:23-41). Rimdiki «Watikan» (Katolik dinining «bash ishtabi»)ning bayliqliri qanchilik ikenlik namelum, lékin shübhisizki, nurghun döletlarning barliq xeziniliridin artuqtur. «Watikan»ning nurghunlighan soda alaqliri bar, yéqinqi bezi weqelerge qarighanda, «Mafiya» bilenmu munasiwiti bar. Halbuki, bu 18-babtiki tékistler hetta yuqirida shu ishlardin ötüp, dunyadiki köp qisim sodilarning birxil «séhirlik küch»ning alaqsida turuwatqanliqini, hetta ashu küch teripidin bashquruliwatqanliqini bizge puritidu.

«Wehiy»diki Babil toghruluq bu bésharetlarning bizge tapshurulushning sewebi bizge dunyadiki mushu ulugh iqtisadiy sistéma (bankilar, paychiklar, türlük paychik bazarliri we hazirqi hemmidin muhim «tor»diki soda)ning keynide bir séhirlik jinjing küchi bar dep melum qilishtin ibarettur. Bu iqtisadiy sistéma insanning sözi (Xudaning sözi emes) üstige qurulghan bolup, uning dunyadiki barliq din bilen bille ademni azdurup, heqiqettin ayrishqa xéli küchi bar.

Kelgüside «Babil shehiri» qaytidin qurulsa, dunyaning soda-sétiqini halqiliq kontrol qilghudek amillarni tutushi mumkin. Sadam Huseyn Babil shehirini qaytidin eslige keltürmekchi bolghan; u bugün «qismen qurulghan péti»da turidu.

Babilning gumran bolushi (14:5-12-ayetlerde körsitilgen üç perishtining xewirige qarighanda) bezi kishilarning towa qilishig'ha türtke bolushi mumkin. Lékin shu ish ademni intayin heyran qalduriduki, hetta nurghun balayi'apetlarning agahlirig'ha, shundaqla Xudaning Öz guwahchilirining guwahliqini anglap turup, shunche köp ademler özlirining sekretqa chüshüp pat arida jazag'ha tartilidighanliqig'ha héch qarimay, belki Babil üçün hesret chékip yig'ha-zar kötüridu. Kona zamanlarda Xudaning perishtisi Sodom shehiridikilerni rezilliki tüpeylidin urup kor qiliwetken. Lékin ular Xudaning jazasidin héch agah almay, kor turupmu yene gunah qilish pursitini izdep yürgen («Yar.» 19:11). Reb Özi bizge telim berginide, hetta qiyametning harpa künimu köp ademler sodisini qiliwéridu, dep körsitidu («Mat.» 24:36-41, «Luqa» 17:26).

19-bab — Eysa Mesihning qaytip kélishi

19-babta zamanning axirqi körünüshi, jümlidin Rebbimizning qaytip kélishi biz üçün teswirlinidu. Yuqirida körsetkinimizdek, bu ishlar

- (1) altinchi péchetning;
- (2) yettinchi kanayning;
- (3) yettinchi chinining;
- (4) (17-bab-19:4de xatirilengende) Babil üstige tökülgen jazalarning ewjige chiqishidur.

20-bab — Sheytanning baghlinishi, ming yilliq seltenet

«1Kor.» 6:2-3ni körüng. Uningda rosul Pawlus Xudaning dunya üstidin höküm chiqirishida Uning muqeddes bendilirining nésiwisi bar, deydu. Mushu sözning emelge ashurulushi mushu «ming yil»ning béshida bolushi kérek.

Yene bir ésh éniqki, «ikki tirilish» bar — birinchi tirilish «ming yil»ning aldida, yeni ishengüchilarning tirilishi; ikkinchi tirilish ming yildin kéyin, yeni étiqadsizlarning tirilishi bolidu.

«Wehiy»

Bu ming yilliq seltenet heqqidiki bayanlarning shunche qisqa ikenliki, körünüshte melumatning shunche azliqi bizni heyran qaldurushi mumkin. Bu ishning özi bizge shuni ispatlayduki, «ming yilliq seltenet» emeliyette Tewratqa tonush bolghan shu dewrdiki étiqadchilargha nisbeten «yéngi ish» emes. Chünki Tewrattiki nurghun peyghemberlarning yazmilirida «Xudaning padishahliqi» alliqachan tilgha élinghan. «Wehiy» peyghemberlarning shu köp xewerlirige shu chaghghiche namelum bolup kelgen ikki melumat, yeni munu ikki soalgha bolghan jawabni qoshup teminleydu: —

- (1) Xudaning (yer yüzide bolghan) padishahliqi qanche waqit dawam qilidu?
- (2) U qandaq tügeydu?

Andin Yuhanna yéngi asman, yéngi zéminni köridu; **«Chünki burunqi asman we zémin ötüp ketkenidi. Dégizmu mewjut bolmidi».**

Biz hazir yéngi asman, yéngi zémin toghruluq tolimu ajayib we tilsimat bayanlarga kelduq (21-22-bab). Bezi alimlar bayqighinidek, Mesih Eysa bizge u dunya üçün teyyarlinishimiz kérek dep shunche köp qétim telim bergen bolsimu, pütkül muqeddes yazmilar ichide yéngi asman-zémin toghruluq peqet mushu ikki babtinla xewirimiz barliqi belkim sel ghelite tuyulidu. Lékin ehwal belkim héch bashqiche bolmasliqi mumkin. Hazirqi eqlimiz intayin cheklik, hetta zerrichilik bolghachqa, eger yéngi asman-zéminni toluqraq teswirliغن bolsa, belkim uni peqetla chüshinelmey qalghan bolattuq.

Töwende biz «Wehiy»de «yette péchet» échilghandin kéyin bésharet qilinghan muhim weqelerni tertipi boyichi tizishqa tirishmaqchimiz; andin bu weqelerni bir «waqit jedwili» ichige tizmaqchimiz.

Hazirqi zaman: —

Aq atqa mingüchi — saxta Mesihler

Qizil atqa mingüchi — urushlar

Qara atqa mingüchi — acharchiliqlar

Tatirang atqa mingüchi —waba, acharchiliq, urush; insannarning töttin biri ölidu.

Sheytanning yer yüzige tashlinishi — «dehshetlik azab-oqubet»ning bashlinishi.

Dejjal peyda bolidu, «tinch-amanliq élip kelgen» halda bolidu. U «yéngi Rim»ning béshi bolup («yettinchi bash»); «on münggüzi»i téxi namayan bolmidi. U Xudaning xelqining «köp qismi» bilen (démek, hemme Yehudiy bilen emes) ehde tüzidu («Dan.» 9-bab).

Yılan (yeni ejdiha, belki diwe emes) Xudagha sadiq bolghan «Israilning qaldisi»ni yoqatmaqchi bolidu.

«Qaldi» chöl-bayawangha (teyyarlanghan bir jaygha) qachidu.

Yılan yenila Israilning qaldisini halaq qilmaqchi bolidu, lékin «qaldi» 1260 kün chöl-bayawanda himaye qilinidu.

Étiqadchilarning jamaetlirige zor ziyankeshlik bashlinidu. Lékin nurghun ademler xush xewerni qobul qilidu, «mol hosul» bolidu (7-bab, «zor bir top ademler») — bu «dehshetlik azab-oqubet»ning birinchi yérimining eng muhim teripidur.

Diwe (dejjal) Israil bilen bolghan ehdisini buzidu. U Yérusalémdiki ibadetxanining «sirtqi hoyla»sini bulghaydu. Bu «dehshetlik azab-oqubet» mezgilining otturisi bolidu.

Diwe on münggüzi (on padishah) bilen teng özining rezil ept-beshirisi bilen peyda bolidu;

Diwe üç padishahni textidin chüshürüp, ularning ornigha chiqip asasiy qoquqqa ige bolidu.

«Wehiy»

Diwining yette bëshidin biri ejellik yarilinidu, andin saqaytilidu (andin «sekkizinchi bash» bolidu).

Diwe (saxta peyghemberning yordimi bilen, bolupmu «ejellik yarisi» saqaytilghandin keyin) insanlarni özige ibadet qilduridu.

Diwe özini ibadetxanisida «Mana özüm Xudadurmen» dep körsitip («2Tés.» 2-bab) «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ni ornitidu.

Saxta peyghember diwige bir but-heykel yasaydu. U heykelni «tirik» qilidu, uni söz qilduridu, türlük bashqa karametlernimu körsitidu. Diwining belgisini qobul qilmighanlarga héchqandaq soda-sétiqni ruxset qilmaydu.

Xudaning mömin bendiliri téximu éghir ziyankeshlikke uchraydu. Diwining belgisini qobul qilmighachqa, ular héchnémini sétiwalalmaydu. Babil mushu ziyankeshlikke qatnishidu. Israilar (Pelestinde turghanlar) hazir diwining xarliqi astida qalidu. Eger mushu waqt 144000 tallangan Yehudiy peyda bolghan peyt bolsa, ular Xudaning alahide bashpanahi astida guwahliq bérishni bashlishi mumkin. Ikki guwahchi Israiliye zéminida 1260 kün guwahliq béridu.

Beshinchi kanay — ademler besh ay qiynilidu

Efrat deryasi qurup kétidu. «Sherktiki padishahlar» kélidu.

Harmagédonda bolghan jeng insanlarning üchtin biri ölüdu.

«Ikki guwahchi» öltürülidu, qaytidin tirilidu, asmangha kötürülidu.

Diwe burulup «Babil»ni yewétidu.

Sodigerler Babil üstide yigha-zar kötüridu — jemiiyetni muqim qilidighan iqtisadiy sistéma yoq bolidu.

Asmanning otturida uchuwatqan üç perishte körünidu; ularning yetküzidighan xewiri: —

(1) «**Xudagha ibadet qilinglar, chünki sot qilish waqti keldi**»;

(2) «**Babil ghulidi**»;

(3) «**Diwige choqunidighanlar we tamghisini qobul qilidighanlarga ... jaza chüshidu**».

«**Muqeddes bendiler aram élish waqti keldi**» dégen tötinchi awaz ershtin anglinidu
Reb bulutlarda ayan bolidu, muqeddes bendiliri Ōzi bilen «hawada uchrishish»qa élinidu.

Yene bir perishtige yer yüzide qalghanlarni soraqqa tartish wezipisi tapshurulidu.
«**Xudaning qehrining chong sharab kölchiki**»ning waqti kélidu.

Reb (muqeddes bendiliri bilen) chüshidu — Israil shu waqitta qutquzulushi mumkin.diwe yoqitilidu.

Yer yüzide qalghanlar bar bolidu — ular balilar we bowaqlarla bolushi mumkin.

Diwe we saxta peyghember ot kölige tashlinidu.

Yer yüzide qalghanlar «ming yilliq seltenet»ke kiridu.

«Ming yilliq seltenet»

«Ming yilliq seltenet»ning axirida, Sheytan yene boshitilidu, eller aldinidu

Yérusalémgha axirqi hujum qilinidu

Xudaning jazasi asman we zémin ot ichide éritip yoqitilidu

Qalghan ölgenler (étiqadsizlar) tirildürölüp soraqqa tartilidu

Yéngi asman-zémin peyda bolidu

Péchetler, kanaylar, «ariliqtiki körünüşler» we «yette chine»ning bir-birige bolghan munasiwiti belkim töwendiki jedweldikidek bolidu: —

«Wehiy»

Péchetler	Kanaylar	Ariliqtiki körünüşler	Chiniler
1-péchet			
Aq at			
Saxta mesihler			
2-péchet			
Qizil at			
Urush			
3-péchet			
Qara at			
Acharchiliq			
4-péchet			
Talirang at			
Ölüm, waba, acharchiliq, urush. Insanlarning töttin biri ölidu			
(----- «Dehshetlik azab-oqubet»ning bashlinishi -----)			
5-péchet		«Emir» Israil bilen ehde tüzidu Ejdiha «ayal»ni yoqatmaqchi «Ayal» 1260 kün yoshurulidu Ejdiha jamaetke ziyankeshlik qilidu I I 1260 kün I I I	
Qurbangah astidiki janlar Ziyankeshlik pat arida bashlinidu			
(----- «Dehshetlik azab-oqubet»ning otturisi -----)			
		Diwe heqiqiy qiyapette körünidu, ehdini buzidu 144000 körünidu?? «Ikki guwahchi» On padishah peyda bolidu Üch padishah tehttin chüshidu	

«Wehiy»

		<p>Diwe «ejellik yarilinidu» Diwe saqaytilidu</p> <p>«Saxta peyghember» körünüdu «Yirginchlik nomussizliq» ibadetxanida sélinidu</p> <p>«Diwining heykilige jan kirküzülüdu» Heykel sözleydu</p> <p>Barliq kishiler diwige choqunushqa we belgisini qobul qilishqa mejburlinidu</p>	
	<p>1-kanay</p> <p>Möldür, ot, qan Del-derexlarning üçtin biri köydürülüdu</p> <p>2-kanay</p> <p>Otluq tagh déngizgha chüşhidu Déngizning üçtin biri qan bolidu, déngizdiki janiwarlarning üçtin biri ölidu</p>		
	<p>3-kanay</p> <p>«Kekre» yultuzi chüşhidu Deryalar bulghunidu, köp adem ölidu</p> <p>4-kanay</p> <p>Quyash, ay, yultuzlarning üchtin biri qarangghulishidu</p> <p>5-kanay</p>	(-----???)	1-chine
	«Chiketqiler» besh ay ademni qiynaydu	((-----)) «Ikki guwahchi» öltürülüdu	Diwige choqunghanlarni yarilar basidu
			2-chine
			Déngiz qangha aylinidu Déngizda hemme nerse ölidu

«Wehiy»

			3-chine
			Sular, deryalar qangha aylinidu Insanlar ichishi kérek
			4-chine
			Insanlar ot bilen zehimlendürülide
			5-chine
			Yene bir «yara wabasi» Qarangghuluq köp yerlerni basidu
	6-kanay		6-chine
	«Sherqtin kelgen padishahlar»ning yolini teyyarlashqa Efrat deryasi qurutilidu «Harmaggédon urushi»		200 milyon atliq sherqtin peyda bolidu; Efrat deryasidin öteleydu. Ademlerning üçtin birini öltüridu
		Babil ghulaydu	7-chine
			«Ish tamam boldi!» Babil jazalinidu
Üch perishtining axirqi agahi			
(----- «Dehshetlik azab-oqubet»ning ayaghlisishi -----) (----- 1260 kün tügeydu -----)			
6-péchet	7-kanay		7-chine (dawami)
Qattiq yer tewresh Quyash qara, ay qan Yultuzlar chüshidu Perishtimu hosul alidu	Qattiq yer tewresh Soraq jakarlinidu «Dunyaning padishahliqliri Xudaning padishahliqi boldi!» Möldür	Insan'oghli hosul alidu	Qattiq yer tewresh Yérusalém yiqitilidu Hemme sheher ghulaydu. Taghlar, arallar yoqilidu. Möldür
(----- Mesih yer yüzige qaytip kélidu -----)			
7-péchet			
Ershte süküti Soraq teyyarlinidu	Ming yilliq seltenet bashlinidu		